

Herborg skriv

Personer i Herborg

Sidst redigeret: 3. februar 2024

Indholdsfortegnelse

Personer i Herborg	3
Agda Christensen, Skolevej 10, Herborg samt barndomsminder fra datteren Birgit (Bibsen)	3
Jens Rabjerg, "Lille Vadgård", Finderupvej 27, Herborg	7
Jeppe Christian og Marie Kirstine Jensen, Skolevej 42, Herborg.....	10
Tove Dahl Pedersen, Finderupvej 5, Herborg.....	12
Knud Kristian Thomsen, Finderupvej 20, Herborg	15
Mads Peder Thomsen, Finderupvej 3, Herborg	20
Jenny og Mads Søndergaard	23
Mariane Nielsen (kaldet Feldsing), Skolevej 50, Herborg.....	28
Anna Elisabeth Nielsen, frugt og grønt, Møllevej 4, Herborg.....	29
Per Jørgensen, Øster Herborgvej 4, Herborg	31
Else og Holger Madsen, tidligere Vadvej 10, Herborg.....	35
Thyra Kaasgaard, Finderupvej 28, Herborg	39
Jens Alfred Nielsen, Skolevej 16, Herborg.....	42
Karen og Arne Pedersen, boede tidligere Genforeningsvej 11, Herborg.....	44
Poul Viftrup Andersen, Finderupvej 9, Herborg.....	48
Esther og Gjøde Carlsen, Enggårdsvvej 2, Herborg.....	50
Karl Erik Jørgensen, Øster Herborgvej 4, Herborg.....	54
Niels og Ane Julie Halkjær, Møllevej 12, Herborg	56
Manufakturhandler Anna Jensen, Møllevej 6, Herborg	59
Karin Pilgaard, Skjern. I barndomstiden Finderupvej 16, Herborg.....	60
Irene Nielsen, Finderupvej 18, Herborg	62
Mads Vesterby Andersen, Genforeningsvej 6, Herborg.....	64
Holger S. Carlsen og Maren Kirstine Gahner Carlsen, Sæddingvej 39, Herborg	65
Inga og Niels Korsholm	67
Ejnar Sigvald Poulsen, Genforeningsvej 13, Herborg	72
Nora og Kresten Jensen, Skolevej 7.....	74
Frederik Richard Nielsen, boede på Genforeningsvej 2, Herborg.....	78
Eva og Peter Bach, Møllevej 18	81
Sognefoged og gårdejer Kristen Hamborg Jensen, Adelvej 3, Vester Herborg.....	85
Nanny og Svend Aage Bendtsen, Møllevej 11, Herborg.....	90
Merete Graakjær Nielsen, Helenelyst 221, Brabrand	95

Personer i Herborg

Agda Christensen, Skolevej 10, Herborg samt barndoms minder fra datteren Birgit (Bibsen)

Agda (kaldet Mitte) og Arne kom til Herborg i vinteren 1956 fra Karmark ved Løvskal (i nærheden af Bjerringbro), hvor de havde en landejendom. De fik 4 børn.

Arne, der gik 7 år i folkeskolen var født og opvokset i Norge ved Sandefjord. Hans mor var nordmand og hans far var dansker. Da han var 12 år gammel rejste familien til Danmark, hvor Arnes farfar overtog slægtsgården Stistrup Møllegård ved Farsø. Efter folkeskolen havde Arne ophold på Haubro efterskole.

Det sjove var, at Agda (Mitte) boede på en anden slægtsgård, og det var nabogården til Møllegården. Mitte havde 7 års skolegang. Var på Rønshoved Højskole, hvor hun tog delingsføreruddannelse i idræt. Hun var bl.a. også ung pige i huset i Norge.

Familien

Børnene hos Agda (Mitte) og Arne var:

Solveig. Handelsskoleuddannelse. Var ansat på Videbæk Rådhus i en del år, først en del år med hjemmehjælp og i flere år i Receptionen. Vi forfattere Niels og Ole var kollegaer til Solveig i en del år. (Døde af kræft i november 2002, 52 år gammel).

Grethe. Uddannet tekstildesigner. Har undervist i engelsk og billedkunst i folkeskolen og mange andre fag som vikar. Bor i Hammerum, og arbejder som frivillig på Toftebo.

Birgit (Bibsen). Uddannet folkeskolelærer. Hovedfag fransk og billedkunst. Har endvidere undervist meget i musik, kor og dansk. Pension i 2015. Bosat i Fælleshave (Bofællesskab) Haderslev.

Axel. Arkitektskolen 4 år, arbejdet ved den japanske ambassade i Chile, bosat i Chile, markedschef i køkkenfirmaer og selvstændig erhvervsdrivende inden for køkkener. Bor i dag i Ikast, hvor han arbejder for Røde Kors.

Mitte og Arne fik 7 børnebørn og 2 oldebørn mens de levede. I dag 14 oldebørn.

FIGUR 1: AGDA OG ARNE CHRISTENSEN

Hjemmet på Skolevej 10

Hjemmet på Skolevej 10 var et meget "åbent hjem"

Folk bankede på og blev budt på kaffe. Naboer, venner, posten (Jens og Anne Birgitte Ejstrup, som var far og mors gode venner) havde dengang tid til en kop kaffe, og så røg han pibe. Herlig duft.

Senere i vores spæde ungdom var det ofte hos mine forældre vi fik rundstykker efter halbal i Videbæk. Kl. 2.00 om natten!! Jeg forfatter (Ole) har selv flere gange været med sønnen Axel hjemme efter halbal i Videbæk, også hvor Grete og Bibsen var der sammen med en del andre. Os 2 skribenter Niels og Ole er kommet meget i det skønne hjem, og forfatter Niels og sønnen Axel havde en fælles kat "Krumle", der skiftevis boede hos Axel og Niels. Krumle fik killinger, og den fik lov at beholde en af killingerne, og den kom til at hedde Flormelis, så var der 2 katte Axel og skribent Niels havde sammen.

Mitte og Arne var unge forældre - også i sindet

Kis (Grethes skoleveninde) sov ofte hjemme i Mitte og Arnes hjem, for hun var den yngste og efternøler hos Nanna og Anders Iversen. Til gengæld smuttede Birgit (Bibsen) ned til Marie (Jens Jensen og Ingrid Jensens yngste datter og søster til Esther Carlsen, der er gift med Gjøde Carlsen) og sov hos hende. Bibsen var altid meget velkommen. Og så slap Bibsen for opvask mv. hjemme.

Beskæftigelser

Mitte var bortset fra ung pige i huset i Norge hjemmegående husmor indtil 1965. I 1965 hjalp hun i huset hos Birthe og Peder Just Pedersen (skoleleder). En stilling hun beholdt, indtil deres fire børn var blevet store. Herefter blev hun leder af Legestuen i Herborg og begyndte at undervise i almuemaling.

Arne var soldat ved Marinen.

Han arbejdede på mejeriet i Nørre Vium. Han havde uddannelse som mejerist fra Schweiz, og arbejdede på Høng Mejeri. Arne lavede dritler til smør i kælderen i Herborg efter arbejdstidens ophør. Senere skiftede mejeriet navn til mejeriselskabet Danmark og senere igen Arla.

Arne var glad for sit arbejde, og han skulle være meget syg for at forsømme på sin arbejdsplads. Han havde ofte nattevagter.

Arne var meget god til at lave ting af træ, og mens børnene var små tog han drejekursus i træ og metal. Han lavede mange fine ting. Han var dygtig med sine hænder og reparerede tingene frem for at smide væk. Han var lidt af en opfinder. Sønnen Axel husker jeg forfatter Ole også, der var fingersnild, da han kunne ordne knallerten, når der var lidt, vi skulle have gjort ved den.

Arne byggede drivhus, havestue, udvidede huset med værelser på loftet, hvor han selv lavede det hele. Tapetserede og malede sammen med Mitte.

Foreningslivet

Mitte var i 1960'erne+ meget aktiv i Foreningslivet i Herborg.

Hun var i Ungdomsforeningens bestyrelse i flere perioder.

Hun deltog ofte i årets dilettant. Har fået oplyst, at der var en skuespiller i Mitte, og at hun var rigtig god til at synge.

Hun underviste dameholdet i gymnastik.

Og da hun havde delingsføreruddannelse, vikarierede hun på et tidspunkt i gymnastik på Herborg skole, mens lærer Kai Gori var førstelærer.

Hun underviste både børn og voksne i folkedans. Har fået oplyst at Mitte syede dragter til børnene til folkedans. Agda var meget kreativ og syede også meget af døtrenes tøj.

Havde gymnastik for børn.

Hun deltog endvidere selv i porcelænsmaling, syning og broderi.

Glimt fra 1960'erne

1960'erne i Herborg var ifølge Bibsen for børn megen fri leg, Beatles og andre popgrupper kom frem, og der blev spillet musik fra morgen til aften på transistorradioen. Jeg forfatter Ole kan oplyse, at mange timer har vi på Axels værelse hørt hård rockmusik sidst i tresserne og først i 70'erne (det var bare hyggelig).

Hos Mitte og Arne havde de også en gammel radio med pladespiller, hvor der kunne være 10 single plader oven over hinanden, så skulle man ikke skifte plader hele tiden.

Var børnene alene hjemme blev der skruet op for lyden. Børnene samlede på Beatles mærker, og byttede dem i frikvartererne. I skolen såvel som i fritiden blev der løbet på rulleskøjter, hoppet i sjippetov og elastik, leget spark til bøtten, kædetagfat, antonius og mange andre lege.

Bibsen fortæller, at hos veninden Marie (nu Esther og Gjøde Carlsen) fik de lov til at indrette et træskur (tidligere hønsehus). Der fik de lov at sove om natten. Vi kaldte det Pophuset, og der digtede de sange.

De røg også på lakridsrødder, og legede det var cigaretter.

De var Marie Jensen (søster til Esther Carlsen), Kis Iversen, Bibsens søster Grethe og Bibsen. Nogle gange var Dorte Gundesen og Birte Hamborg også med.

Lektier var der ikke forfærdelig mange af, de nåede dem som regel i klassen.

Bibsen husker specielt, at de af og til var ude i naturen med fru Jeppesen for at botanisere. En dag tog lærer Gori dem med op i Herborg bakker, hvor de legede røvere og soldater. Det var sjovt, især fordi lærer Gori gik vildt meget op i legen. I det hele taget var de glade for at gå i skole.

De kunne nok fortælle mange flere ting fra 1960'erne. De har en barndomsvenindeklub, der mødes en gang om året, hvor de hver gang de mødes snakker om barndommen/ungdommen i Herborg, oplyser Bibsen.

Skribent Niels fortæller, at han også kan huske, at første gang han var i biografen, ja det var i Skjern, og det var Solveig (Axels storesøster) der havde taget Axel og Niels med. Det var filmen The Sound of Music de så – og det har været omkring 1965.

Det var en stor oplevelse kan Niels huske, men han kan desværre ikke huske om Grethe og Bibsen også var med – men det tror han faktisk, de var. Hvem der var chauffør kan Niels ikke huske, da ingen af Mittes børn var gamle nok til at køre bil (kan forestille os at det måske har været Solveigs kæreste).

Nabohjælp

Også i tresserne blev nabohjælp praktiseret i Herborg idet forfatter Niels kan huske, at engang han var alene hjemme som lille – ja da gik kaminen, der var i stuen amok, og flammerne stod op. Lille Niels blev skrækslagen, og løb over efter Mittes mand Arne, som hurtig kom til undsætning, og han fik ilden slukket. Ellers havde Skolevej 7 nok været brændt. Godt det ikke skete.

En anden situation fra Cementbyen hvor nabohjælp blev praktiseret i tresserne, var engang da Axel og skribent Niels sad i Axels far Arnes bil udenfor deres hus. Det gjorde de tit, og de legede, at de var ude at køre, og de havde det rigtig sjovt. Men en dag sad nøglen i bilen, og pludselig startede Axel bilen og satte den i gear. Harald Vejmand (naboen til Mitte og Arne) kom heldigvis ud i det samme, og fik hånden ind i bilen og fik den stoppet. Ikke godt at vide hvor langt de ellers var kørt?

Agda Christensen (Mitte) blev 73 år og Arne Christensen blev 74 år. De døde begge i 1999.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra skriftligt interview med datteren Birgit Hem Christensen (Bibsen) der bor i bofællesskab i Haderslev samt fortællinger fra skribent Niels Kvist Vissing i marts 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Jens Rabjerg, "Lille Vadgård", Finderupvej 27, Herborg

Jens er født i Herborg, og "kendte hver en plet i Herborg". Han blev i 1965 gift med Lydia, som han og fire børn mistede i 1980. Børnene var på det tidspunkt fra syv til fjorten år.

I 1982 blev Jens gift med Kirsten, med hvem han fik tre børn. Jens og Kirsten blev skilt i 2007.

I 2012 hvor Gjøde Carlsen interviewede Jens Rabjerg taltes den nærmeste familie til 35 personer.

Beskæftigelse

Efter blandt andet at have overstået soldatertid i 18 måneder i København og ophold på Haslev Udvidede Højskole (ved Næstved), uddannede han sig på Hammerum Landbrugsskole. Han havde også pladser på forskellige gårde i Jylland.

Herefter overtog han fødegården "Lille Vadgaard" i 1961, hvor der var 12 køer, 5 søer, 100 høns og 3 heste.

Besætningen var således traditionel, dog huskede Jens, hvordan hønsene kunne betale købmandsregningerne.

Jens valgte som mange andre landbrug at specialisere sig i takt med tiden. De 36 køer som han var nået op på, blev solgt i 1980 og de mange svin blev efterfulgt af en af datidens største kalvebesætninger i Danmark, der på sit højeste taltes til 800 kalve.

I en alder af 69 år (2004) stoppede Jens med at have slagtekalve, og jorden lejede han ud. Men livet gik ikke i stå af den grund.

Hustruen Kirsten blev pædagog, og sine drømme udlevede hun blandt andet derhjemme. Hun og Jens tog de første uopdragne unge ind som "medhjælp" i staldene. Det udviklede sig ret hurtigt til, at dem der kom, var anvist og boede på gården. De har været en del igennem, og det har været alt fra tyveknægte og misbrugere og mindre heldige unge.

Alle fik de kærlighed, og blev ikke set på som dem, der var forkerte, men som dem der manglede kærlighed og en "fast hånd". Det blev et fællesprojekt mellem Jens og Kirsten og dem der var der, var en del af familien på lige vilkår med os andre børn (det er siden gået godt for rigtig mange af de unge, og han vedholdt kontakten til flere af dem). Flot Kirsten og Jens.

FIGUR 2: JENS ERIK RABJERG

Nødhjælp

I 2004 startede et nyt kapitel i Jens liv. Glæden ved at hjælpe de fattige lande førte til et nødhjælpseventyr. De tomme bygninger på gården blev nødhjælpslager for to organisationer, inden han startede sin egen organisation. Jens udtalte til Gjøde Carlsen, at "det er utroligt dejligt at mærke, at man kan få lov at få mange gode varer, for eksempel skolemøbler og kontormåtter, som man så giver ud til andre organisationer". Varerne sendes blandt andet til Moldova og Ukraine, og Jens havde på daværende tidspunkt 15 frivillige til at hjælpe sig med at fylde containerne op.

Nødhjælps arbejdet har ført Jens til mange steder i verden, og han kunne kun opfordre folk til selv at gå ind i arbejdet. Det er en velsignelse at komme ud og se folk, der ikke har noget, og se hvor glade de blev, når man så havde lidt med i tasken til dem. Jens havde besøgt 44 lande, da han som 77 årig blev interviewet til Herborg Nyt, og Jens sagde "jeg er altid glad for at komme hjem til dejlige Herligborg (rigtig godt sagt Jens).

Søndagsskole

I tresserne gik jeg skribent Ole i søndagsskole hos Jens Rabjerg og familie, og husker rigtig godt, når der blev fortalt fra testamenterne, og det var bare spændende, det der blev fortalt. Vi blev også forkælet hos Jens Rabjerg og hustru med mundgodt hver gang.

Syng den igen

Jens er kendt i hele Danmark, for at være den der i gang satte den årlige stort anlagte sangaften som kaldes syng den igen sammen med missionær Villy Sørensen, og det er et årligt højdepunkt for mange. Kort tid

efter Jens død deltog barnebarnet Janna Rabjerg Poulsen og til dette arrangement i Skjern Kulturcenter, var der mødt 1.350 personer frem.

Syng den igen blev afholdt første gang i 2003.

Skøjteløb i Herning

Jens stod også bag et arrangement der hed "skøjtning" i Herning eller skøjteløb i Herning, hvor alle kunne møde frem og løbe på skøjter. Jens arrangerede dette i mange år, fordi han havde tabt et væddemål.

Det Jens ønskede var, at de unge kunne komme til noget uden alkohol og "disco". Egentligt startede det med, at han lavede en aftale med den daværende direktør om at betale 5000,- pr aften, og det som det gav i overskud, købte han børnebible for til fattige lande. Alt sammen aftalt med daværende direktør. Det endte med, at der kom en ny direktør, der så, hvor mange der kom, og økonomien var ikke for god for Herning skøjtebane, så "overskuddet" tog de til sidst. Mange efterskoler brugte det som weekend arrangement, og der var ofte mange til disse arrangementer.

Nye vandhuller

Et naturforbedrings initiativ fra Videbæk egnens Husmandsforening om nye vandhuller blev også igangsat på egnen, og i møderne med amtet deltog Jens Rabjerg og Ivan Birkmose fra landboforening og jagtorganisationer, som sammen med naturfredningsforeningen blev kontaktet om det nye initiativ.

Vandhuller startede i starten af 1990'erne, og det blev til en del søer rundt omkring, hvoraf Jens selv havde 2 på et tidspunkt.

Fiskeri på Ringkøbing Fjord

Jens fiskede i tresserne en del på Ringkøbing Fjord, hvor han satte net sammen med vognmand Ole Pedersen, og de fangede ifølge Ole Pedersen nogen gange op mod 100 skrubber.

Fremtiden som 77-årig

Som 77-årig udtalte Jens Rabjerg til Gjøde Carlsen fra Herborg Nyt, at han efterhånden havde nået en alder på 77 år, og at det satte tanker i gang og om fremtiden udtalte han, at han takkede for hver eneste dag, og så længe han kunne stå op selv, gå i bad og lave mad, blev han her på "lille Vadgård".

Døden fik også et ord med på vejen ved Gjøde Carlsens interview af Jens "Som kristne er vi glade for at komme hjem til Jesus, hvor vi skal være sammen med vore kære og spise sammen med Abraham, Isak og Jakob, og Jens håbede, at de så skulle have fedekalv".

Jens Rabjerg blev 80 år, og døde i 2016. Første ægtefælle Lydia Birgit Rabjerg blev kun 35 år og døde i 1980 og

Jens fraskilte ægtefælle Kirsten Oehlenschläger Rabjerg blev kun 51 år og døde i 2012.

Ovennævnte er baseret på skriftligt interview med sønnen Mikael Rabjerg i april 2023 samt artikel i Herborg Nyt ved Gjøde Carlsen. /Ole Stræde Dalgaard

Jeppe Christian og Marie Kirstine Jensen, Skolevej 42, Herborg

Jeppe (kaldet lille Jeppe) var gift med Marie. Marie er født i Fiskbæk, og gik i Fiskbæk skole. Jeppe er født i Hanning (Skårup) og gik 7 år i skole. Sammen havde de 4 børn og det var Ejner, Ketty, Mathias og Mads. De er alle døde.

Datteren Ketty og ægtefællen Johannes boede som voksne i Herborg, men flyttede i 1961 til Skjern, og de 2 sønner hed Niels, der nu bor i Søndervig og er gift samt født i 1955 (som jeg skribent Ole legede meget inden de flyttede trods mine kun 5 år) og Kristian der bor i Skjern og han er ungkarl - er født i 1960. Ketty var hjemmegående husmoder (døde i 2010 som 76-årig) og Johannes var efter flytningen til Skjern først slagteriarbejder, senere kom han på trikotagefabrikken. Johannes bliver 93 år til oktober og bor stadig i eget hus i Skjern.

Præmiewhist

Jeg skribent Ole har spillet en del kort med svigersønnen Johannes, senest lige før Johannes blev 85 år, og det foregik til præmiewhist i Videbæk Hallen. Han delte ved den lejlighed invitationer rundt til de venner, der spillede kort med ham.

Beskæftigelse

Jeppe arbejdede i mange år på Fiskbæk Briketfabrik.

FIGUR 3: JEPPE OG MARIE JENSEN

Marie var kogekone både ved private og i Herborg Forsamlingshus.

Kiosken

Parret havde en kiosk ved Herborg stadion, og det menes at de startede med at have kiosken i 1954/55. De passede kiosken sammen.

Husker tydelig at de forhandlede "Grotte IS", og det smagte bare rigtig godt. Herudover havde de et stort udvalg i forhold til slik.

Kiosken var åben hele dagen, når de var hjemme, også i weekender.

De stoppede med at have kiosken sidst i tresserne, hvor Jeppe og Marie flyttede til Skjern, hvor de også blev begravet.

Kiosken kom senere til at stå ved Tove Dahl Pedersen på Finderupvej 5 i Herborg sidst i tresserne.

FIGUR 4: KIOSKEN SOM JEPPE OG MARIE DREV

FIGUR 5: HER ET PRISSKILT FRA 1950'ERNE – DER ER SKET NOGET MED PRISERNE SIDEN DA.

Fritidsinteresser

Jeppe var med i Fiskbæk Skytteforening og senere kom der pladespil, som han også gik til.

Marie var flittig til håndarbejde, og gik ofte til pladespil.

Jeppe manglede blot 14 dage i at blive 94 år og han døde i 1992 og Marie Kirstine blev i 80 og 6 måneder og døde i 1986.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview med svigersøn Johannes Viftrup Andersen og barnebarn Niels Viftrup Andersen i marts 2023 /Ole Stræde Dalgaard

Tove Dahl Pedersen, Finderupvej 5, Herborg

Tove Dahl blev født på Færøerne, hvor sang ifølge Tove Dahls søn Eskild var lig fællesskab og "overlevelse" og derfor ingen generthed ved at deltage i det. Hun var et musisk menneske med en smuk sangstemme. Hendes far døde i 1937 af kræft, og moderen og 3 døtre (Tove var den midterste) rejste i 1938 til Aarhus, hvor de forsøgte at klare sig gennem krigen. Tove havde sin skolegang der i en ren pigeskole under 2. verdenskrig, og det var i en skole, hvor man virkelig lærte noget. Tove havde 7 års skolegang.

Tove havde efter skolegangen ikke arbejde før festsange (husmoder) bortset fra en periode, hvor hun var ansat i mælkeudsalget på mejeriet i Herborg.

Toves ægtefælle Holger Elsøe Pedersen stammede fra Abildå, og gik i skole i 7 år med fokus på vinterskole. Han var den midterste i en søskendeflok på 5, hvoraf de 4 var drenge. Han arbejdede på Arinco i snart 40

år, og var med fra start, da Kondenseringsfabrikken blev bygget. Holger var i en årrække fælles tillidsrepræsentant på Arinco, og han rejste med direktør Vogensen med fly til København ved overenskomstforhandlingerne. Eskild skriver at "det var stort i a lille hus i 70'erne"

Tove og Holger blev gift, og flyttede medio 50'erne til Herborg. Sammen fik de 6 børn og det var Gert, der nu bor i Ry, Inger-Merete (Rete), der nu bor i Hamburg, Margit, der nu bor i Køge (Margits datter Marie Stærke er borgmester i Køge Kommune), Søren, der bor i Videbæk (var chauffør for vognmand Søren Poulsen, Herborg, i en del år) Eskild, der nu bor i København og Britta, der nu bor i Tarm. Der er 17 børnebørn, 26 oldebørn og 2 tipoldebørn.

FIGUR 6: TOVE OG HOLGER PEDERSEN

Litteratur

Tove læste meget litteratur, og efterlod sig et større bibliotek af især de store russiske og danske forfattere, men også samtidens danske. Hun havde også mange vise sangbøger og elskede revyer.

Videbæk Teaterforening

Tove var aktiv i bestyrelsen for Videbæk Teaterforening, som trak mange omrejsende forestillinger til sig i udsolgte forestillinger i Videbæk forsamlingshus. Sønnen Eskild husker engang Karl Stegger hilste på ham ved den lejlighed. Senere blev Videbæk Hallen brugt, men det ebbede ud. Eskild husker engang Dirch Passer var med i et teaterstykke og forestillingen "Dødens Triumf" (som ikke var kommet til Videbæk uden Tove Dahls indsats) med musik af Thomas Koppel og med en nøgen kvinde på scenen. Det var stærk kost i starten af 70'erne, men det står ikke til at ændre. Forestillingen blev vist.

Komedier

Tove Dahl skrev nogle få små komedier til opførelse til forårsfesten i Herborg skole.

Festsange

Tove havde talent for melodikompositioner, og hun fandt en niche som festsange forfatter. Eskild mener det startede i slutningen af 60'erne og tog megen fart i 70'erne.

Kulturen ændrede sig efter Eskilds mening på egnen, og det blev mere udbredt med lejlighedssange (revysange) som ikke havde et alvorligt budskab og dog måske det mest alvorlige budskab af alle: Glæde og den kærlighed som ligger bag at nogen vil ofre tid (ressourcer) på at glæde et andet menneske".

Tove udfordrede autoriteter, og fortalte Eskild, at møder du et menneske, som mener at kende sandheden, da skal du være agtsom Eskild.

I 70'erne blev det til nogle hundrede lejlighedssange om året. Det betød mange besøg af "kunder" som kom og fortalte ved spisebordet i "A lillehus" (72m² efter udbygningen i 1968) anekdoter relateret den/dem som sangen var tilegnet. Og ofte lyttede Tove og Holgers børn med, når kunderne fortalte om altid lystige episoder og anerkendende ord til den, som skulle fejres, og Tove spurgte ind for at fange ånden, som kunden søgte i sit budskab på vers til sine nære/kære. Det lærte børnene meget af at lytte til, selv om der ofte var en underliggende melankoli i budskaberne (måske Kierkegaard heden ikke helt havde sluppet sit alvorstag udtaler Eskild).

Alle samfundslag og mange omkringliggende sogne fik skrevet lejlighedssange hos Tove, og Eskild husker især i sidste halvdel af 70'erne, at efterspørgslen toppede med 64 konfirmationssange til samme søndag. Da havde det nået et niveau, hvor Tove måtte takke nej til at hjælpe, og det gjorde hende ondt. Hun var drevet af at sprede kulturel glæde.

Herborg Sangen

Tove skrev i 1990 Herborg Sangen som fint illustrerer hendes kærlighed til sognet. Herborg Sangen er foran i vores skriv om Herborg.

Byens træfpunkt

Tove og Holger havde byens træfpunkt og oase for unger og unge mennesker i form af kiosken, hvor vi blandt andet kunne købe is og slik. Tidligere havde kiosken stået hos lille Jep ved Herborg stadion

Skift af strategi

I 1980 som 49-årig skiftede Tove strategi. Hun tog 9. klasse, herefter HF og lærereksamen og som 57-årig fik hun arbejde som lærer ved Videbæk Skolevæsen (flot).

Fællesskab og identitet

Tove spillede en rolle, da der skulle skaffes penge til indkøb af stole til gymnastiksalen, så denne kunne anvendes til forsamlingshus. Tove og Holger betalte 2 stole, og sådan skillede man sammen i sognet. Der var et fællesskab i at holde sognet oppe, og det betød meget for Tove. Hun elskede Herborg, og der er i familien knyttet en identitet til Herborg. Inge-Meretes barnebarn skal giftes i Herborg kirke i april 2023.

Videbæk

I 90'erne blev der bygget almene boliger (handicapvenlige) på Torvet i Videbæk og Tove og Holger flyttede ind i helt ny lejlighed der. Det var luksus for dem og en velfærds fremskridt. Lejligheden var på 89m² – aldrig havde de haft så meget plads, og aldrig havde de været så få. På Finderupvej 5 i Herborg, havde de 49m² indtil tilbygningen i 1968.

Anekdote

En lille anekdote fra a lille hus til Kronprinsen.

Margits datter (barnebarnet) kom meget og ofte på ferie i a lille hus i 80'erne. I 2010 bliver barnebarnet inviteret til Dronningens 70 års fest i Riddersalen på Christiansborg. Som barn af fattig familie var hun instrueret i at overholde alle regler – komme i god tid, neje, spise banan før ankomst (holde på vandet – man forlader ikke bordet under festen) og hun bliver vist hen til sin plads under festen. Bordherren lader vente på sig og hun bliver lidt forarget over, at bordherren ikke viser respekt at komme i god tid. Bordherren kom – til sidst – bordherren var Kronprinsen. Sådan kan det gå – fra a lille hus – til Kronprinsen i Riddersalen 😊

Holger Elsøe Pedersen blev 74 år og døde i 2005. Tove Dahl Pedersen blev 82 år og døde i 2013.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview i februar 2023 med Eskild Dahl Pedersen, der er tryghedschef i Bo Vita i København.

/Ole Stræde Dalgaard.

Knud Kristian Thomsen, Finderupvej 20, Herborg

Knud var fra Timring, og gik i skole der. Han blev gift med Agnes som døde i 1940 af tuberkulose efter at have været på Sanatorium i Ry. Efterfølgende blev Marie (kaldet moster) husholderske hos Knud (aldrig gift), og hun var en søster til Knuds første hustru Agnes. Vi ved ikke hvor Agnes og Marie (moster) stammede fra.

Familie

Knud og Agnes havde 7 levende børn, 2 øvrige var døde meget små. Eneste nu levende barn er Else født i 1935.

Knuds barnebarn Henning Jørgen Christiansen (kaldet Jørgen) har jeg skribent Ole fået de fleste af oplysningerne om Knud Thomsen og familien. Jørgens mor Åse var tredje yngst, var født i 1933, yngst var Per.

Rækkefølgen af børnene: Vera (kaldet Ysse), Egon (kaldet Bror), Margit, Ejvind, Åse (Jørgens mor), Else, Per.

Telefon Centralen

Knuds barnebarn Jørgen mener telefoncentralen var installeret, da hans bedstefar købte huset på Finderupvej 20. Familien boede tidligere på adressen Møllevej 4 ovenfor brugsen, hvor han havde skomager forretning. Tidligere havde der været telefon central på Møllevej 1, hvor der også var smedeforretning. I 1921 var der 29 abonnenter. Der kom ifølge et skriv af Henry Hansen, Herborg, ny central på Finderupvej 20 i 1935.

Vera der var den ældste af børnene, havde fået konstateret tuberkulose, og det var årsagen til flytning til Centralen, hvor hun kunne få en slags skånejob.

Da Vera forlod Herborg, blev hun gift og boede i Herning med børnene Pia og Knud, som jeg skribent Ole har kendt, hun passede bl. a. Jørgens yngste moster Else, der er født 1935, samt centralen en del af tiden.

Knud Thomsen selv passede også Centralen, som vi kan se af billedet, og Jørgen har også prøvet det et par gange.

Først senere fik de en fastboende pige til at passe centralen i dagtimerne. Først en der ikke huskes navn på, derefter Inga. Hun blev senere gift med Merete Gråkjær Nielsens bedstefar Gråkjær fra Finderupvej 18 og sidst passede Torben Bachs storesøster Tove fra Møllevej (datter af Eva og Peder Bach) centralen. Jørgen mener centralen blev nedlagt sidst i 60'erne.

Uden for dagtimerne passede de i familien centralen, man kunne også ringe om natten, det var dyrere for abonnenterne. Der var forskellige takster for dagtimer/nat/ søn- og helligdage, dette blev registreret på små sedler af forskellig farve som blev indsendt til Jydsk Telefon en gang om måneden.

Centralen blev automatiseret i 1968. Derefter en mønttelefon på Genforeningsvej 5 i den vestlige ende af huset, senere telefonboks i 1973 på Møllevej.

FIGUR 7: KNUD THOMSEN VED CENTRALEN

FIGUR 8: KNUD THOMSENS HUS PÅ FINDERUPVEJ 20

Dritler

Knud Thomsen lavede hele dritler til smør, disse lavet af bøgetræsstave samlet med pilebånd, fandtes i 2 størrelser, de store rummede 50,80 kg og skiftevis nogle år på det halve.

Han lavede dem efter at havde arbejdet på mejeriet som indvejer (modtagelse af mælk) om morgenen, og når der var til en vognfuld, kørte han dem hen til mejeriet. Der kunne være 12-16 styk alt efter model.

Han afleverede dritler efter behov på mejeriet, ca. hver anden dag.

Da mejeriet overgik til pap/plastemballage, beholdt Knud de tiloversblevne stave og bånd og fremstillede så på hobby/hyggebasis nogle af de små dritler, som så blev malet i almueblå eller som bejset.

Mejeriet

Knud var i mange år beskæftiget på Herborg Andelsmejeri, hvor han var i indvejningen.

Skomager

Knud Thomsen blev uddannet som skomager hos sin far. Her lærte han faget fra bunden, og var i stand til at sy sko som håndskomager; men i tiden i fattige Herborg bestod arbejdet af reparationer.

Da han stoppede som skomager, overtog hans bror Mads hans maskineri, slibe-pudsemaskine og symaskine.

Henning Jørgen Christiansen (kaldet Jørgen)

Jørgen er gift med Ulla Dyst Christiansen (før giftermålet hed hun Ulla Merete Dyst) der kommer fra området omkring Faxe Ladeplads, og de bor nu fast i det sydlige Spanien, og de har ikke børn. Jeg skribent Ole har god kontakt med Jørgen og Ulla.

Jeg skribent Ole har siddet ved siden af Jørgen i Herborg skole i 7 år, og vi gik i Videbæk skole sammen i 3 år.

Jørgen kom til Herborg da han var et par måneder gammel.

Årsagen (ifølge forklaring fra Jørgens moster Else) var at Jørgens far, som var ved at blive skilt og havde 3 piger fra første ægteskab, ikke brød sig om at få en søn på dette tidspunkt, så han gav Jørgens mor et ultimatum om at vælge mellem ham eller Jørgen, så Jørgen blev sendt i pleje.

Jørgens mor havde som uuddannet ingen chance for at klare sig alene med et barn i København.

Da Jørgen var et par år, prøvede bedstefar Knud og moster (Marie som jo var hele byens moster) at bringe Jørgen tilbage til far og mor af et par omgange, men det ville Jørgen ikke, for Jørgen var bedstefar og moster jo hans forældre, og så blev bedstefar blød og tog Jørgen med igen, og så blev han i det jyske.

Da Jørgens mor og far blev gift fik Jørgen en lillebror, der kom til at hedde Jan, og han voksede op hos forældrene i Glostrup.

Der blev Jørgen i følge bl.a. skribent Ole Dalgaard kaldet "københavnersnuden", på besøg hos lillebror så "jydetampen".

Jørgen så typisk lillebror Jan 1-2 gange om året ved sommerferie i Glostrup, eller han kom på besøg i Herborg. Ellers når de kom for et kort besøg uden for sommeren. Jan døde desværre i 2022 efter et kort sygdomsforløb.

FIGUR 9: 9-ÅRS FØDSELS DAG, BAGERSTE RÆKKE FRA VENSTRE: KLAUS NIELSEN, JØRGEN, JENS MERRILD, NIELS ANTON LARSEN, KURT BENDTSEN, OLE DALGAARD, FORRESTE RÆKKE FRA VENSTRE: EGON MADSEN, JOHS. KROGSGAARD, KURT LARSEN, GERT DEJGAARD

Henning Jørgen Christiansen (kaldet Jørgen) og Ulla Dyst Christiansens beskæftigelser før flyt til Spanien

Jørgen bestod studentereksamen i 1975 og tog efterfølgende 1 års hh., hvorefter han tilbragte et halvt år på JBS i Herning som lager-altmuligmand inden han i januar 1977 blev indrulleret i hendes majestæts væbnede styrker ved artilleriet i Skive i 9 mdr.

Jørgen har i sit arbejdsliv prøvet meget forskelligt og læste blandt andet til edb-assistent, som han blev færdig med i 1983, hvor han sendte en uopfordret ansøgning til Datacentralen, hvilket resulterede i at Jørgen blev ansat der i november 1983.

Han var der indtil 2008, og indtil da havde Jørgen arbejdet som programmør og driftsmedarbejder med opgaver for bla. Danida, Udenrigsministeriet, forsvaret og politiet. Jørgen fortæller, at han efter den tid blandt andet var 5 år på efterløn inden han kom på folkepension.

Ulla havde 4 storebrødre og fik også en lillesøster, der var svært handicappet. Lillesøsteren døde i 1988. Efter real- og handelseksamen samt uddannelse til edb-assistent fik Ulla straks ansættelse på daværende I/S Datacentralen, som primært udviklede og passede Edb-systemer for staten. Det var en stor virksomhed, som i sin storhedstid havde omkring 2000 ansatte. Senere blev den privatiseret og opkøbt af det amerikanske firma CSC.

Ulla var der i 35 år, startede som programmør men blev senere systemudvikler i mere bred forstand (analyse, planlægning, programmering, test, vedligeholdelse). Hun arbejdede på mange forskellige opgaver og i mange afdelinger gennem årene, men de områder Ulla beskæftigede sig mest med, var systemer til Udenrigsministeriet og Rigspolitiet.

De sidste år af Ullas ansættelse skar de mere og mere ned, og i 2015 (måske hjulpet på vej af længere tids sygdom i 2014 pga. hendes kræftsygdom) blev det også hendes tur til at blive fyret.

Så fik Ulla job på KMD (tidligere Kommunedata) som er konkurrent til det gamle firma. Der var hun indtil hun gik på selvfinansieret pension i 2017. Det var på Datacentralen Ulla lærte Jørgen at kende. Han blev ansat i den afdeling, hvor hun arbejdede, men på et andet projekt. Det var først efter over et halvt år at de faldt i snak og fandt ud af, at de havde en del til fælles.

Ulla, der her i marts 2023 er 62 år, og Jørgen der er 67 år, solgte huset i Vipperød (få kilometer uden for Holbæk) i sommeren 2017 medens de tilbragte en god måneds tid med at vandre på Caminoen i Nordspanien, og flyttede så til Spanien, Ugíjar-Las Alpujarras-Andalusien i oktober for at bo i det hus, de købte dernede i december 2002.

Fælles bil

Knud Thomsen havde flere biler sammen med skribent Oles far Holger Dalgaard, blandt andet en Citroen og en Mercedes og vist også et par stykker mere, hvor der ikke kan huskes bilmærke.

Go car

Knud Thomsen var en handy man, og han lavede på et tidspunkt en go car, som Jørgen og jeg skribent Ole var fælles om. Den havde vi stor fornøjelse af

Knud Kristian Thomsen døde i 1974 og blev 73 år. Knuds første hustru Agnes døde i 1940 og blev 36 år. Marie Nikoline Pedersen Nørsgaard (kaldet moster i Herborg) døde i 1981 og blev 80 år.

Ovennævnte er baseret på oplysninger i marts 2023 fra Knud Thomsens barnebarn Henning Jørgen Christiansen (kaldet Jørgen) der nu er fast bosiddende i Spanien med hustruen Ulla. /Ole Stræde Dalgaard

Mads Peder Thomsen, Finderupvej 3, Herborg

Mads Peder var den første fødte (1888), stammede fra Trolldhede, men har haft en del af sin opvækst i Timring, hvor familien flyttede til, da han var barn. Han havde 3 søskende, Dagmar (gift med mejeribestyreren i Timring), Knud Kristian og Aksel. Mads Peder købte som 25-årig i 1913 gården Tolsgaard i Herborg, og barnebarnet, der også hedder Mads Peder oplyser, at hans farfar som helt ung kom i skomagerlære, men sprang fra faget og tog i stedet arbejde på landet.

Ægtefællen Maren Thomsen var den først fødte (1892), var født i Malt ved Brørup, hvor hendes familie kom fra, og hendes pigenavn var Maren Høher. Marens søskende var August, Frederikke, Anna Susanne, Hans Peder, Marie, Magdalene, Martha og Johan Gotfred.

Maren og Mads Peder blev gift i 1916.

Tolsgaard er på ca. 75 tønder land/42 hektar, og det var den også på Mads Peders og Marens tid, og det er den stadig (alt inklusive veje, bygningsareal, skov og eng). Mads Peder og Marens dyrehold var ved ejerskiftet i 1958 på 2 heste, 20 køer, 8 kvier, 10 kalve, 5 grisesøer, 20 fedesvin, 30 smågrise og ca. 150 høns. Markarbejde var med heste indtil 50'erne.

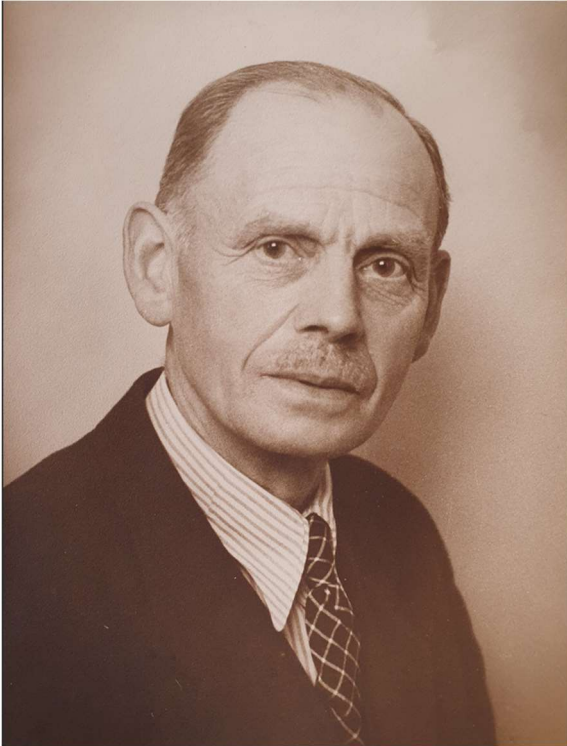
Maren og Mads Peders børn

Sønnen Verner Høher-Thomsen var den ældste i søskendeflok på 6 bestående af Oscar, Tage, Ruth, Kristian og Inga (Ingen nulevende) og Verner overtog Tolsgaard den 1. januar 1958, og drev gården til 1. april 1995 sammen med ægtefællen Thyra Randeris Høher-Thomsen (født Randeris Vestergaard), der stammede fra Videbæk. Thyra var den yngste i søskendeflok på 4, og hun var en søster til Poul Rindom Vestergaard, der overtog VVS firmaet i Videbæk efter Thyras far.

Thyra og Verner, gift 1956, boede den første tid i 1957 sammen med Verners forældre på Tolsgaard, inden overtagelsen af Tolsgaard.

Verner var uddannet landmand fra Hammerum Landbrugsskole, havde et ophold på Askov Højskole og var i start 50'erne på et 9 mdr. arbejdsophold i Amerika, hvor han arbejdede på farme.

Besætningen i Verners tid bestod af ca. 18 køer plus opdræt og en del grise.

FIGUR 10: MADP PETER THOMSEN

FIGUR 11: MAREN THOMSEN

Finderupvej 3

Tolsbo kom huset på Finderupvej 3 til at hedde, som Mads Peder og Maren flyttede til efter tiden på Tolsgaard, og det var Ejnar Hansen fra Cementbyen i Herborg, som byggede huset for dem. Barnebarnet Mads Peder tænker, at bedsteforældrene flyttede ind i 1957, de ejede huset indtil 1980.

Skomager

Det formodes at Mads Peder startede som skomager efter 1. januar 1958, og barnebarnet Mads Peder tænker, at jobbet var et supplement til folkepensionen. Mads Peder havde jo i ungdommen startet uddannelsen til skomager og måske han også har lært af broderen Knud Kristian Thomsen fra "Centralen", Finderupvej 20, der var uddannet skomager. Mads Peder overtog værktøj og maskiner efter broderen Knud Kristian.

Arbejdet som skomager gik ud på, at han tog opgaver ind for folk, der henvendte sig i forhold til reparation af fodtøj, fiksedes slidte træsko med hvad der var nødvendigt, beslag og såler. Reparerede også tasker, mapper, bæltter med mere der var fremstillet af læder. Barnebarnet Mads Peder tror, at han kunne lave sko og træsko helt fra bunden.

Han fortsatte med skomageriet så længe han kunne, og så længe der var kunder.

Vides ikke om Maren hjalp til med et eller andet i forhold til skomageriet.

Mads Peder Thomsens skomagerværkstedes maskiner og håndværktøj med mere blev givet til Vorgod Egnsmuseum.

Andre jobs

Mads Peder lavede også dritler til mejeriet, hvilket broderen Knud Kristian Thomsen også gjorde, ligesom han krævede kontingent op for sygekassen. Var måleraflæser for Herborg Transformatorforening og samlede ind for "Julens glæde".

Efter forlydender var Mads Peder med til at starte Herborg Mejeri i 1927 og med til at starte Herborg Brugsforening i 1937, hvor han efterfølgende var formand de første 25 år.

Mads Peder Thomsen stillede op til folketingsvalget i 1935 for et parti der hed 'Det frie folkeparti.' Kom ikke i Folketinget.

Han var valgt ind i Sognerådet i to perioder, slut 30'erne til begyndelsen af 40'erne. I den periode var han også i bestyrelsen for svineslagteriet i Esbjerg. Senere kom han ind i bestyrelsen for Videbæk Kartoffelmelsfabrik 1947-57.

Sønnen Verner og svigerdatter Thyra – bestyrelser/foreninger

Ud over at drive Tolsgaard var sønnen Verner i en del år i bestyrelsen for Herborg Mejeri, og han var også formand for bestyrelsen. Fortsatte i bestyrelsen for Arinco efter Herborg Mejeri blev nedlagt.

Han har været formand for Herborg Ungdoms- og Foredragsforening i perioden 1952-1956.

Verner var en periode formand for Herborg Brugsforening.

Thyra sad i skolenævnet ved Herborg skole i 2 perioder i årene 1970-1978.

Fritidsinteresser

Sønnen Verner dyrkede i ungdomstiden gymnastik, og han gik på jagt på Tolsgaards arealer sammen med Frederik Nielsen fra Genforeningsvej 2, Herborg, hvor sønnen Mads Peder også var med nogle gange. Jeg skribent Ole har også flere gange været med Frederik på jagt hos Verner og Thyra.

Thyra passede hjemmet og familien.

Verner og Thyra Thomsens børn

Thyra og Verner fik 4 børn, og det er Mads Peder der bor i Ørre, gift og har 3 børn – Elna der døde i 2011 der var gift med Svend Pedersen og 2 børn – John, der bor i Videbæk, gift og har 4 børn – Carsten, overtog Tolsgaard 1. april 1995, gift og har 4 børn.

Gårdejer og efterfølgende skomager Mads Peder Thomsen døde i 1980 og blev 91 år, Maren Thomsen døde i 1969 og blev 77 år,

Sønnen Verner Høher-Thomsen døde i 1997 og blev 80 år, svigerdatter Thyra Randeris Høher-Thomsen døde i 2011 og blev 85 år og barnebarn Elna Pedersen (født Høher-Thomsen) døde i 2011 og blev 54 år.

Ovennævnte er baseret på skriftligt interview og telefonsamtaler senest den 2. maj 2023 med barnebarnet Mads Peder Thomsen, der bor i Ørre. /Ole Stræde Dalgaard

Jenny og Mads Søndergaard

Jenny (født Vad Kaasgaard) blev født d. 20.12.1927 på "Vad Nygaard" i Herborg (Vadvej 18) som den ældste af en søskendeflok på to. Hendes forældre var Jensine Petrea og Gustav Nikolaj Kaasgaard.

Jensine Petrea, som var født på "Vadgaard" (Adelvej 2, som har været i familiens eje siden 1852), og var ejer af "Vad Nygaard" (bygget i 1914) siden 1922, da hendes far døde, havde den betragtelige alder af 39, da hun fik Jenny som sit første barn.

Jennys far, Gustav, som var 7 år yngre, kom fra gården "Korsled" i Ferring, og var i 1924 blevet ansat som bestyrer af Jensine Petrea, som stod som gårdens ejer helt indtil gården blev solgt videre til sønnen Mads Christian og hans hustru Thyra i 1956.

Jenny kom fra et hjem, som var fyldt med musik og sang, og ikke særlig gammel fik hun et klaver af sine forældre (klaveret findes stadig på "Vester-Vad"), som hun hurtigt lærte at spille på.

Mads Søndergaard

Mads blev født d. 13.02.1928 på "Søndergaard" i Fæst, som den ældste i en søskendeflok på 8 (de to yngste børn døde omkring 1-års alderen af hals- og lungebetændelse).

Mads' mor Laura Søndergaard kom fra Stauning, medens hans far, Peder, var født på "Søndergaard".

Søndergaard har været i familiens eje siden omkring år 1750, og har indtil omkring år 2000, hvor den blev solgt, gået i arv fra far til søn. Da Mads var klar til at blive selvstændig landmand, var hans far imidlertid ikke klar til at sælge gården, så det blev Mads' bror, Gøde, som overtog gården

Også i Mads' hjem var der musik og sang og som dreng fik Mads en violin i jule- eller fødselsdagsgave.

Skæbnen ville, at det var samme tid, hvor hans yngste søskende (Sigrid og Sigurd) var alvorligt syge, hvorfor Mads i lang tid ikke måtte spille på violinen.

Mads tjente forskellige steder på landet og efter endt soldatertid på Middelgrundsforsæt ved København, blev han ansat som karl på "Vad Nygaard" hos Petrea og Gustav.

"Vester-Vad"

I starten af halvtredserne arbejdede Mads som karl hos Petrea og Gustav Kaasgaard på "Vad Nygaard", hvor han hurtigt fik et godt øje til gårdens datter Jenny. Jenny var, ligesom Mads, meget musikalsk og meget arbejdsom, og der gik ikke længe, før de to blev forelskede og blev forlovet.

Jenny ville gerne, at de skulle slå sig ned i Herborg og hendes kærlighed var faldet på en lille bakke nordvest for barndomshjemmet. Det lå lige ved siden af "Vilden", som var (og er) et kildevæld, hvor både dyr og mennesker gjorde holdt, for at slukke tørsten, når man skulle ud på de mest vestligliggende marker. Den dag i dag, rinder det reneste kildevand frem fra brinkerne dag og nat, sommer og vinter, og den smager stadig fantastisk.

Jennys forældre ville gerne hjælpe deres datter godt i vej, så de afstod omkring 15-20 hektar jord, som Jenny og Mads kunne starte deres tilværelse på, så 1. april 1953 flyttede Mads sit hønsehus ud på heden, gravede huller til hjulene og satte huset af, og flyttede ind i det.

Fra april til oktober arbejdede Mads nærmest i døgndrift, for at få bygget "Vester-Vad", medens han stadig var karl på "Vad Nygaard". Det var hårdt arbejde, men d. 9. oktober, da Jenny og Mads blev gift, var stuehuset indflytningsklar og den splitter nye kostald var klar til ca. 20 køer, 8-10 kvier, grise, høns og et par heste.

Inden længe blev familien forøget, da Peder d. 20. september 1954 blev født. D. 24. april i 1956 kom Gustav til, 18. januar 1958 Jens Ole, 4. marts 1961 Kjeld og som rosinen i pølseenden Bent, som kom til verden d. 15. december 1962.

Jenny og Mads skabte et helt fantastisk rart og trygt hjem for de 5 drenge, som i dag stadig har et meget nært forhold og alle bor i eller nær Herborg.

Skønt landbruget efter nutidens målestok ikke var særlig stort, var det efter datidens standarder meget moderne, og der var naturligvis både ansat en karl til at hjælpe i stalden og en pige i huset, som også hjalp til derude, når der var behov for det. Mads satte en kæmpe ære i at alt skulle være i orden, hvilket det også altid var.

Allerede i 1967, kun 14 år efter gården var blevet bygget, blev Mads ramt af astma i en sådan grad, at han ikke længere kunne tåle at være i stalden. Der var derfor behov for at sadle om, så alle dyr blev sat ud og Mads startede på en frisk som tømrer, samtidig med at han selv drev jorden. I 1972 købte han nabogården og lagde jorden til "Vester-Vad", så gården nu var på godt 50 hektar.

Fam. Sø & Co

"Vester-Vad" var altid fyldt med musik og sang, og alle i familien mestrede et instrument. Ofte gik turen til musikbutikken Alfred Christensen i Holstebro, og det var som at komme i himmelen, for der var alskens instrumenter, som man ofte kunne prøve.

Fra 1969 til 1970 gik Peder på Staby Efterskole, og han havde med sædvanlig optimisme foreslået skolens forstander, Kresten Hagsten, at han selv, hans forældre og 2 af hans små brødre (Gustav og Jens Ole) sagtens kunne sørge for underholdningen til skolen juleafslutningsfest.

Sådan blev det, og det blev startskuddet for orkestret "Familien Søndergaard", eller "Fam. Sø og Co" når det skulle lyde af lidt mere.

Efter debuten d. 16. december 1969 spredtes rygtet om Fam. Sø. & Co. sig som en steppebrand, og stille og roligt begyndte arrangementerne at dukke op.

Det blev i 1970 til 10 musikalske udflugter. D. 12. december 1970 bliver Kjeld og Bent optaget i Fam. Sø. og Co og der er nu for alvor tale om et familieorkester.

Nu begyndte tingene for alvor at tage fart. Fam. Sø & Co. blev hurtigt en nødvendighed for enhver pensionistforening eller husmorforening, når der skulle holdes møde.

I de efterfølgende 9 år huserede Fam. Sø. & Co over det meste af Vestjylland. I alt 270 gange blev violin, trompet, guitar, harmonika, trommer, xylofon og saxofon pakket i en lille hvid anhænger og blev kørt ud til forsvarsløse forsamlingshuse.

Fredag d. 1. december 1978, da Fam. Sø. Og Co. havde overlevet 5 stemmer i overgang, blev noderne lagt på hylden. Kun en enkelt gang i 1982 blev orkestret støvet af for at lave en enkelt optræden til en 80-års fødselsdag, hvor fødselarens eneste ønske var at høre netop Fam. Sø. & Co, og da Mads blev 75 år i 2003 bankede de 5 drenge igen rusten af instrumenterne og forsøgte sig med de gamle numre.

Fri idræt

I slutningen af tresserne startede Jenny og Mads sammen med Birthe og P. Just Pedersen Fri idræt i Ungdomsforeningens Regi. I en tid, hvor der var én Tv-kanal, som kun sendte få timer om dagen, hvor der ikke var så mange andre tilbud og hvor sociale medier om mobiltelefoner blot var fantasier i science fiction-film, blev Fri idræt en kæmpe succes.

Over hundrede børn, unge og ældre deltog år efter år i disciplinerne boldkast, slyngbold, højdespring, længdespring og løb. Mads havde på sit skrivebord en stor oversigt skrevet på en papplade, hvor der var en linje for hvert medlem, og i kolonnerne blev resultaterne fra disciplinerne fra de forskellige træningsaftener sirligt skrevet ned, så man, når sæsonen var forbi, kunne beregne, om man kunne få idrætsmærket.

Forinden skulle man dog bestå udholdenhedsprøven, som blev udført på den sidste træningsaften i sæsonen. Den bestod af 8 km gang eller 20 km. cykling på tid. Som oftest foregik de 8 km gang på Hestkærvej fra slutningen af Vadvej (ved "Kaasbo, Vadvej 20) og ud til missionshuset i Finderup for enden af Hestkærvej og så retur – og for at det så skulle blive helt ud 8 km, skulle man lige slå et slag hen til Søren Søbys vej og tilbage igen.

Når udholdenhedsprøven var forbi, var der saftvand på "Vester-Vad", hvorefter Mads på sin traktor og vogn kørte deltagerne op til skolen, så de kunne komme hjem.

På grund af den store succes og de mange års indsats for Fri idræt, modtog Herborg Ungdomsforening et Stopur fra RAGU (Ringkjøbing Amts Gymnastik og Ungdomsforening). Stopuret blev overrakt til formanden for HUF, Thyra Kaasgaard.

Mads havde også gymnastikhold i HUF regi, og flere år senere modtog Jenny og Mads HUFs vandrepokal for lang og trofast indsats. Endnu senere fik sønnerne Bent og Peder også en plads på pokalen, for tilsammen i 20 år at have bestridt kassererposten i Ungdomsforeningen – men det er jo en helt anden historie.

Hjemmegående husmor

Jenny var hjemmegående husmor, og det var på ingen måde et 8-16 job. Tværtimod.

Da hendes far Gustav blev syg, flyttede han fra "Kaas-bo" (Vadvej 20) og ind i "Vester-Vad", så Jenny kunne tage sig af ham, indtil han døde. For at kunne få lidt økonomisk hjælp til dette, blev Jenny hjemmehjælper, og det havde den uventede sideeffekt, at Jenny blev sendt ud til andre, som havde behov for det. Jenny havde et kæmpe omsorgsgen, så hun var god til det, men hun havde nok at se til derhjemme, så det var kun i en kort periode at hun gjorde det.

I hjemmet underviste hun masser af børn i klaverspil og en overgang var hun også dagplejemor for nogle få børn.

Der var ofte gæster i "Vester-Vad", for især Mads var god til at invitere Gud og hvermand. Til Sankt Hans kom familien, til sæsonafslutning på folkedans kom dansere i hobetal – der var altid en anledning til at invitere gæster.

Jenny måtte ofte med kort varsel trylle eftermiddagskaffe eller aftensmad frem, og det gjorde hun på en måde, så man altid følte sig velkommen i hjemmet. Det var vigtigere for Jenny og Mads at tage godt imod gæster end at få støvsuget i alle hjørner inden de kom, og det skabte en helt fantastisk atmosfære.

FIGUR 12: MADS OG JENNY SØNDERGAARD

Fritidsbeskæftigelser

Som tømrer havde Mads travlt med at bygge stuehuse, sommerhuse og maskinhuse rundt omkring, og ofte fik han hjælp af sine drenge. I perioder var han meget ramt af astma, og var flere gange indlagt, men når han ikke var syg, havde han lange arbejdsdage. Arbejdet var aldrig en sur pligt for ham. Tværtimod glædede han sig til hver dag, hvor han kunne passe sit arbejde.

Selvom arbejdsdagene var lange, blev fritiden ikke brugt på sofaen – tværtimod. På et tidspunkt deltog Jenny og Mads på et stenslibningskursus i Rækker Mølle, og kort efter købte de selv en tromlesliber. Senere byggede Mads også et bord med plads til 2 stenslibesten, og der blev produceret virkelig mange slebne sten, for som så mange andre ting Mads kastede sig over, gik der lidt ”industri” i den.

De slebne sten blev lavet til smykker og snart deltog Jenny og Mads på messer nær og fjern, hvor de viste deres arbejde og solgte smykkerne.

Mads’ far Peder havde hele sit liv dyrket Karvskæring, og på et tidspunkt besluttede Mads sig for at gøre ham kunsten efter og lære dette håndværk. Første opgave var to gardinkapper (som stadig hænger på ”Vester-Vad”), Mads og hans far lavede sammen, og derefter tog det fart.

Han skar manglebrætter, skærebrætter, serveringsbakker, vægure, skrin, billedrammer, hjørneskabe og alt hvad man ellers kunne finde på af træting at skære i. Han besluttede sig for at lære sine kundskaber fra sig og startede kursus i karvskæring, og det blev en kæmpe succes. På et tidspunkt havde han 8 forskellige hold om ugen, så rigtig mange mennesker lærte dette ellers uddøende håndværk, heriblandt hans ældste søn Peder.

Én af de større udfordringer han stillede sig selv, var at skære et bornholmerur. Da han fået gjort alle dele klar sagde han ”Så har jeg arbejde til hele vinteren”, men inden der var gået en måned, var uret færdigt. Han besluttede derfor, at han ville lave et bornholmerur til alle sine nu voksne drenge, og som sagt så gjort. I løbet af kort tid lavede han yderligere 3 bornholmerure, medens Peder selv skar sit eget ur.

Mange i familien har stadig Mads’ arbejde hængende på væggen eller stående i stuen eller har nogle slebne sten liggende, som et godt minde om et par ihærdige mennesker.

Ved siden af alt dette spillede Jenny og Mads i en årrække til Folkedans, blandt andet i Herborg og Videbæk, og når der var høstfest, var det Jenny der spillede "Nu er det længe siden", medens de spændte og rystende nervøse revyspillere (deriblandt hendes egen søn Bent) stod bag scenetæppet og ventede på at skulle på scenen.

Gymnastik og sløjd

Hvis man skal have noget gjort, skal man spørge en travl mand, så på et tidspunkt blev Mads tilbud jobbet som Gymnastik- og Sløjdlærer på Nr. Vium skole.

I gymnastik var det primært elever fra Nr. Vium han underviste, men da Herborg Skole i halvfjerdserne havde sløjd på Nr. Vium skole, underviste han også elever herfra.

Gennem sit arbejde på Nr. Vium Skole, fik han et livslangt venskab med inspektørparret Ingelise og Eli Jakobsen.

FIGUR 13: MAD SØNDERGAARD

Kirken

Kun 14 år gammel startede Jenny som organist i Herborg Kirke, hvor hendes far Gustav på det tidspunkt var kirkesanger. Hun bestred stillingen som organist i 52 år, og har kun to gange måttet melde forfald. Én af gangene skyldtes, at hun lørdag d. 15. december fødte sin 5. søn, og derfor ikke så sig i stand til at passe sit arbejde om søndagen.

Gennem sine 52 år i kirken, deltog Jenny i masser af festlige og triste begivenheder, når unge mennesker blev konfirmeret og gift og når gamle mennesker skulle begravnes.

Én af de oplevelser der for alvor ramte hende, var dog af en helt anden karakter, nemlig en teknisk fejl. Til en gudstjeneste, hvor provsten deltog, var der én af de dybe toner på orgelet som satte sig fast, så hele gudstjenesten igennem, brølede tonen ud i kirkerummet og overdøvede Jennys ellers sikre orgelspil. Da gudstjenesten var forbi, sad Jenny ved orgelet og græd, men provsten kom forbi og sagde "Der er da vist nogen der trænger til et nyt orgel", og kort efter blev det udskiftet. En fejl, som hun var ganske uforskyldt i, men som mange år senere sad dybt i hende.

Da hun stoppede som 66-årig var det i forbindelse med et præsteskitte, for som hun med et glimt i øjet sagde "Jeg orker næsten ikke at skulle til at lære endnu en præst op". Jenny var pligtro og sikker på tangenterne, og kort efter at hun havde valgt at stoppe, fik hun da også tildelt Dronningens Fortjenstmedalje i sølv. Det var en stor oplevelse for hende at være i audiens hos Dronning Margrethe, men nede på jorden, som Jenny var, bemærkede hun, at "jeg synes Margrethe virkede lidt træt".

Alting har en ende

Jenny og Mads fik 12 børnebørn og de stod dem meget nær. Når de var syge og kom hjem på bedstemors magiske sofa, gik der sjældent mere end en halv time, inden de var kureret og i stedet kunne lege og nyde godt af bedsteforældrenes nærmest ubegrænsede kærlighed til dem.

I 1996, da Jenny og Mads begge var 68 år, solgte de gården til deres yngste søn Bent og hans kone Vita, som samtidig solgte deres hus på Sortbærvej i Videbæk til Jenny og Mads. Det var meget hårdt for især Jenny at flytte fra sit elskede "Vester-Vad", men samtidig var hun glad for, at den blev i familiens eje.

Skæbnen ville, at Jenny få måneder efter flytningen blev ramt af tarmkræft, og skønt hun blev opereret og erklæret rask, vendte kræften tilbage i 1997. Jenny nåede at fejre sin 70-års fødselsdag, hvor hun for sidste gang spillede "Der er noget i luften" på sit elskede klaver. Kort før Jenny døde blev hun spurgt, om hun var bange for at dø. "Nej", svarede hun, "men jeg ville så gerne nå at se hvad der bliver af mine børnebørn".

Det ønske fik hun ikke opfyldt, for den 14. april 1998 tabte hun kampen mod kræft og døde, med Mads og Gustav ved sin side.

Igennem alle årene, havde familien været vant til, at det var Mads der var den syge i familien, men pludselig var det nu ham, som var alene tilbage. Tabet af Jenny var naturligvis en stor sorg for Mads, men som den ukuelige optimist han var, lod han livet gå videre og forsøgte at få det bedste ud af tilværelsen.

Han var ikke meget for at være alene, så han fik sig en veninde, Oda, som han kunne dele hverdagen med. Det var både godt for ham og godt for hans drenge, så de ikke skulle bekymre sig så meget om ham.

I efteråret 2005 fik Mads konstateret fremskreden kræft, og den 4. november 2005 døde han, med alle sine drenge omkring ham. Få timer før sin død formåede han at være vittig, så selvom det var trist, var det en livsbekræftende oplevelse for familien.

Navne og datoer

Navn	Født	Død
Jenny Søndergaard	20.12.1927	14.04.1998
Mads Søndergaard	13.02.1928	04.11.2005
Peder Søndergaard	20.09.1954	
Gustav Kaasgaard Søndergaard	24.04.1956	
Jens Ole Søndergaard	18.01.1958	
Kjeld Kaasgaard Søndergaard	04.03.1961	
Bent Kaasgaard Søndergaard	15.12.1962	

Ovenstående om Jenny og Mads Søndergaard er skrevet af sønnen Bent Søndergaard.

Mariane Nielsen (kaldet Feldsing), Skolevej 50, Herborg.

Mariane Nielsen (kaldet Feldsing) kommer sandsynligvis fra Borris, da navnet Feldsing er fra Borris. Blev også kaldt Mariane sypige. Endvidere også i folkemunde kaldt "Mariane o æ bakke"

Huset Mariane boede i, var beliggende på det vi altid kaldte Marianes bakke, nogle hundrede meter øst for Herborg Skole. Huset var en aftægtsbolig for hendes forældre. I mange år boede Svend Pedersen (skilt fra Ellen Pedersen) på loftet. Georg Nielsen, der arbejdede hos smed Niels Urup i Herborg sad også til leje hos

Marianne samt Klaus Nielsen (søn af Anna og Peder Chr. Nielsen (kaldet Peder vognmand eller Peder købmand) boede også i nogle år på loftet hos Mariane.

Mariane var ugift, og så vidt jeg forfatter Ole ved, så havde Mariane ingen børn. Mariane var bror til Magnus Nielsen, og han var ligeledes ugift. Magnus havde gården "Højgård" i Herborg før Chr. Søndergaard overtog den.

Syning

Mariane syede tøj for folk i Herborg med flere, og i mit hjem fik vi syet og repareret rigtig meget tøj ved Mariane. Min mor sagde ofte, at Mariane var dygtig til at sy.

FIGUR 14: MARIANES HUS

Endvidere hjalp hun måske Magnus med sæsonarbejde, mens han havde gården.

Om syning altid som voksen har været hendes levevej er vi forfattere og andre vi har talt med usikre på, da vi ikke er bekendt med, at hun har erhvervet sig med anden beskæftigelse end ovennævnte.

Mariane Nielsen (kaldet Feldsing) døde i 1990 og blev 93 år. Broderen Magnus døde i 1968 og blev 78 år.

Ovennævnte er ud fra oplysninger fra Esther og Gjøde Carlsen marts 2023 samt egne oplysninger./
Ole Stræde Dalgaard

Anna Elisabeth Nielsen, frugt og grønt, Møllevej 4, Herborg

Anna blev født i 1932 og gik i skole i FASTER og Fiskbæk. Hun var nummer 4 i en søskendeflok på 4. Ægtefællen Peder Chr. Nielsen, af nogle kaldet Peder købmand, da han var vokset op med forældrenes købmandshandel, af andre kaldet Peder vognmand, efter at han og Anna i halvtredserne havde haft vognmandsforretning i Herborg. Hans forældre var Augusta Nielsen, af mange i Herborg i daglig tale kaldet "farmor" og Niels Peder Nielsen. Peder var født i Fiirgårde ved Ry, men kom som 6-årig til Herborg, hvor han voksede op og gik i skole. Han var først fødte ud af en søskendeflok på 6.

Familien

Anna og Peder har 4 børn, og det er:

Niels Peder bor i Videbæk sammen med Agnes Buch, der stammer fra Fiskbæk. Jeg forfatter Ole gik i klasse i 3 år med Agnes på Videbæk Skole.

Klaus, som jeg forfatter Ole har gået i klasse med i 10 år. Han bor i Silkeborg og er gift med Marian Grønbæk Nielsen, der stammer fra Videbæk. Som barn legede jeg Ole meget sammen med Klaus, og som unge var vi forfattere Niels og Ole en del sammen med Klaus, og nu som voksne er vi også så heldige at være en del sammen med Klaus og Marian.

Knud bor i Videbæk, og han gik i klasse med min lillesøster Irene.

Lone bor i Videbæk, og er gift med Benny Jensen, der er født og opvokset i Videbæk. Mine små søstre Grete og Irene var meget sammen med Lone som børn. Benny har jeg forfatter Ole spillet rigtig mange fodboldkampe med som voksen i Videbæk IF og lidt golf i ny og næ her på vores gamle dage i Trehøje Golfklub er det også blevet til.

Beskæftigelse.

Anna havde i 1962-1963 frugt og grønt samt blomster på Møllevej 4, og vi forfattere husker tydelig, hvor indbydende det så ud, når vi kom ind til frisk frugt og grønt. Sønnen Klaus kan huske, at de nogen gange var i Vildbjerg ved en gartner med nogle store drivhuse for at købe ind til butikken, og jeg forfatter Ole er overbevist om, at det har været ved Lindvig Blomster. Forud for frugt og grønt forretning havde Leif Bendtsen frisørsalon på Møllevej 4, inden han og familien flyttede til Finderupvej 7. Efter frugt og grønt havde Sparekassen på et tidspunkt filial der.

Medens Anna og Peder boede på Møllevej 4 byggede de hus på Finderupsvej 17, de flyttede i det nye hus i 1963. Anna var udover at være hjemmegående husmor også arbejde med rengøring på Fibo kontoret i Videbæk, sy opgaver for virksomheder og senere salgsarbejde som sælger/repræsentant for en systue. I sommertiden var en yndet beskæftigelse at hjælpe på landet med roe hakning. I de unge år arbejdede Peder i landbruget og som fængsels betjent flere steder i landet. I årene 1937-40 var han i Den kongelige Livgarde i København, en tid han så tilbage på med stolthed og stor glæde. Han arbejdede i mange år som gravemester på Trøstrup Teglværk. I en alder af mere end 80 år hjalp han ind imellem til på Herborg Mørtelværk med gravemaskine og kørsel af mørtel til byggesteder.

En af de mere specielle oplevelser i forbindelse med arbejdet på teglværket var at Peder fra gravemaskinen engang fik øje på 5 – 7 kæmpe ål, tykke som en arm og 105-110 cm lange. De blev i første omgang betragtet som uspiselige, men en mand fra Barde ville gerne prøve at ryge dem. Om de så alligevel endte på spisebordet står hen i det uvisse.

Senere dukkede der flere ål op og det var lidt af et mysterium hvordan de var havnet i ler graven, men en lystfisker fortalte senere, at han omkring 25 år forinden havde smidt nogle helt små ål ud efter en fisketur.

Anna og Peder boede i huset på Finderupvej til Peder døde i år 2000, 84 år gammel. Herefter flyttede Anna til Videbæk og boede her til hun døde i 2016, også 84 år gammel.

Fritid

Peder havde mange interesser, en af dem var jagt, en interesse han i fællesskab delte med mange i Herborg. Han havde en jagthytte i Stauning og som barn var jeg flere gange med ham og sønnerne Klaus og Knud og nogen gange også Niels Peder derude, det husker jeg forfatter Ole tilbage på med stor taknemmelighed. Ligeledes var vi nogle drenge fra Herborg ud over Peders egne sønner Knud og Klaus, der var med til skydning i vinterhalvåret i Skjern, hvor Peder lagde bil til (gad vide om jeg forfatter Ole nogensinde betalte til benzinen). Resultaterne fra aftnerne i hele vinteråret blev på afslutningsaftnen talt

op og der var hård konkurrence om hvem af os drenge, der skulle have de eftertragtede bronze, sølv eller guldnåle.

Sønnen Knud blev kørt ned

Da sønnen Knud var 6 år var han udsat for et alvorligt trafikuheld, hvor han lå i koma i over et døgn. Han havde en søndag formiddag lånt Klaus' cykel og på "æ spids" ramte han frontalt ind i en bil der kom kørende på Finderupvej. Han vågnede først op dagen efter på Tarm sygehus heldigvis uden mén.

Sjov historie

En gang hvor jeg forfatter Ole var med Peder Chr. Nielsen, sønnen Knud, sønnen Klaus, og Frederik Nielsen i Stauning og tidlig på hjemvejen bemærkede og fortalte Knud vi andre, at han så en kat, hvortil Frederik sagde et eller andet højt antal katte han havde set, hvortil Knud kort før vi nåede Herborg igen på ny så en kat, hvor til Knud (Knud har altid haft en god humor) sagde, at det var så nummer et eller andet højt tal lige over det Frederik havde sagt. Det syntes vi alle der var sjovt, og gode skønne Frederik Didrik klukkede med hans hy-hy-hy.

Anna Elisabeth Nielsen døde i 2016 og blev 84 år. Peder Christian Nielsen døde i 2000 og blev ligeledes 84 år.

Ovennævnte er blandt andet ud fra skriftlige oplysninger fra sønnen Klaus Ole Nielsen i marts 2023/Ole Stræde Dalgaard

Per Jørgensen, Øster Herborgvej 4, Herborg

Per der er født i 1958, er søn af Alma og Karl Erik Jørgensen, og er den ældste i en søskendeflok på 4. Lillesøster Anna Katrine bor i Videbæk og arbejder som social- og sundhedshjælper. Lillebror Niels Peder bor i Holstebro, og han er beskæftiget som maskinarbejder ved KP Komponenter i Spjald. Lillebror Karl Iver er bosat i Herborg, og arbejder hos Herborg Smede og Maskinforretning, og er også uddannet som maskinarbejder.

Skolegang

Per gik i 1. og 2. klasse i Herborg skole, hvorefter han begyndte på Kirkeskolen i Skjern, hvor Per gik i specialklasse, da Per er ordblind. Han gik på Kirkeskolen til og med 9. klasse. Per oplyser, at det med skole aldrig har interesseret ham, og det var tit en pest for Per at gå i skole. Ordblindheden er fra moderens side.

Opvækst

Per og hans ægtefælle Susanne bor i Pers barndomshjem, ikke med havudsigt, men med en endnu finere, nemlig Herborg by, eftersom bopælen ligger på et af de højeste steder i sognet. Grunden er udstykket fra morfarens gård, er på en hektar og delt på to matrikler, den største, der er på 9000m², er et stort udendørs reservedelslager til Pers favoritter Volvo og WV GOLF og to traktorer og mange andre gode sager, foruden paller med møllekomponenter og selvfølgelig et par vindmøller, da Per er søn af fantasten Karl Erik Jørgensen.

Værkstedet, der er bygget sammen med stuehuset, som Pers forældre byggede i 1956, rummede den tidligere møllefabrik, hvor HVK-møllen blev produceret.

Som ganske få er Per vokset op med begge hold bedsteforældre som nærmeste naboer. Det er ikke for meget sagt, at Herborgs vartegn, HVK (Herborg Vind Kraft) vindmøllen, er i baghaven. Den leder tankerne tilbage til Pers far, fantasien, smeden, opfinderen og møllebyggeren Karl Erik Jørgensen, som der er skrevet noget om andet steds. Evner for mekanik er fra begge forældre, og Per fortæller om, hvordan han som 10 årig gjorde sit første større projekt. Han var omme på hans fars arbejdsplads, der lå tre gamle Nimbus motorcykler i en skrotdyng, og dem kunne han få for en halv kasse øl. Per reagerede hurtigt, og derfor ned til købmand Mølhede og hjem med øllene. Så var Per den lykkelige ejer af tre nimbusser.

Per hjalp nede ved Poul og Mads V. Andersen, Herborg, og fik stumper for det. I løbet af en vinter, fik Per en standet, så den kunne køre.

Hænderne godt skruet på

Per blev efter skoletiden arbejdsdreng på Kallesø's maskinfabrik i Lem, og kørte frem og tilbage på knallert. Efter et halvt år der, blev han tilbudt en læreplads, og med lønkomensation fra kommunen bestod Per forskolen, og kom ind på teknisk skole. Alt det de skulle lave på teknisk skole, kunne Per på fingerspidserne, og det fik han 10 i karakter for. Efter et år mere på Kallesø, havde faderen Karl Erik så travlt med at lave vindmøller, at han bad Per om at komme hjem, og her gjorde han uddannelsen færdig som maskinarbejder.

Faderen Karl Erik døde alt for tidlig i 1982, og Per som på det tidspunkt arbejdede på Vestas i udviklingsafdelingen om dagen, og derhjemme efter fyraften, købte maskinerne af boet, og han startede herefter som selvstændig.

Selvstændig

Som selvstændig havde Per nok at lave, primært indenfor møllebranchen. Anna Katrine, som er den eneste af de 4 søskende, der ikke er ordblind, ordnede kontorarbejdet. Omsætningen faldt med 50% da Vestas gik fallit, og Karl Eriks patentanmeldte navgear blev solgt til AVP vindmøllen, dog mod at Per skulle lave fem komplette vindmølletoppe.

FIGUR 15: ARBEJDSITUATION MED BYGNING AF MØLLE

Per mente konstruktionen var underdimensioneret, men det ville man ikke høre tale om. Ganske rigtigt, møllen løb løbsk og firmaet gik konkurs, og Per fik ingen penge, Også MK stålindustri, som lavede master til AVP, gik fallit, og Per fik ingen penge, og Windworld, som han lavede vindmålere til gik også fallit, og Per fik

ingen penge, og oveni det en dækningsløs check på 75.000 kr., hvilket var mange penge dengang. Det var mere end Per kunne holde til og i 1992 trak han en streg i sandet. Slut som selvstændig og fik gjort regnskabet op, og fik endvidere tegnet en ophørsforsikring.

Efter ophør som selvstændig

De følgende ti år arbejdede Per indenfor jernindustrien i lokalområdet, men blev udfordret af den teknologiske udvikling på grund af hans ordblindhed, hvor de nyuddannede unge på tyve minutter kunne klare programmering af robotter og computere, hvilket tog Per 4 timer. Per arbejdede også som rejsemontør de sidste år, han arbejdede.

Helbred

En aften slog relæet fra, og i et forsøg på at aktivere relæet, snublede Per en bælgravende mørk aften på værkstedet, og skulderen revnede, og han var sygemeldt et helt år, inden han blev opereret. Per var efterfølgende i virksomhedspraktikker mv. i 8 år, hvorefter han blev tilkendt førtidspension.

I 2019 fik Per hjertestop, hvor Susanne gav ham hjertemassage, og 5 minutter efter at hun ringede 112, var der to ambulancer tilstede. Kort tid efter kom lægehelikopteren, og Per kom til Skejby, hvor han fik indopereret en pacemaker.

Susanne

Samleversken Susanne, der deltog i sidste halvdel af interviewet, traf Per i 1985 i Jomfru Ane Gade i Aalborg, hun er født i 1959 i Tommerup på Fyn. Hun gik i Nørre Kongerslev skole til og med 4. klasse, og herefter Annebergsvejs skole i Aalborg til og med 9. klasse. Herefter i huset og forskellige rengøringsjobs på forskellige sygehuse.

I 1986 flyttede hun og Per til Finderupvej 24 i Herborg, en ejendom som Per havde ejet i nogle år. Susanne fik arbejde på Sunesens Vaskeri, og var der i 5 år.

Siden 1994 har Susanne arbejdet som social- og sundhedshjælper på Bakkely i Videbæk.

Susanne og Per flyttede i 1995 til Øster Herborgvej 4, og her bor de stadig.

FIGUR 16: PER JØRGENSEN OG SUSANNE

Fritidsinteresser

Pers fritidsinteresse er værkstedet, der er tilknyttet boligen, hvor de bor. Herudover går han meget op i gamle biler.

Susanne holder meget af at strikke og hækle samt haven.

Rundvisning

Til allersidst i interviewet er jeg Ole med ude og se det værksted, hvor Per og hans far har arbejdet et utal af timer. Per fortæller mig forskellige ting, han har lavet i værkstedet, og jeg måtte flere gange spørge Per, hvordan han har kunnet finde ud af alt det og det, da mine fingre og hoved ikke er skruet sammen til at kunne disse ting (det ville jeg ellers gerne at jeg kunne).

Møllen der står udenfor

Møllen der står udenfor, her er gearkassen 42 år, og det samme er vingerne på den. Den har produceret ca. 2.200.000 kilowatt siden 1977.

FIGUR 17: MØLLEN

Ovennævnte beskrivelse er ud fra interview med Per og samleversken Susanne i deres hjem den 4. april 2023 samt artikel fra Herborg Nyt ved Gjøde Carlsen.
/Ole Stræde Dalgaard.

Else og Holger Madsen, tidligere Vadvvej 10, Herborg

Else er født i 1931 på Vadvvej 10 i Herborg, og hun gik i Herborg skole i 7 år. Holger er født i 1929, født på en gård på en af Brejninggaards marker, som er af udstykningerne fra den herregård Brejninggård, hvor der i dag er efterskole. Skolegangen var på Højmosse skole. Holger var elev på Brejninggaard Efterskole i 1946 (første hold efter krigen). Forældrene solgte gården i 1943.

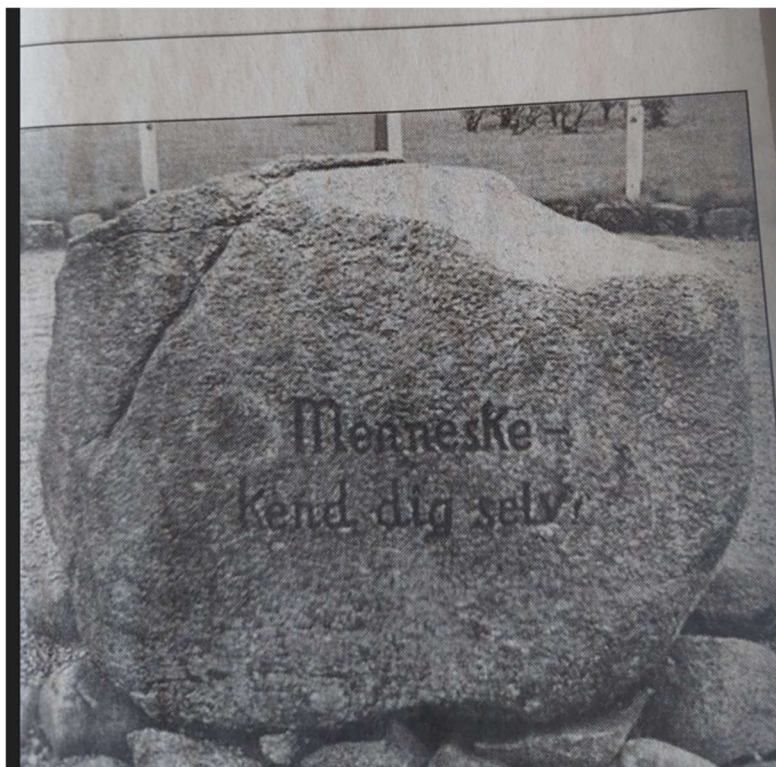
Tonstung sten

I vinteren 1945-1946 slæbte 72 stærke drenge, heriblandt Holger Madsen, fra efterskolen 2½ tonstung sten hjem til Brejninggård Efterskole på en strækning over ca. 2 km. Først blev der gravet en lang sliske, så det var muligt at trække stenen fri af marken, dernæst købtes det stærkeste tov, som Brugsen i Spjald kunne skaffe, og endelig konstrueredes en slæde, som var stærk nok til at bære den omkring 2½ tons tunge sten.

Og så var man klar til opgaven. Første forsøg mislykkedes ganske vist, men anden gang gik det som det skulle. På et tyndt lag sne gled slæden med sin tunge last ad grusvejene til Brejninggård.

Drengene blev næsten overmodige over succesen, og da slæden nærmede sig indkørslen til skolen måtte forstanderen op på stenen for at køre med de sidste meter til pladsen foran hovedbygningen.

I juni 2006 mindedes jubilarhold fra vinteren 1945-1946 denne store udførte opgave, og blev fotograferet foran "deres sten". Ved sammenkomsten blev der taget et billede af de elever, der kunne deltage i sammenkomsten, som var med til at slæbe stenen hjem.

FIGUR 18: DETTE BILLEDE ER TAGET FRA RINGKØBING AMTS DAGBLAD I 2006. HOLGER MADSEN OG 71 ANDRE STÆRKE DRENGE FIK DENNE TONSTUNGE STEN SLÆBT HJEM TIL EFTERSKOLEN.

Anna og Viggo Madsen

Som omtalt under Herborg Slagterforretning og Herborg Afholdshotel, så er Holger søn af Anna og Viggo Madsen, som overtog slagterforretning samt afholdshotel i Herborg i 1943.

Familien

Else og Holger har 4 børn, 8 børnebørn og 4 oldebørn.

Overtagelsen af Elses fødegård

Elses fødegård overtog Else og Holger i 1953, og i 1991 overtog sønnen Egon gården, hvorefter Else og Holger købte hus på Nygade i Videbæk, hvor de stadig bor. Egon og ægtefællen Birgit driver stadig Elses fødegård, og de har svineavl.

Undertegnede skribent har gået i klasse med Egon i 7 år i Herborg skole, og er kommet i Egons hjem som barn, blandt andet til de skønne børnefødselsdage, vi havde i klassen hos hinanden.

Beskæftigelse

Gården Else og Holger overtog i 1953 var på 40 tønder land, og de havde 14 køer samt et mindre antal kalve og grise.

Senere overgik de til udelukkende svineavl (ca. 1969) med ca. 300 fedesvin på stald.

Holger kørte som mælkekusk til Herborg Mejeri.

Ved siden af at drive landbruget kørte Holger mælketankbil for brødrene Frandsen til Arinco.

FIGUR 19: ELSE OG HOLGER MADSEN

Dagbladet Ringkøbing-Skjern har betydet meget for Else og Holger. De var med fra begyndelsen, da Dagbladet begyndte at dele aviser ud med bil. De var på lønningslisten i 22 år, og det gav mange kilometer på landevejene. I begyndelsen kørte de nok 100 kilometer om dagen, og en overgang var ruten på 150 kilometer.

I øvrigt har Dagbladet fulgt Elses familie gennem mange år. Forældrene blev gift i 1911, og de har altid holdt avisen. Selv om det er tredje generation, der har overtaget gården, bliver avisen stadig holdt. Så dagbladet er blevet leveret på gården i godt og vel 100 år.

Hus og have

Else og Holger holder stadig med lidt hjælp eget hus og have på adressen Nygade 34, Videbæk, og der har de nu boet i 32 år.

Diamantbryllup og krondiamantbryllup

Parret, der blev gift den 18. september 1954, har opnået både diamantbryllup (60 år) og krondiamantbryllup (65 år).

FIGUR 20: FAMILIEBILLEDE FRA DIAMANTBRYLLUPPET - FRA VENSTRE FLEMMING, DATTEREN MAREN, ERIK, DATTEREN BIRTHE, ELSE, HOLGER, SØNNEN EGON, BIRGIT, DATTEREN ANNA OG MOGENS

FIGUR 21: ELSE OG HOLGER MADSEN

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview i marts 2023 med datteren Maren Margrethe Madsen samt interview den 23. maj 2023 med sønnen Egon og hans ægtefælle Birgit Madsen samt ægteparret Else og Holger Madsen. / Ole Stræde Dalgaard

Thyra Kaasgaard, Finderupvej 28, Herborg

Thyra, der er 90 år, er født 29. marts 1932 i Borris, og hun gik i skole i 7 år i Lindvig Skole, der var en bi skole til Borris hoved skole. Hendes forældre var Thora og Kristian Rahbek Jensen og de drev landbrug på Ny Ahlegård, og Thyra var den anden ældste i en søskendeflok på fem.

Efter folkeskolen kom hun på efterskole på Ølgod Ungdomsskole, og var herefter ude og tjene. Kom efterfølgende på Danebod Højskole på Als.

En tur til Fyn kom Thyra også. Hun var forlovet, mens hun gik på husholdningsskole i Korinth (få km uden for Fåborg), og her var hun i 4 måneder.

Ægtefællen Mads Christian var søn af Gustav og Jensine Petrea Kaasgaard. Petrea var født på "Vadgaard" (Adelvej 2, Herborg, som har været i familiens eje siden 1852) og var ejer af "Vad Nygaard" (bygget i 1914) siden 1922, da hendes far døde. Hun havde den betragtelige alder af 39 år, da hun fik datteren Jenny som var den ældste af deres 2 børn, og senere fødte hun Mads Christian.

Mads Christian kom fra et hjem, som var fyldt med musik og sang

Han tjente forskellige steder i sin ungdom. Han var soldat i Sønderjylland, og havde et ophold på Ryslinge højskole på Midt Fyn. Han var desuden på Ladelund landbrugs- og mejeriskole ved Vejen.

Ægteparret havde guldbrillup den 21. februar 2006, og festen blev holdt på Westergaards Hotel i Videbæk.

Familien og landbruget

Thyra, der dyrkede gymnastik som ung, mødte Mads Christian til gymnastikopvisning, og de overtog Mads Christians forældres gård Vad Nygård i 1956, og de blev gift samme år. Sammen har de fået 8 børn, og det er Kristian i Råsted, Inge Dorthe i Torsted, Torben i Herning, Ragnhild i København, Agnethe i Videbæk, Anne-Sofie i Lind, Elisabeth i Birkerød og Esben, der har fødegården i Herborg.

Thyra har 23 børnebørn samt 6 oldebørn. På spørgsmål om det var en stor gård, de drev, fortæller Thyra, at som hun husker det, så var der små 100 tønder land, og de havde 69 køer sidst i firserne. Thyra fortæller, at de på Vad Nygård var de første på egnen, som forsøgte sig med majs avl.

Ægtefællen Mads Christian havde en søster, og det er Jenny Søndergaard (gift med Mads Søndergaard).

Mads Christian Kaasgaard døde som 80-årig den 14. december 2009. Mads Christian havde dårligt hjerte.

FIGUR 22: THYRA OG MADIS CHRISTIAN KAASGAARD

Keramik

Thyra startede med keramik kurser på Vad Nygård i 1974, og hun havde 3 hold om ugen med 23-24 kursister pr. gang. For 6 år siden flyttede Thyra kurserne til Finderupvej 28, hvor hun nu har 2 kurser om ugen, hvor der max. kan være 7 kursister pr. gang. Undertegnede havde fornøjelsen af at være med på et kursus omkring årtusind skiftet, og det var rigtig hyggeligt. Mads Christian kom hver aften med kaffen til os kursister.

Sange og sangaftener

Thyra har gennem årene skrevet sange og også holdt mange sangaftener.

Herborg Ungdomsforening

Herborg Ungdoms- og Foreningsforening blev stiftet i 1932.

Milepæle i Thyras formandsperiode for Herborg Ungdomsforening

Thyra var formand for Ungdomsforeningen fra 1975-1985, og af aktiviteter i foreningen kan blandt andet nævnes folkedans, foredrag, engelsk og tysk undervisning.

Stopur. I 1975 fik Herborg Ungdomsforening et stopur som en fin anerkendelse fra De Danske Gymnastik og Ungdomsforeninger for aktiv indsats i idrætsarbejde og atletik, idet ca. 70 af foreningens medlemmer dyrkede atletik.

Familie svømning i Videbæk som Thyra startede op i september 1975, hvor 90 unge og ældre var mødt op.

Sangkor for voksne.

I februar 1976 var der møde angående udvidelse af Herborg Forsamlingshus. Ungdomsforeningen fik en repræsentant med i aktivitetsudvalget.

17. april 1979 blev der opført friluftsspillet "Ved sladrebenken", der blev opført i haven hos Thyra og Mads Christian.

6. marts 1980. Omkring 120 mennesker var mødt til foredrag ved Gunnar Nu Hansen.

Marts 1981 initiativpokal. Thyra får årets initiativ pokal fra Videbæk Sparekasse for sin store indsats inden for foreningsarbejde (Herborg Ungdomsforening).

27. november 1982. Herborg Ungdomsforenings 50-års jubilæum med festmiddag. Alle forhenværende formænd var inviteret.

10. april 1985. Ved generalforsamlingen oplyses det, at foreningen nu har 440 aktivitetsmedlemmer.

Gymnastikleder

Thyra var gymnastikleder i en del år, og hun var også gymnastikleder for et drengehold omkring år 1980, og det var bare sjovt at være leder for drengene, fortæller Thyra.

Dilettant

Thyra var instruktør for dilettant i Herborg i over 30 år (spillede kun selv lidt i Herborg). Forud for det havde Peder Just Pedersen instrueret i et par år, og før det, var det frisørmester Leif Bendtsen, der instruerede en del år.

Jeg kan se fra gamle tidsskrifter fra Herborg, at Thyra selv spillede dilettant i 1960 i Herborg i stykket Smuglerkroen, hvor hun spillede bibliotekar. I stykket deltog også frisørmester Leif Bendtsen som postbud, Mads Søndergaard som disponent og Niels Søndergaard Birkmose som karl på kroen.

Før Thyra flyttede til Herborg, spillede hun selv dilettant i henholdsvis Borris og Trolldhede.

Dejbjerglund Efterskole (idrætsefterskole)

Thyra var med til at starte Dejbjerglund Efterskole op, og underviste i 7 år i formning.

Efter Herborg Ungdomsforening

Efter tiden som leder i Herborg Ungdomsforening var Thyra i bestyrelsen for Ringkøbing Amts gymnastikudvalg, og hun var i det der i dag hedder Grundtvigs Forum, hvor hun var repræsentant for DGI

Leder pokal

Ved Herborg Ungdomsforenings 50-års jubilæum i 1982 fik Thyra overrakt en leder pokal fra Ringkøbing Amts Gymnastik og Ungdomsforening. Pokalen uddeles hvert år til en leder, som har gjort sig fortjent dertil gennem sit arbejde i foreningen. Thyra var den første, der fik denne pokal overrakt.

Ægtefællen Mads Christians fritidsinteresser

Mads Christian var med i menighedsråd, spillede dilettant, var i skolekommission i både Herborg og Videbæk og i Ungdomsforeningen.

Han var formand for Herborg Ungdoms- og Foredragsforening fra 1961-1964.

Han havde kortklub sammen med Arne Pedersen, Peder Just Pedersen, Søren Søby og Knud Krogsgaard. De spillede whist.

Thyra klarer selv tingene

Thyra klarer stadig tingene i hjemmet selv.

FIGUR 23: THYRA I DØREN TIL FINDERUPVEJ 28 DEN 23. MAJ 2023

Iderig

Thyra har stadig masser af ideer til forskellige tiltag.

Det bedste ved Herborg

Til sidst i snakken med Thyra spørger jeg, hvad Thyra syntes, der er det bedste ved at bo i Herborg. Thyra siger til det, at hun nyder den ro og fredssommelighed, der er her i Herborg. Der er nærvær her, fordi der ikke er flere, end der er, og så bliver der bakket godt op om aktiviteterne.

Man kan virkelig mærke og se hvor glad Thyra er for at bo her i herlige Herborg.

Ovennævnte er ud fra interview med Thyra Kaasgaard fredag, den 10. februar 2023 hos Thyra, og hun er blevet 91 år den 29. marts 2023.

/Ole Stræde Dalgaard

Jens Alfred Nielsen, Skolevej 16, Herborg

Jens Alfred (kaldet Alfred) er født på Fiskbæk Mølle, og han var søn af Anders Kristian og Ane Kirstine Nielsen. Alfred var ugift.

Alfred og hans forældre boede på Fiskbæk Mølle til 1957, hvor de flyttede til det der i dag hedder Skolevej 16 i det vi kalder bungalow. Hidtil havde søsteren Marie Klit og ægtefælle Kristen boet i dette hus, men de flyttede så længere op mod skolen, hvor der på posten stod Skolevej 7 (før der var vejnavne oplyser Wanda Sander (tidligere Klit)). Huset der er hus nummer 2 på højre hånd efter kirken, når man kører ned mod byen, byggede Kristen Klit selv.

Alfred havde en storebror Jens Søndergaard Nielsen, som var gift med Harriet (hun var blandt andet i huset hos Arne Pedersens forældre Jørgen Pedersen og hustru), og de boede ikke så langt fra briketfabrikken i Fiskbæk. De fik 3 børn som er Alis, der er gift med Svend Mølsted (død for lidt over 20 år siden), Videbæk, Ejvind Nielsen (er død), der er gift med Mary og Anders Christian, der er gift med Inga.

Alfreds søster hed Marie og hun var gift med Kristen Klit, der i sit arbejdsliv arbejdede som murersvend hos Niels Stampe, Videbæk.

De fik sammen datteren Wanda.

Huset på Skolevej 16

Genbo Arne Knudsen oplyser, at huset på Skolevej 16 blev bygget af Alfred og Peder Andersens forældre fra Velling.

Beskæftigelse

Alfred var kommis på Fiskbæk Mølle, hvor der var købmandsbutik, når man gik tilbage til fyrrerne og halvtredserne. Storebroderen Jens husker Arne Pedersen, at han passede de 2 køer, kalvene, grisene, hestene, hønsene som de havde på Møllen, og Alfred passede købmandsbutikken på Møllen.

Efter tiden på Møllen arbejde Alfred som post, og havde postdistrikt i Nr. Vium, hvor han kørte på hans blå nimbus (motorcykel). Om vinteren når det var dårligt vejr, så kørte genboen Arne Knudsen ofte rundt med Alfred og posten.

Alfred var kendt for, at når han skulle læse et eller andet, så havde han det han skulle læse meget tæt på synet.

Alfred solgte på Skolevej cigaretter og undertegnede Oles storebror Erik har været oppe og købe cigaretter i slut halvtredserne. Han solgte blandt andet 5 stk eifel og York, og prisen var 1 krone.

FIGUR 24: ALFREDS HUS PÅ SKOLEVEJ 16

Ellers var Alfred jo ude i alt slags vejr, og det var medvirkende til, at Alfred som oftest havde under 15 graders varme i hjemmet på Skolevej 16.

Besøg hos genbo

Alfred var tit på besøg hos Lene og Arne Knudsen fra 1970 og fremefter, og de var genboer til Alfred, og det var ofte lørdag formiddag, hvor de så fik spejlæg.

Fritidsinteresse

Wanda Sander (datter af Alfreds søster Marie Klit) fortæller, at Alfred var eminent til at gætte kryds & tværs.

Alfred var en meget vidende person, og læste meget aviser, trods hans svage syn. Mens de boede på Møllen, så gik Alfred rundt i køkkenet og læste avisen højt for hans mor, mens hun lavede mad fortæller Wanda Sander (Alfreds søsters datter).

Damefrisør

Mens Wanda boede hjemme, arbejdede hun ofte som afløser i Herborg Brøddusalg for forretningsindehaver Elna Lauridsen på Møllevej 8, Herborg.

Wanda fortæller, at hun gik i Herborg skole, hvor hun sad ved siden af Gerda Ejstrup ude fra Jens og Birgitte Ejstrup. Hun fortsatte i Videbæk skole, og efter den tid arbejdede hun i 27 år i Herning ved en øre, næse- og halsklinik som lægesekretær/klinikassistent indtil 1990.

Wanda blev gift med Karsten i 1967, og de flyttede ud på en gård i Skibbild i 1986, hvor Wanda boede i 34 år. Ægteparret havde ingen børn. Mens hende og ægtefællen Karsten Sander boede der, var de først plejefamilie i 12 år for 5-6 børn og unge i aldersintervallet 7-20 år. Herefter drev de privat opholdssted "Lille Bredkær" i ca. 10 år. Opholdsstedet var til 6 unge i alderen 15-25 år. Karsten Sander døde i marts 2021. I dag er Wanda bosiddende i Herning området.

Wandas mor, Marie Klit, havde damefrisør "salon" i hjemmet i bungalowen. Det var blot inde i stuen. Hun permanentede ikke og Wanda kan huske, at hun sad på bænken ved spisebordet og tegnede og legede med påklædningsdukker.

Jens Alfred Nielsen (kaldet Alfred) døde i 1990, og han blev 78 år.

Ovennævnte er ud fra oplysninger fra Esther og Gjøde Carlsen, Lene og Arne Knudsen, Arne Pedersen og Alfreds søsters datter Wanda Sander (født Klit). 3. juni 2023 Ole Stræde Dalgaard

Karen og Arne Pedersen, boede tidligere Genforeningsvej 11, Herborg

Karen på 82 og Arne på 89 år (90 år den 19.1.2023) har i en årrække boet i Herborg, indtil de flyttede til Videbæk i 2006.

Karen er født i Marstal på Ærø, mens Arne er født i Herborg. Arne voksede op på gården Damgården i Herborg.

Karen fortæller, at hendes mor Esther og far Johannes flyttede til Risdal, hvor Karens far i 1941 fik arbejde i Brunkulslejerne, hvor han blev dræbt, da han fik hovedet klemmt mellem 2 muffer.

Esther blev senere gift med Peder Krogsgård, der også arbejdede i kullejerne. Esther og Peder fik sønnerne Knud og Johannes sammen.

FIGUR 25: KAREN OG ARNE PEDERSEN

Skolegang og ungdomsårene

Efter skolegang i Herborg var Karen på Lægård Ungdomsskole i Holstebro i 1956, og her traf hun Arne.

Efter ungdomsskoletiden fik Karen arbejde på Herborg Central og efterfølgende Videbæk Central. I fritiden var Karen med til håndbold, gymnastik og folkedans.

Arne gik ligesom Karen i skole i Herborg, og det var fra 1940-47. I 1943 bestemte den tyske værnemagt, at Herborg Skole, forsamlingshus og lærerboligerne, som var i skolebygningen, skulle inddrages til kaserne for de tyske soldater. Det vendte op og ned på elevernes skolegang, og en kort tid derefter var de skolehjemløse og måtte nøjes med lidt hjemmeundervisning, indtil jernbanestationens ventesal, samt en krostue på Afholdshotellet (Genforeningsvej 14) blev gjort klar som klasseværelse.

Fra to små værelser skulle hele skolens undervisning nu foregå. Eleverne kom først tilbage til Herborg Skole efter krigens afslutning, og skolen var som følge af tyskerne nedslidt og møgbeskidt, så alle kræfter i sognet måtte gøre en kæmpeindsats med masser af rengøring og oprydning. Først i 1946 var alt normalt igen set fra skolens side.

Arne sad i alle årene på Herborg Skole ved siden af Søren Søby. Søren Søby drev landbrug i mange år i Vester Herborg og Søren var gift med Vibeke Søby.

Efter skoletiden i Herborg tjente Arne på forskellige gårde, og han var også på Landbrugsskolen Lægården i Holstebro.

Søren Søby og Arne tog 1 år til Norge sammen, og under opholdet der, arbejdede de inden for landbrug og skovbrug, og det var en stor oplevelse for de 2 unge Herborg gutter.

Arne kom ind som soldat i 1953 og værnepligten var dengang 18 måneder. Arne var ved Artilleriet i Varde.

Karen og Arne blev gift i 1959, og samme år overtog de Arnes fødehjem Damgården. Arne fortæller, at da de overtog gården, havde de 17 køer, hvilket vi forfattere Niels og Ole mener, der var mange køer efter

datidens målestok. I 1962 fik de sønnen Keld, der er enebarn, og Keld bor nu i Gl. Ry, Ryesgade 3 sammen med ægtefællen Lisbeth, og de har 3 drenge sammen.

Arne fik med tiden problemer med ryggen, hvorfor de solgte gården i 1966 efter at have drevet landbruget i ca. 7 år.

Genforeningsvej og mejeriet i Nr. Vium

I 1966 byggede de hus på Genforeningsvej 11. Arne påbegyndte arbejde ved mejeriet i Nr. Vium, hvor han startede i pakkeriet, og herefter var han i ekspeditionen samme sted i 6-7 år. De fyldte hele paller med oste, som blev eksporteret til forskellige lande.

Efter tiden i ekspeditionen blev Arne leder af pakkeriet på mejeriet, hvor han blev leder for ca. 40 kvinder + 5-6 medarbejdere i vaskeriet. Arne var utrolig glad for dette arbejde, og Arne dygtiggjorde sig blandt andet med uddannelse på Mejeriskolen i Dalum. Som 60-årig gik Arne på efterløn.

Fritiden – foreninger og bestyrelser

Arne har gennem årene dyrket gymnastik, spillet fodbold og håndbold. Han har været formand for Herborg Ungdoms- og Foredragsforening fra 1964 – 1967 samt været formand for Skjernegnens Hovedkreds (idræt) hvor han var kulturudvalgsformand.

I over 20 år havde Arne kortklub med Knud Krogsgaard, Mads Kristian Kaasgaard, Søren Søby og Peder Just Pedersen. De spillede whist.

I forhold til Karens arbejdsliv efter giftermålet og salg af landbruget, så fik Karen i 1973 arbejde i børnehave i Videbæk, og senere arbejde i fritidsklubben i Hallen i Videbæk. I fritidsklubben var det de store børn Karen passede.

Karen fortæller, at hun i 1994 fik fjernet en kræftknode i halsen (på struben), og både operationen og helbredet herefter er heldigvis gået rigtig godt.

FIGUR 26: KAREN OG ARNE PEDERSEN FORAN DERES HJEM I NØRREGADE I VIDEBÆK I 2023

Karen og Arnes tilbageblik over Herborg by

Karen og Arne kan blandt andet fortælle om hvilke forretninger/virksomheder de husker fra Herborg by i tresserne.

Magny Knudsen drev købmandsforretning og Magnys ægtefælle arbejdede på kontor på Svineslagteriet.

Slagterforretningen blev drevet af Anna og Viggo Madsen og de drev også Afholdshotellet. Karen husker, at hun som barn af hendes mor fik 1 krone, hvor der skulle købes for 25 øre leverpostej, 25 øre rullepølse, 25 øre hamburgryg og 25 øre spegepølse.

Købmand Mølhede husker de bl.a. for hans flotte juleudstilling med tog, der kørte med lys i vat.

Bageren (Brødudsalget) husker de også. Det var Kirstine Sig Jensen og Christen Sig Jensen, der boede der. Efter Kirstines død kom et ungt par fra Randers, hun hed Gerda, og hun drev brødudsalget og han hed Erik Andersen, og var maler, men det var ikke ret lang tid, de var der. Elna overtog herefter brødudsalget i august 1961, og boede der sammen med Martin Lauridsen, der havde sønnerne Aksel og Peder, som han fik sammen med første ægtefælle, der døde.

Anna Jensen havde garnforretning i Møllevej 6 ved siden af Brødudsalget og Kirstine Vad havde trikotagebutik i samme bygning før Anna Jensen havde det.

På Møllevej 4 var der en blomsterbutik. Sparekassen var også i samme bygning på et tidspunkt. Ovenpå boede Arnes bror, Niels Dejgaard. Anna Nielsen (vognmand) havde også frugt og grønt forretning der en kort tid.

Fiskbæk Mølle

Der var også købmandsforretning på Fiskbæk Mølle, hvor kommis var Alfred Nielsen. Fiskbæk Mølle er beliggende nogle få hundrede meter fra Arnes fødehjem Damgården og meget tæt på Risdal, hvor Karen kom. Alfred var MEGET nærsynet og stod helt krumrygget med næsen tæt på varerne for at kunne se prisen.

Ovennævnte artikel er ud fra interview af Karen og Arne Pedersen den 12. december 2022. /Ole Stræde Dalgaard.

Poul Viftrup Andersen, Finderupvej 9, Herborg

Landpostbud

Poul var landpostbud med det sydøstlige/Nr. Vium-Fiskbæk som distrikt. Som post stod man jo tidligt op, og havde så nogle timer hen på eftermiddagen til andre ting, og det benyttede Poul sig også af.

Værksted

På Rigsarkivet i Viborg har jeg fået bekræftet, at Poul ejede Genvej 2 fra 1940-1944 (blev bygget i 1940). Peder Krogsgaard købte senere Genvej 2 af Mads Nisgaard.

Poul havde cykelhandel på Genvej 2 og solgte også brugte motorcykler der, inden han byggede værkstedet på Finderupvej.

Ifølge forlydender havde Poul ret godt held med at sælge motorcykler til karlene ude på landet lige efter krigen. Så der må have været noget gang i handlen, for på et tidspunkt udvidede han med et lille udstillingsvindue, så man kunne se det fra vejen.

Efterhånden blev det mere biler, og Poul havde altid en hel række af dem stående fra vejen og ned til værkstedet. Det var typisk temmelig brugte biler, men der var løbende udskiftning i dem, så noget salg må han have haft.

Værkstedet var mødestedet for teknisk interesserede fra nær og fjern. Undertegnede Ole har ladet mig fortælle, at der var en motorcykel som gik rigtig godt, så skilte Poul motorcyklen af for at finde ud, hvad der gjorde den gik så godt. Poul havde en bror Mads, som kom der fast hver dag, når han kom fra arbejde.

Poul havde en lille engelsk motorcykel, som han kørte postruten på, tror det var en BSA 250. Og derudover en Skoda Octavia, det var en billig bil dengang.

FIGUR 27: POUL VIFTRUP ANDERSEN SAMMEN MED EN HUND

Messerschmidt

Pouls husbestyrerinde Harriet, der havde døtrene Inge og Karin kørte rundt i en såkaldt Messerschmidt. Det var en sjov blanding af en bil og motorcykel, og der var kun plads til 2. Passager sad lige bag fører. Der var ikke et rigtigt rat i, nærmere noget der lignede et cykelstyr. Man kan se den i ØB og Bøv filmene. I treserne var den vist ikke så dyr, men her i 2023 koster den en del. Tror man kunne køre den med motorcykel kørekort.

Julehilsner

Sidste dag op til jul, var der var så mange julehilsner, at Poul godt ville have en til at løbe ind til husene med dem. Der kørte de i Skodaen, og Klaus Nielsen var med Poul, og kan huske at det gav rigtig mange småkager og pebernødder, og Klaus fik da også lidt af Poul.

GULF Benzin

Han havde også solgt af Gulf benzin, og der var en tank og skilt ved vejen. Klaus Nielsen kan huske de fine klistermærker med orange blå farver, som han nogen gange fik af Poul.

Elhegn

Poul lavede de første elhegn på Herborg egnen.

Jagt

Poul var meget jagtinteresseret, og han havde en jagthytte i Stauning.

Søndag formiddag mødtes flere af byens jægere i Pouls værksted, og så var de ude og skyde dåser ud over marken bag Pouls værksted, så der har været søndags hygge på værkstedet.

Poul Viftrup Andersen døde i 1983 og blev 80 år. Dagmar Andersen døde 1942 og blev 36 år.

Ovennævnte beskrivelse af Poul Viftrup Andersen er blandt andet baseret på egne oplysninger samt oplysninger fra Klaus Nielsen i januar 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Esther og Gjøde Carlsen, Enggårdsvej 2, Herborg

Esther er født som nummer 3 ud af 4 søstre på Enggården i Herborg, og er datter af Ingrid der stammer fra Nøvling mellem Herning og Vildbjerg (var os skribenter Niels og Oles lærer i de små klasser på Herborg Skole) og gårdejer Jens Christian Jensen, der kom fra en anden gård i Herborg. Esther havde 2 søstre, der var ældre, end hun selv var, og det var Grethe og Rigmor og lillesøster Marie.

Gjøde er født i Stauning, og er søn af gårdejer Peder Christian og Maja Carlsen. Gjøde har en storebror og en lillesøster.

Børn

Esther og Gjøde har 8 børn, og det er Frits, Merete, Pauline, Kirstine, Helene, Jens Christian, Maja og Peder. De har 25 børnebørn, men endnu er der ikke nogen oldebørn.

FIGUR 28: BAGERST FRA VENSTRE - HELENE, FRITS, MERETE, PEDER, MAJA, JENS CHRISTIAN, KIRSTINE - FORAN - PAULINE OG ESTHER OG GJØDE

Beskæftigelse

Efter skolegangen tog Esther sig en uddannelse som sygeplejerske. Hun var elev på sygeplejeskolen i Silkeborg, og var på sygehusene i Silkeborg, Horsens, Brædstrup, Juelsminde og Augustenborg.

Efter elevtiden var hun en kort tid på Herning Sygehus, og efterfølgende var hun 40 år på Spjald Plejehjem.

Gjøde var på Bygholm landbrugsskole ved Horsens, hvor han fik det grønne bevis (driftsleder) efter 9 måneder der.

Gjøde blev færdig som soldat i 1965 efter 16 måneders tjeneste ved Infanteriet i Viborg. Efterfølgende var han og Esther på Grundtvigs højskole i Hillerød i vinteren 65/66.

Blev 1. oktober 1968 ansat som karl ved Jens Chr. Jensen efter 1 år som landbrugsmedhjælper i Ry. Den 1. oktober 1969 overtog Esther og Gjøde Enggården, hvor de også bor den dag i dag.

Da Gjøde og Esther overtog gården, var der 18 køer og herudover kalve og kvier samt 12 søer. Gården var på 50 tønder land.

Hjemme på gården har Esther og Gjøde lavet en form for bed and break fast som de kalder for «Carlsens Kotel». Der er indrettet nogle værelser, toiletter og bad i de bygninger hvor der før var kostald, lade mv. og værelserne bliver så udlejet til turister, der gerne vil overnatte i Herborg.

Kirkesanger ved Herborg kirke blev Gjøde i 1992 og Nr. Vium kirke i 2001, og han er stadig som 77-årig kirkesanger begge steder.

Herborg Mørtelværk hjælper Gjøde også efter behov.

Gjøde kører med skolebørn fra Friskolen i Herborg 2 gange om ugen.

Fritidsinteresser

Esther og Gjøde danser meget, og underviser stadig derhjemme på gården og rundt omkring i nærområdet. De har begge dyrket gymnastik i Herborg, hvor Gjøde har været med i 50 år med "Æ" Herborg Knægt" fra 1967-2017 som blandt andet blev ledet af Stinne Juhl fra Videbæk. Esther har trods 8 fødsler dyrket gymnastik i ca. 40 år.

FIGUR 29: ESTHER OG GJØDE CARLSEN

Foreninger og bestyrelser

Esther var med i Musikvinten, hvor temaet var musikundervisning.

Hun var også med i Herborg Ungdomsforening.

Gjøde har været med i Herborg Ungdomsforening, og var formand i perioden 1970-1971.

Brejninggård Efterskole hvor alle 8 børn har gået, har Gjøde været i bestyrelsen.

Menighedsråd ved Herborg Kirke har Gjøde været i 12 år.

Sogneforeningen har Gjøde været i bestyrelsen. Har herudover lavet mange flotte interviews mv. til bladet Herborg Nyt.

Lokalhistorisk arkiv i Videbæk har Gjøde været i bestyrelsen.

Nævning har Gjøde været ved landsretten i Esbjerg og Viborg i 8 år samt byretten i Skjern i 4 år.

Gjøde har under vore snakke ikke selv nævnt det, men vi har fået at vide andetsteds fra, at i 2016 blev Gjøde kåret som "Gjæv" vestjyde!

Årets gang i Herborg 1989

I 1989 tog en række foretagsomme borgere initiativ til at lave en film om årets gang i Herborg.

Resultatet af de mere end 30 timers optagelser blev en 3 timers film, som er intet mindre end et lokalhistorisk klenodie.

Leder på turen rundt i Herborg: Gjøde Carlsen.

Fotografering: Jens og Edvard Fuglsang.

Drejebog: Jens Fuglsang, Peder Just Pedersen, Gjøde Carlsen og Tove Dahl Pedersen.

Indtaling: Jenny Søndergaard (står for os skribenter Niels og Ole regning, men en fantastisk skøn Herborg dialekt).

Produceret af befolkningen i Herborg, som sluttede op om Kulturcentertanken.

Vi 2 skribenter Niels Kvist og Ole Stræde Dalgaard har set filmen flere gange, og vi er meget begejstrede for det flotte resultat, der er blevet ud af det.

Matrikler - gårdene i Herborg

Christen Hamborg og Gjøde Carlsen har lavet oversigt over, hvem der boet på og ejet de forskellige gårde i Herborg. Et utrolig flot stykke arbejde der her er lagt for dagen, og garanteret med utrolig mange timer på Landsarkivet i Viborg for at nå dette fornemme resultat.

Klubhuset ved Herborg skole

Beboere i Herborg havde ofte ytret ønske om bedre omklædningsfaciliteter ved Herborg skole.

Dette resulterede i, at Herborg Ungdomsforening den 8. oktober 1985 sammenkaldte til møde med sogneforening og skolenævn for at drøfte muligheder for tilbygning af omklædningsrum og klublokaler ved skolen.

På det tidspunkt havde Videbæk Kommune i langtidsbudgettet afsat midler i 1987 til udbygning af omklædningsfaciliteter ved Herborg Skole. Samtidig blev der iværksat en idekonkurrence med placering og indretning af lokalerne. Der indkom flere forslag, og ved et møde den 8. januar 1986 blev man enige om projektet.

Herefter blev der nedsat et aktivitetsudvalg med Peder Just Pedersen som formand, til at varetage projektering, byggeriets gennemførelse og indsamling af økonomiske midler. Opførelse af bade- og omklædningsrum var en kommunal opgave, hvorimod klublokalerne blev finansieret med Ungdomsforeningens egne/indsamlede midler.

Økonomien var sædvanligvis en stor opgave. Samtlige husstande blev besøgt, og 160 husstande bidrog. I alt blev indsamlet 123.000 kr. og hertil kom 50.500 kr. fra fonde, pengeinstitutter og kreditforeninger + yderligere 50.000 kr. fra Skak fonden. Endelig var der tilsagn om 65.000 kr. fra tipsmidlerne og 30.000 kr. i lån fra DDGU.

Klubhuset ved Herborg Skole blev indviet den 14. november 1987.

Der blev blandt andet inden indvielsen også lavet et tiltag, hvor 3 par der bestod af Gjøde Carlsen og Mads Kristian Kaasgaard, Tove Dahl Pedersen og Marianne Birkmose (dengang Poulsen) og Ville Damgaard og Knud Krogsgaard, skulle få 1.000 kr. til at yngle.

Gjøde husker ikke, hvilket beløb de nåede op på, da klubhuset skulle indvies.

Kuben i Herborg

Kuben blev indviet den 1. marts 2016, og der blev lavet en mega stor fest.

Gjøde var en form for koordinator for de frivillige i hele forløbet omkring Kuben, hvor der var ca. 70 frivillige, der hjalp til i løbet af byggeperioden.

Et flot bygningsværk Herborg her har fået, og et rigtig godt samlingssted, der bruges til både aktiviteter og fester.

Skak Fonden donerede 2,0 millioner kroner til projektet. Kuben er omtalt andet sted.

Hvad syntes Esther og Gjøde der er godt ved Herborg

På spørgsmål om hvad der er godt ved Herborg, så er Esther og Gjøde enige om, at det de ser, der præger Herborg er nærhed, sammenhold og masser af initiativer. Her i 2023 var der til forårsafslutningen i gymnastik over 200 gymnaster, og det er utrolig flot, når man på internet kan læse, at Herborg har 264 indbyggere.

Jeg skribent Ole oplever, at der i Herborg er en speciel god ånd, og har også i barndomstiden oplevet denne ånd, hvor man interesserer sig for hinanden, og håber det bedste for de borgere, der er i sognet, så det glæder mig meget, at Gjøde og Esther oplever det samme.

Niels som medhjælper

Som barn har jeg – Niels – været utrolig meget hos først Jens Chr. Jensen og Ingrid Jensen og derefter hos Esther og Gjøde.

Fra omkring 1963 kom jeg næsten daglig på gården og hjalp til med alt forefaldende arbejde, som jeg udførte efter bedste evne.

Jeg hjalp med pasningen af dyrene, og syntes især det var rart at passe kalvene og blandt andet hjælpe de helt spæde kalve til at lære at drikke mælk.

Jeg har også mange gange siddet hos søerne, når de skulle fare. Har hjulpet de små grise ud i verden, og jeg kan huske, at jeg var pavestolt, når der kom rigtig mange smågrise ved en fødsel.

Jeg samlede æg ind i hønsehuset og området omkring, og jeg kunne godt lide at gå og hygge mig med det.

Da jeg blev lidt ældre, gav Gjøde mig lov til at køre traktor, og det var virkelig noget, jeg synes var rigtig sjovt. Jeg både pløjede og harvede, og jeg tror faktisk det gik ret godt – når jeg nu selv skal sige det!

Jo, jeg havde nogle rigtig dejlige år som "landbrugsmedhjælper" – og her over 50 år efter vil jeg sige mange tak til Gjøde, for alt det han dengang gjorde for mig.

Ovennævnte er ud fra interview den 1. maj 2023 med Esther og Gjøde på Enggård i Herborg.

Niels Kvist Vissing og Ole Stræde Dalgaard

Karl Erik Jørgensen, Øster Herborgvej 4, Herborg

Karl Erik er født i Herborg, og han var gift med Alma. Han er søn af Jens Pugflod Jørgensen og Maren Jørgensen. Maren døde i 1933. Jens Jørgensens 2. hustru Ane Katrine var husbestyrerinde efterfølgende, og hun og Jens Jørgensen blev senere gift. Richard Sørensen og Ane Kathrine Sørensen var Almas forældre. I alt havde Jens Jørgensen 17 børn med de to hustruer.

Karl Erik har 4 børn, og det er Per, som nu har fødehjemmet, Anna Katrine i Videbæk, Niels Peder i Holstebro og Karl Iver i Herborg.

FIGUR 30: FRA VENSTRE HUSTRUEN ALMA, KARI IVER, KARL ERIK, NIELS PEDER FORAN, PER BAGVED OG ANNE KATRINE

Beskæftigelser

Karl Erik havde uddannelse som smed, og han blev uddannet hos Herborgs lokale smed Niels Urup Christensen.

Af andre beskæftigelser kan nævnes, at han arbejdede ved en smed i Trolldhede, hos Dyhr Thomsen i Herning, hvor de blandt andet lavede mink ventiler samt hos Uniterm i Videbæk og KP Komponenter i Spjald. Karl Erik var også underleverandør til Heisteel på et tidspunkt.

På et tidspunkt havde Karl Erik maskinstation i nogle år.

Det med interessen for vindmøller startede i sidste halvdel af tresserne og interessen blev større og større, og han havde i 1978 udviklet en mølle som fungerede i modsætning til mange andre prototypemøller, men Karl Erik havde økonomiske problemer, og måtte derfor sælge til Vestas.

Han lavede også nogle flere møller under navnet Herborg Vindkraft.

Karl Erik fortsatte efter 1978 med at lave vindmøller indtil 1982, hvor han døde alt for tidlig 51 år gammel.

FIGUR 31: EN AF KARL ERIKS VINDMØLLER

En af møllerne sidder stadig på tårnet i Herborg, og snurrer fortsat rundt.

Den ældste stadig fungerende vindmølle i kommunen står uden for det værksted, hvor Karl Erik startede Herborg Vind kraft. Sønnen Per var med til at sætte møllen op og udvikle på den. Det er den ældste mølle i Ringkøbing-Skjern Kommune, der stadig producerer strøm til elnettet. Den blev sluttet til nettet i 1978 ifølge Energistyrelsens tal. Sønnen Per var med til udviklingen af møllen. Møllen er nummer fire mølle. Gearkassen er magen til den mølle, der blev solgt til Vestas.

Fritid

I forhold til fritidsinteresser så var Karl Erik i mange år med i hjemmeværnet.

Han gik på jagt, og var med til riffelskydning.

Hustruen Alma var organist i kirken og underviste i orgel og klaver spil, og havde ugentlige spilleaftener med lokale Richard Sørensen og Gunnar Jensen fra Fiskbæk samt 2-3 stykker mere.

Barsk historie. Lillefingeren

Sønnen Per fortæller mig, at Karl Erik på et tidspunkt var træt af sin lillefinger. Den havde drillet ham og siddet i vejen, lige siden den var blevet stiv efter at være kommet i klemme ved et uheld med en mejetærsker, og tog nu til læge, da han havde fået den i klemme i en drejebænk. Da Karl Erik havde travlt, spurgte han lægen, om han ikke kunne klippe den af, hvilket lægen sagde nej til, og henviste Karl Erik til skadestuen.

Men Karl Erik havde jo travlt, og havde ikke tid til at sidde og vente på sygehuset, så han langede resolut ud efter en tang, lægen havde liggende på sit bord, og så klippede Karl Erik selv fingeren af for øjnene af manden i den hvide kittel. Lægens sekretær forbandt den blodige rest af lillefingeren – lægen selv var for chokeret til at gøre det. Men så var det overstået, og så kunne Karl Erik komme hjem og arbejde videre.

FIGUR 32: ALMA OG KARL ERIK MED SØNNEN PER

Nekrologer

Bladet Naturlig Energi bragte tre nekrologer om Karl Erik, og i en af dem skrev Birger T. Madsen fra Vestas blandt andet:

”Med Karl Erik Jørgensens død er en af de betydeligste vindmøllepionerer gået bort. Karl Eriks indflydelse på dansk vindmølledesign fik en langt større betydning, end man umiddelbart skulle tro. Således blev Karl Eriks og Henrik Stiesdals 30-kw-møllegrundlaget for det fremherskende designprincip”.

Mænd i modvind

I bogen mænd i modvind af Ib Konrad Jensen er Karl Erik Jørgensens virke beskrevet meget mere detaljeret.

Karl Erik Jørgensen døde i 1982 og blev 51 år, og Alma S. Jørgensen døde i 2009 og blev 78 år.

Ovennævnte er beskrivelse ud fra interview med sønnen Per Jørgensen, den 4. april 2023. / Ole Stræde Dalgaard

Niels og Ane Julie Halkjær, Møllevej 12, Herborg

Niels Halkjær er født i Madum, der ligger 4-5 km fra Ulfborg, og Ane Julie er født i Nr. Vium.

Niels Halkjær er efter os skribenter Niels og Oles opfattelse en person, der har betydet utrolig meget for Herborgs udvikling fra før 1920 og til ultimo halvtredserne.

Niels Halkjær blev udlært i herretøjs forretning ved Peder Haahr i Videbæk.

Senere startede han købmandsforretning i Cementbyen på Skolevej 7, i det hus hvor skribent Niels er født i 1956.

Et støberi startede Halkjær også op i Cementbyen, og han lavede blandt andet cement tagsten og brøndrør, og støberiet var der, hvor murer Ejnar Hansen senere havde bopæl.

I 1920 startede Halkjær købmandsforretning op på Genforeningsvej 16. Da han startede i 1920, handlede han også med foderstoffer fra adressen Genforeningsvej 16, hvor der var et lille pakhus i forlængelse af købmandsbutikken ud mod Møllevej.

I gårdspladsen bag ved Genforeningsvej 16 flyttede Halkjær støberiet fra Cementbyen.

FIGUR 33: HALKJÆR

Købmand Jens Mølhede overtog i 1928 købmandsforretningen, hvor forretningen blev delt, således at Mølhede blev købmand og Halkjær blev foderstof handler. Mølhede havde efterfølgende forretningen i over 60 år.

Halkjær havde foderstofforretningen, der var flyttet over på Møllevej indtil 1956, hvor Jørgen Eriksen overtog forretningen.

Grunden til forretningslivet med Halkjærs købmandsforretning, senere afholdshotel og slagter samt de andre forretninger i Herborg by var jernbanen og stationen, som startede i 1920 i Herborg. Skjern-Videbæk banen som er omtalt under afsnittet Herborg Station.

Det nuværende Møllevej blev dengang i daglig tale kaldt "Sct. George Street".

Den gamle vej ned i Herborg fra Herborg skole ned gennem Cementbyen fortsatte ligeud efter vandværket på Skolevej (nu er der jo et sving) og ned til Købmand Mølhede, og blev i daglig tale kaldt "Langelinie."

FIGUR 34: HALKJÆRS HUS PÅ MØLLEVEJ SOM DET FREMSTÅR I DAG

Fjernsyn

Vi skribenter Niels og Ole har fra flere fået oplyst, at Ane Julie og Niels Halkjær var de første der fik TV i Herborg, og alle byens børn var velkomne til at se TV hos Halkjær. Halkjærs havde ikke selv børn. Undertegnede har også fået oplyst, at Niels Hilding var den første, der fik TV i Herborg.

Avis

Halkjær abonnerede på Vestkysten og mejeribestyrer Søndergaard abonnerede på Ringkjøbing Amts Dagblad, og de byttede aviser. Undertegnede storebror Erik og storesøster Sonja sørgede for, at de fik byttet avis. Er nærmere beskrevet under Herborg Andelsmejeri under beskrivelsen af mejeribestyrer Sofus Søndergaard.

Niels Halkjær døde i 1965 og blev 77 år, og Ane Julie Halkjær døde i 1976, og blev 85 år.

Ovennævnte er ud fra hvad jeg har fået fortalt af personer fra Herborg. /Ole Stræde Dalgaard.

Manufakturhandler Anna Jensen, Møllevej 6, Herborg

Anna Jensen var ugift, og hun boede alene. Hun var tilflytter, og kom fra Pandrup i Nordjylland.

Forretningen

Kirstine Vad, der var ugift, havde forretningen fra 1920-1955. Frederik Didrik, der senere købte hus på Genforeningsvej 2, boede en overgang til leje hos hende på 1. etage, hvor der var indrettet en lille lejlighed. Birte Sig Andersen, der har boet på Fiskbæk gl. skole i mange år sammen med lærer Jens Peder Andersen er født i lejligheden i 1937. Hendes forældre var Niels Sig Jensen og hustru Sara, hvor Niels er søn af Kirstine og Chr. Sig Jensen, der boede i huset ved siden af på Møllevej 8.

Lærer Jakobsen fra Herborg skole boede også i den lille lejlighed hos Kirstine Vad under krigen fra 1943-1945.

Anna overtog forretningen efter Kirstine Vad, og hun havde nærmest det man kalder en manufakturforretning.

FIGUR 35: HUSET PÅ MØLLEVEJ SOM DET SER UD I DAG

Hvad tilbød forretningen kunderne?

En fin lille butik med alt mulig man kan tænke sig havde Anna. Hun solgte blandt andet hygiejnebind, hårnet, strømper, broderi ting, metervarer, garn, tråd, nåle, andre syting, ugeblade, Anders And, billig bøger såsom western romaner, som f.eks. Bil og Ben og Walt Slade samt farvekridt.

Hun syede også tøj for folk. Hun syede blandt andet en kjole til Elsebeth Bendtsen, der nu bor på Finderupvej 7.

Kirstine Vad flyttede på et tidspunkt til Videbæk, men hun boede også oven på forretningen, mens Anna Jensen drev forretningen efter hende. Kirstine Vad blev 84 år

FIGUR 36: ELNA LAURIDSEN FRA BRØDUDSALGET SAMMEN MED AKSEL LAURIDSEN I 1962 FORAN ANNA JENSENS HUS

Hvornår ophørte Anna Jensen

Anna drev forretningen til op i midt i tresserne, og hun døde ikke så mange år efter fraflytning fra Herborg. Hun flyttede tilbage til Pandrup, og Peder Lauridsen (kaldet Peder Bager) oplyser, at Peders familie et godt stykke tid efter Anna flyttede fra Herborg, stadig havde kontakt med hende i form af breve.

Ovennævnte er blandt andet ud fra oplysninger fra Elsebeth Bendtsen, Finderupvej 7, Herborg, og Marianne Birkmose, tidligere Herborg, men bor nu lidt uden for Farsø, Erik Stræde Dalgaard, tidligere Herborg, bor nu i Ulfborg, Peder Lauridsen (kaldet Peder Bager), Møllevej 8. /Ole Stræde Dalgaard

Karin Pilgaard, Skjern. I barndomstiden Finderupvej 16, Herborg

Niels Kvist Vissing og undertegnede har hver især lavet vores skriv om vores barndomstid. Tænkte at det jo også kunne være sjovt at få skriv fra Karin Pilgaard (datter af Marie og Sigfred Pedersen) om hvordan hun oplevede det som barn i Herborg, og Karin der er født i 1954, gik to klasser over Niels og en klasse over undertegnede i Herborg skole.

Henning, lillebror, blev født på Karins 1-års fødselsdag - sikke en gave at få. De kom til at gå i klasse sammen, hvor Henning startede som 6-årig og Karin som 7-årig i Herborg Skole. De fik fru Jensen til klasselærer og de syntes begge, at hun var fantastisk skøn, dygtig og sød, men også bestemt.

Mange år senere, da Karin rejste som frivillig på ferie med ældre og handicappede, mødtes fru Jensen og Karin igen. Alle deltagere og hjælpere var på gåtur, for at få en lille formiddags forfriskning, og pludselig kunne Karin høre en velkendt stemme. Dejligt gensyn!

Karin har 4 søskende, og det er storesøster Jytte Hansen, der bor i Herborg, lillebror Henning der døde i 1999, Mikael der bor i Herning, og Bente der bor i Ringkøbing.

Hvad gik barndomstiden i Herborg med uden for skoletid

Karin og en skoleveninde Dorte Jespersen skulle på drengebesøg på en gård. Den dag var det Karins tur til at passe hendes lillebror Mikael efter skoletid. Han kom i barnevognen, og de trillede af sted. Tiden løb fra dem og tiden nærmede sig kl. 18, hvor familien spiste aftensmad. De løb med barnevognen, som væltede og Mik (kalder jeg ham stadig, selvom han ikke er så vild med det 😊) trillede ud. Han og de andre blev forskrækkede, men der skete ham heldigvis ikke noget. Karin fik dog en gang skæld ud!

I de små klasser var Karin en del sammen med en veninde fra deres nabolag (Margit Dahl Pedersen). Hun og hende søster Inge Merete var så smadder heldige at have et legekomfur med sprit tabletter til opvarmning. Der stegte de på en pande små franskbrødstern i margarine. Det smagte himmelsk. Karin kan stadig fornemme smagen og duften.

Karins mormor fra Holstebro var ofte på ferie hos Karin. Så stoppede hun strømper og lappede tøj, og lærte børnene gode manerer, at sidde ordentlig på stolen, rette ryggen og absolut ikke bande!! Og noget helt specielt og rart ved at mormor var på besøg var, at Henning og Karin så fik aftenkaffe på trappen op til loftet, hvor de havde deres værelser. Mormor listede lige ud med lidt til dem.

Som oftest var Karins morbror Lars også med. Han var udviklingshæmmet og boede på institution. Han gik tur med familiens hund Fido og havde en passion for Dannebrog. Kendte alle i byen og på mærkedage, bad folk ham ofte om at hejse flaget for dem. Han var meget stolt, og Karins mormor og mor var taknemmelige for, at folk accepterede ham.

Når Lars var hos dem, inviterede Karins familie nogle gange Maren, Tage og Karl Erik fra Skolevej 12 til kaffe. Hyggeligt 😊

Grisekartofler

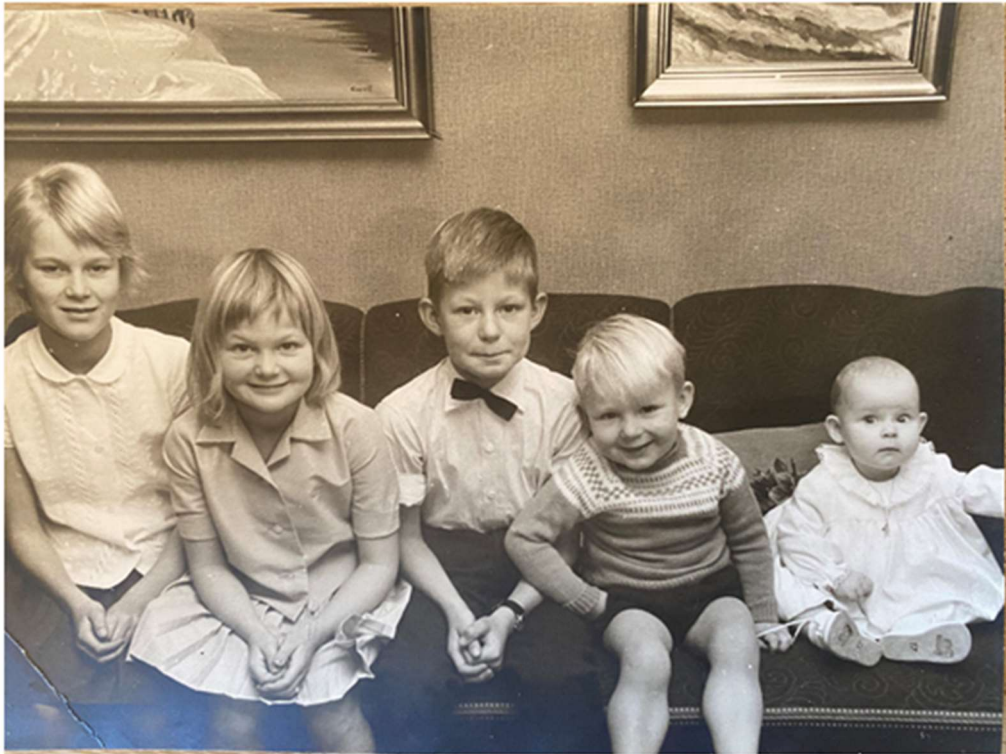
Når landmænd i Herborg skulle have kartofler kogt til deres grise, foregik det i en stor beholder på Mejeriet. Karin ved ikke om beholderen blev brugt til andet? Det mener undertegnede ikke, at de 2 beholdere gjorde.

Der var stor stimlen sammen af alle de børn, der kunne lide kartofler. Karin oplyser, at de nød det og sad på trappen til mejeribestyrer Holger Dalgaards trappe, og spiste og spiste (eller Karin gjorde ihvertfald 😊 oplyser Karin).

Broderen Henning

Lillebror Henning havde i ferierne besøg af fætter Marinus fra Holstebro, og de lavede drengestreger.

Mekaniker Poul Vittrup havde sit værksted og Benzintank ved siden af Marie og Sigfred Pedersens hus og privaten på den anden side af vejen. Når Poul var gået over i huset morede Henning og Marinus sig med at trykke på ringeklokken ved tanken, og så løb de, og de gemte sig. Når det var sket nogle gange, ringede Poul på hos Hennings forældre, og klagede sin nød til forældrene Marie og Sigfred. Poul mente ham den lille hvidhårede fra Holstebro, at han satte griller i hovedet på Henning 😊

FIGUR 37: FRA VENSTRE SØSTER JYTTE, KARIN SELV, BROR HENNING, BROR MICHAEL OG DEN LILLE SØSTER BENTE

Karins voksenliv

Karin har det meste af sit arbejdsliv været sygehjælper på Tarm Sygehus. Derefter har hun passet demente. Hun er gift med Jens. Hun har to børn. Datteren Sidse som bor med mand og barn på Vesterbro. Sønnen Casper bor også på Vesterbro.

Før Karin blev uddannet, arbejdede hun på plejehjem, og boede stadig hjemme.

Hun var så heldig at få køreledighed med Maja Madsen (hustru til Hartvig Madsen i Vester Herborg), som gjorde rent på Tarm sygehus. Husker at hun ofte havde smukke blomster med fra haven, til stor glæde for patienter og personale 🌸

Har også nogle gange haft køreledighed med Viggo Madsen (kaldet Viggo Slagter), som hjalp i sin datter og svigersøns slagterbutik i Skjern.

Karin har været i huset hos Anna og Viggo Madsen i et år. Hjalp lidt her og der med rengøring. Skrællede spandevise af kartofler, når der var fest i forsamlingshuset, hvor Anna var kokekone. Har stadig håndskrevet anbefaling, som Viggo skrev. God og lærerig tid.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview med Karin Pilgaard, den 11. juni 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Irene Nielsen, Finderupvej 18, Herborg

Irene er født i Nordslesvig i 1930, og hun kom som 19-årig til Danmark. Hun blev gift med Peter Christian Gråkjær Nielsen i 1950. Peder er barnefødt i 1919 i Herborg. De fik sammen datteren Merete, der bor i Aarhus.

Bopæl gennem tiden i Herborg

I starten boede Irene og P.C. (som vi kaldte ham i daglig tale) i lejlighed ovenpå købmand Knudsen på Genforeningsvej, og derefter i lejlighed på adressen Finderupvej 10, Herborg inden de købte P.C.'s fars hus på Finderupvej 18.

Beskæftigelse gennem årene

Irene arbejdede som "pige i huset" hos Ingrid og Jens Jensen på Enggårdvej 2, Herborg, og herefter som køkkenassistent i næsten 25 år på de gamles hjem i Videbæk.

P.C. var inde som soldat i Sønderborg den 9. april 1940, da tyskerne besatte Danmark. Kresten Jensen fra Skolevej 7 var ligeledes inde som soldat i Sønderborg på samme tidspunkt. Kresten Jensen er far til Niels Kvist Vissing, der også er med til at lave det, vi skriver om vores barndomstid i Herborg.

P.C. arbejdede som chauffør i Fiskbæk på Klinkefabrikken, herefter som maskinarbejder på et maskinværksted i Herning, og inden han gik på efterløn, arbejdede han et par år på Høng Mejeri i Nr. Vium.

FIGUR 38: IRENE NIELSEN SOM 89-ÅRIG

Fritidsinteresser

Irene spillede i fritiden whist med bl.a. Dagmar Jørgensen fra Finderupvej 3, Agnes Andersen fra Genforeningsvej, Ninna Nybo fra Genforeningsvej, Nora Jensen fra Skolevej, Henry og Mary Bach fra Skolevej, Ester Krogsgaard fra Genvej og senere skolevej og Ingeborg Dalgaard fra Finderupvej. Irene gik til andespil i forsamlingshuset ved skolen, og hun fulgte som regel med Nora Jensen fra Skolevej 7. Hun gik også til almue maling, tegning, træskæring, syning og både Irene og P.C. gik til smykkelavning/stenslibning.

Irene gik til engelsk og P.C. til tysk.

P.C. gik meget på jagt.

Han havde stor interesse i sine chinchillaer (gnavere), og han lavede meget i metal i sit værksted i form af lamper, vejrhane osv.

Irene er nu 93 år, og er på plejehjem i Mårslet ved Aarhus.

Peder Christian Gråkjær Nielsen er født 28. juli 1919 og døde i februar 2000 (79 år).

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview 4. august 2023 med datteren Merete, der har egen speciallægepraksis i Reumatologi (gigtssygdomme og idrætsskader) i Speciallægenes hus i Aarhus.
/Ole Stræde Dalgaard

Mads Vesterby Andersen, Genforeningsvej 6, Herborg

Mads var søn af Kirstine og Anders Andersen, der blandt andet har boet på det, der nu hedder Skolevej 7, Herborg. Mads havde 3 søskende, og det var Tinne, Janne og Poul.

Hustruen Agnes er datter af Mads Madsen og ægtefælle hvis navn ikke huskes, og hun er født i Skarrild Krat, hvor hendes forældre havde et lille husmandssted. Hun gik også i skole der. Hun havde 6 søskende, og det var Stinne, Niels, Kristian, Martin, Harry og Mary. Faderen var også mælkekusk.

Børn

Agnes og Mads fik 5 børn, Arne, Anny, Viggo, Ingrid og Tove. Tove lever stadig, og bor i Egtved, og Ingrid lever stadig, og bor i Vejen. De 3 andre søskende er døde.

Arne og hustru fik 3 børn, Lone, Jørgen og Per.

Anny fik 3 børn, Lilian, Carsten og Conny.

Viggo og hustru fik 2 børn, Johanne og Jette.

Ingrid har 4 børn, Jytte, Ole, Henrik og Tine.

Tove har ingen børn.

FIGUR 39: MADs MED BØRNEBØRNENE

Beskæftigelse

Mads var uddannet som grovsmed (ved ikke hvor han fik uddannelsen). Han var smed på Clasonsborg ved Skarrild, hvor sønnen Arne er født. Købte herefter cykelforretning i Arnborg, hvor de boede. Anny og Viggo er født der.

Efterfølgende flyttede familien til Fiskbæk, hvor Mads arbejdede i 40 år som smed på Fiskbæk Briketfabrik, og han var formand i brunkulslejerne.

Agnes var tidligt ude at tjene. Hun hakkede roer, gjorde gæs og ænder klar op til jul. Hjalp til i forsamlingshuset, når slagteren holdt fest der for andre.

Flytning til Herborg

I 1947 flyttede de til Genforeningsvej 6 i Herborg, hvor de selv byggede huset. Datter Ingrid og barnebarn Lone oplyser, at de selv byggede huset, og da det var lige efter krigen, måtte man kun bygge, hvis man havde materialer til det. Agnes rensede murstenene fra huset i Risdal (Fiskbæk) for cement og ligeså i forhold til tagstenene.

Efter arbejdstid på Briketfabrik lavede Mads cykler og knallerter, og de unge mennesker elskede at komme hos Mads.

FIGUR 40: AGNES OG MADS ANDERSEN

Fritidsinteresser

At lave cykler og knallerter var Mads store hobby (undertegnede og Niels Kvist Vissing) har mange gange fået lavet knallert hos Mads). Kortspil var også hans store lidenskab.

Agnes hobby var kortspil, og hun var altid med på et slag kort. Hun var også med i kortklubber. Hun var også meget flittig ved sin symaskine. Her syede hun tøfler, som hun solgte af til private. Gik på et tidspunkt til læderarbejde, og Agnes har tillige broderet meget.

Der blev altid spillet kort, når der var familie komsammen.

Ture på motorcykel

Datteren Ingrid fortæller, at det var et særsyn, når hun og hendes søskende skulle på tur med deres forældre Mads og Agnes. Det foregik på motorcykel, og Agnes havde en Nimbus, hvor en af drengene sad bagpå. Mads havde en Harley Davidson med sidevogn. I sidevognen sad de 3 piger og den anden dreng sad bagpå.

Mads døde i 1979 og blev 72 år. Agnes døde i 1987 og blev 75 år.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra skriftligt interview den 22. juli 2023 med Agnes og Mads barnebarn Lone Jørgensen, der bor i Vejen og Agnes og Mads datter Ingrid Vesterby Mikkelsen, der ligeledes bor i Vejen.

Holger S. Carlsen og Maren Kirstine Gahner Carlsen, Sæddingvej 39, Herborg

Holger Carlsen og hustruen Maren drev et lille landbrug på Sæddingvej 39 i Herborg, hvor Holger også var vokset op. Holger havde en søster og to brødre, og Maren der stammede fra Sædding, havde en søster og en bror.

Maren var efter folkeskolen på efterskole i Nr. Nisum.

Beskæftigelse

Holger kunne lave alt mulig, og han var god til at hjælpe naboerne.

Ud over landbruget var Holger hjemmeslagter, hvor han tog rundt på de forskellige gårde, hvor han slagtede grise. Han arbejdede en overgang som chauffør for Laurits Jørgensen, Herborg.

Man siger om Holger, at han var hjemmets mand.

Maren var også aktiv udenfor hjemmet, og det oplyses, at hun var en habil maler. Hun også var god til at tapetsere.

Hun underviste i Husholdningsforeningen en tid, og var kogekone rundt omkring.

Om sommeren kørte hun rundt på hendes lille knallert og hakkede roer.

Ophør af hjemmeslagtning

Hvilket årstal Holger ophørte med hjemmeslagtningen vides ikke bestemt, men anslås at have været sidst i halvfjerdserne.

FIGUR 41: EJENDOMMEN HVOR HOLGER OG MAREN BOEDE FOR MANGE ÅR SIDEN

Flytning til Videbæk

Holger og Maren købte et hus på Nørre alle i Videbæk i nærheden af Videbæk Maskinfabrik.

Holger S. Carlsen døde i 1988 og han blev 66 år. Maren Kirstine Gahner Carlsen døde i 2020 og hun blev 94 år. De er begge begravet på Videbæk Kirkegård.

Ovennævnte oplysninger i juli 2023 er blandt andet fra Mie Ladekjær, Videbæk, der tidligere boede i Herborg fra 1960-1967, hvorefter hun og ægtefællen Vagn Ladekjær flyttede til Fiskbæk, hvor de overtog Vagns fødehjem, inden de flyttede til Videbæk. Åge Videbæk fra Herborg har også bidraget med oplysninger om Maren og Holger Carlsen.

/Ole Stræde Dalgaard

Inga og Niels Korsholm

På Skolevej 11 – lige midt i det vi kaldte Cementbyen – boede Inga og Niels Korsholm.

Inga var født i Dejbjerg den 5. marts 1931 og var datter af Laura og Frederik Dam. De boede lige ved siden af Bundsbæk Mølle – og hun er vokset op sammen med ”Rakkerne ved siden af Bundsbæk Mølle.”

Hun havde hele 9 søskende, og de kunne endda have været flere da et par var dødfødte og en der døde i barselssengen.

Niels var født i Herborg den 8. august 1933, og var søn af Anne og Jacob Korsholm. Niels havde også en lillesøster.

Inga og Niels Korsholm blev gift på Videbæk Rådhus i 1956.

FIGUR 42: INGA OG NIELS KORSHOLM

Børnene

Inga og Niels fik 4 børn – Anna der er født den 13. oktober 1956, Jens Jakob der er født den 15. oktober 1957, Niels født den 24. april 1959 og endelig Karin født den 3. september 1960.

Anna fik en uddannelse efter den gamle hjemmeuddannelse – og den udvidede hun med kurser, så hun har kunnet arbejde som omsorgs- pædagog- og social og sundhedshjælper, hvilket hun har gjort indtil hun kunne gå på pension.

De tre andre børn fik ingen uddannelser.

Anna gik ud af 3. real og derefter var hun ”ung pige” i huset i Astrup. Derefter boede Anna et par steder i Skjern inden hun flyttede til Fyn – Munkebo – hvor hun boede i 3 år. En tur til Lolland er det også blevet til og efter Lolland havde Anna et par fantastiske år i Odense inden turen igen gik hjem til Skjern i 1987. Der fik hun straks arbejde hos Gaab/Velux i Skjern. Der var hun i knap 25 år hvoraf hun i 9 år stod for madlavning til personalet. Resten af tiden var Anna i elproduktionen. I 17 år var Anna også AMRér i virksomheden. Derefter kom Anna til at arbejde i Videbæk fra 2014, og det arbejde var med multihandicappede på en institution, og det arbejde har Anna haft til nu. I dag bor Anna i Stauning hvor hun og manden nyder livet. Anna blev skilt i 1987 fra børnenes far – og den nuværende mand – som er fra Sæby – blev hun gift med i 1995.

Jens Jakob bor i Skjern, og han har fået 4 børn. Den førstefødte var desværre multihandicappet og døde i en alder af 42 år. Det yngste barn – en datter – er født i 2016, altså da Jens Jakob var 59 år.

Niels bor i Videbæk – og han har fået 3 piger samt en bonusdatter.
Karin fik 2 børn – men Karin blev desværre syg af Parkinson og hun døde allerede i 2013.

FIGUR 43: FRA VENSTRE JENS JAKOB, ANNA, KARIN OG NIELS - FORAN MOR INGA – FRA 1991

Adresser

Inga og Niels boede flere forskellige steder inden de fast slog sig ned på Skolevej i Herborg. Da Anna blev født boede de i Videbæk. Derefter boede de ovenover købmand Knudsen i Herborg – en periode boede de også hos Niels' forældre ovenover Forsamlingshuset ved Herborg skole. Derefter var adressen det som i folkemunde blev kaldt "Grønlænderhuset" på Møllevvej i Herborg. Da Jens Jakob blev født var adressen på Sjælland – Niels er født i Kibæk hos en søster til Inga. Der boede Inga nemlig da Niels i den periode arbejdede på Grønland. Derefter var adressen i Barde, hvor Karin blev født. Siden 1962 hed adressen så Skolevej 11, hvor familien boede gennem mange år.

FIGUR 44: NIELS, ANNA, KARIN OG JENS JAKOB FRA 1960'ERNE

Arbejdslivet

Inga var hjemmegående husmor medens børnene var små. Derefter arbejdede hun med rengøring på Herborg skole og samtidig hjalp hun til fester i forsamlingshuset som slagteren stod for. Hendes mor var i øvrigt kogekone i Forsamlingshuset. Jeg – Niels Kvist – kan i øvrigt også fortælle, at Inga hjalp med madlavning og servering til min konfirmation i 1970.

Inga fik også arbejde på mejeriet i Nr. Vium – Høng – og der arbejdede hun indtil hun som 60 årig holdt med arbejdslivet.

Niels var uddannet tømrer – og han havde forskellige arbejdssteder. Han var bl.a. på Grønland i en del år hvor han arbejdede som tømrer i Godthåb.

Efter han kom hjem fra Grønland, arbejdede han på Herborg Kirkegård, hvor hans far var graver og, kirketjener gennem rigtig mange år.

Niels fik også ansættelse som post ved Herborg Posthus – og han kørte på landet. Desværre blev han sygemeldt de sidste år han levede da han blev ramt af flere blodpropper.

FIGUR 45: NIELS KORSHOLM VED SIN 60-ÅRS FØDSELS DAG

Skilt

Inga og Niels blev skilt i 1986, og Niels fortsatte med at bo på Skolevej i Herborg. Kort tid efter skilsmissen flyttede en kvinde, som hed Bitten, ind hos Niels og de boede sammen til han døde den 1. marts 1994.

Inga flyttede til Videbæk hvor hun boede på Bøgelundsvej. Hun boede dog også en tid i en ejendom lidt uden for Tarm i en by der hedder Foersum.

Medens hun boede i Foersum havde hun en utrolig masse forskellige dyr – og det var et sandt paradis for hendes børnebørn der elskede at besøge hende der.

Men Inga flyttede tilbage til Bøgelundsvej – og der boede hun indtil hun i 2016 kom på Spjald Plejehjem. Inga boede så på plejehjemmet til sin død den 2. februar 2020.

FIGUR 46: INGA KORSHOLM

Brand

Jeg kan huske, at der engang kom flere brandbiler til Herborg. Det var på Skolevej 11 det brændte og det var fordi der var sket en kortslutning i elinstallationerne på loftet. Det var "Ejner murer" der boede lige overfor der opdagede ilden og fik slået alarm.

Anna fortæller, at de kom over i lejligheden lige overfor – og der kunne de høre hvordan folk snakkede. Blandt andet blev der sagt, at børnene var slemt forbrændte og kørt på sygehuset. Det var dog heldigvis kun fri fantasi og altså ikke rigtig.

Men branden var såmænd alvorlig nok. Da Niels åbnede loftlemmen og der kom ilt til gav det et stort brag. Det brag forfulgte Anna gennem mange år.

Skyderi

En anden dramatisk episode skete også i huset på Skolevej 11. Engang syntes Niels at alt var træls. Han truede derfor Inga og sønnen Niels med en riffel. Heldigvis skød han kun ned i fodlisten. Men al det politi der var i byen var bestemt ikke hverdagskost i Herborg.

Anna kan huske, at skolebørnene i Herborg skole hang ud af vinduerne da de så betjentene komme. De tog skudsikre veste på udenfor skolen inden de kørte til Skolevej 11. Niels lå på sengen da betjentene kom, og han afleverede riflen helt frivillig og udramatisk.

Allerede dagen efter var Niels igen hjemme efter politiet havde taget ham med.

FIGUR 47: ANNAS SKOLEBILLEDE FRA ENGANG I 1970'ERNE

Livets gang i Herborg

Jeg er kun nogle måneder ældre end Anna, men alligevel gik vi i hver vor klasse. Rigtig tit fulgtes jeg dog med Anna op ad Skolevej på vej til skole – og det var altid dejligt at være sammen med hende. Anna husker, at børnene i Herborg var rigtig gode til at lege med hinanden – og tit blev der leget ”røvere og soldater”. Sportspladsen blev også flittig benyttet af alle os børn.

Anna og jeg var også ind i mellem en tur ”ud i det blå”. Jeg havde en forholdsvis ny knallert, og den blev brugt til vore udflugter.

Husker også, at jeg havde en lærer i Videbæk som var meget interesseret i fugle – og han fik os elever til at hjælpe sig med blandt andet at finde uglegylp rundt omkring.

Jeg var så så heldig, at jeg også fik Anna med til at lede – og sammen har vi flere gange været i skoven for at lede efter uglegylp...

Anna husker den gang skorstenen på mejeriet blev sprængt i stykker, og i det hele taget husker hun mange ting fra vor barndomsby Herborg. Hun tænker også på, at der i Herborg faktisk var en del mennesker, som blev kaldt for andet end det de rent faktisk var døbt.

F.eks. blev min far altid kaldt ”Kræ Jan”, selvom han var døbt Kresten.

Ejnar Sigvald Poulsen, Genforeningsvej 13, Herborg

Ejnar er født i 1906 Herborg, og var søn af Kirsten og Poul Poulsen. Faderen kom hjem fra USA i 1893 eller 1894, og i 1894 købte og drev de gården på Birkmosevej 1, som Ejnars lillebror Holger og senere Holgers søn Georg Poulsen senere drev. Ejnar havde 10 søskende, og det var Søren, Richard, Knud, Arne, Holger, Asker, Anne, Sigrid, Katrine og Thora.

Mette er født i 1909 i Herborg, og hun var datter af Niels og Margrethe Hamborg Jensen i Vester Herborg. Mette havde 2 søskende, og det var Kristen Hamborg Jensen (gårdejer og sognefoged i Herborg op gennem tresserne) og Jenny. Jenny døde som ung.

Mette og Ejnar blev gift i 1934.

Børn

Mette og Ejnar fik 5 børn, og det er Niels, Jenny, tvillingerne Oluf og Søren samt Poul. Søren døde i 2013. De øvrige søskende bor alle i lokalområdet.

Skolegang og beskæftigelser gennem årene.

Ejnar og Mette gik begge 7 år i Herborg Skole.

Ejnar var elev på Asmindkloster Landbrugsskole. Han var på Rødding Højskole og Snoghøj Gymnastik Højskole, hvor han tog lederuddannelse i kvindegymnastik, hvor det var noget helt nyt, at mænd kunne lede pigegymnastik.

Han tjente på forskellige gårde, både i Vestjylland og Østjylland, samt arbejdede hjemme på fødegården på grund af faderens sygdom.

Mette var elev på Danabo Højskole og tjente som ung i København på Frederiksberg. Hun tjente også i Skårup ved Hanning, og arbejdede hjemme ved forældrene Niels og Margrethe Hamborg Jensen i Vester Herborg.

I 1934 - samme år som Ejnar og Mette blev gift, købte de gården (Bakkegården), Birkmosevej 15, Herborg, og den drev de til 1968, hvor de flyttede til byen i Herborg.

Mælkekusk

Ejnar var mælkekusk og havde 2 ruter til Herborg Mejeri. Han var mælkekusk fra 1956, hvor sønnen Niels var hjemme på gården, og Ejnar kørte mælk til Herborg Mejeri indtil mejeriet lukkede 1. oktober 1968. I de sidste år kørte tvillingerne Oluf og Søren oftest mælkeruterne i weekenderne.

Første rute var Thorvald Birkmose, Jens Søndergaard Birkmose, Alfred Birkmose, Hans Peder Jensen, Holger Poulsen, Thorvald Eriksen og Jens Chr. Jensen.

Anden rute var Aksel Hansen, Peder og Stine Gråkjær (senere Poul Gråkjær), egen gård, Laurids Andersen, Thomas Larsen, Chr. Søndergaard, Hans Pedersen og Strandbygaard Jespersen.

Når de kørte hjem fra mejeriet, havde de ofte noget med på tilbagevejen til leverandørerne, og det kunne være brød fra brødsalget, ting fra smeden, varer fra foderstof, brugs og købmænd.

FIGUR 48: BILLEDE FRA CA. 1938 MED EJNAR POULSEN TIL HØJRE, SØNNEN NIELS PÅ HESTEN, KARLEN HOLGER HANSEN OG PIGEN GRETE DER SENERE BLEV GIFT MED HANS NIELSEN, VIDEBÆK

Uldkræmmer

Ejnar og Mette solgte gården i 1968, og flyttede til Genforeningsvej i Herborg i 1969. Det var børnene der byggede huset.

Ejnar elskede at snakke med folk, og han begyndte derfor som uldkræmmer, hvor han kørte rundt i lokalområdet med en radius på 25-30 km og solgte tøj. Tøjet købte han på fabrikker i Ikast.

Ejnar blev ved med at være uldkræmmer op i en høj alder.

Bestyrelse

Ejnar kom i bestyrelsen for Herborg Mejeri i 1962. Det var det år hvor undertegnede far Holger Dalgaard blev mejeribestyrer efter mejeribestyrer Sofus Søndergaards pludselige død i januar 1962.

Fritidsinteresser

Ejnar var i mange år ivrig gymnast, og havde som ovenfor nævnt en lederuddannelse i kvindegymnastik.

Et slag kort i form af whist yndede Ejnar, og han har spillet meget whist med undertegnede far, Svend Aage Bendtsen og Kristian Pedersen samt med mange andre.

Dans dyrkede Mette og Ejnar også.

Mette fotograferede meget som ung, og ellers var det husholdningen, og gården hun brugte tiden på.

Sjove historier

I de sidste år mejeriet havde åbent hjalp jeg nogle gange Ejnar med at læsse mælkespande af og på vognen, når jeg havde fri fra skole. Ejnar var rar at hjælpe, da man altid fik en pose bolsjer af ham.

Ejnar, min far og andre spillede ind imellem whist om aftenen hjemme i stuen hos undertegnede, og jeg så ofte på, når de spillede. Når Ejnar skulle på toilet, så bad han mig om at spille hans kort. Vandt jeg så spillet med makker, så gav Ejnar mig de penge, vi vandt i spillet. Tabte vi spillet, så betalte Ejnar (det er noget man husker).

Ejnar Sigvald Poulsen døde i 1993 og blev 87 år.

Mette Kathrine Poulsen døde i 2002 og blev 92 år.

Ovennævnte er ud fra interview med Ejnar og Mettes søn Oluf Poulsen, den 24. juli 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Nora og Kresten Jensen, Skolevej 7

På skolevej 7 boede mine – Niels – forældre. Min mor hed egentlig Eleonora, men er aldrig blevet kaldt andet end Nora. Hun var født på Mors, Ejerslev, i 1925 og min far, Kresten, var født i Nr. Vium i 1917.

Mor

De var 8 børn i min mors barndomshjem i Ejerslev, så der var munde nok at mætte for mine bedsteforældre. Min bedstefar arbejdede på Molerværket, og min bedstemor var hjemmegående husmor. Efter konfirmationen kom Nora ud at tjene – og hun havde forskellige arbejdsgivere inden hun tog til Fyn hvor hun i Fåborg fik arbejde på et hotel som husassistent.

Far

I min fars barndomshjem var de 6 børn, og hjemmet var et husmandssted i Nr. Vium. Også min far kom efter skolen ud at tjene ved forskellige landmænd.

Da far blev 18 år tog han til Sønderjylland, hvor han var karl på forskellige gårde. Hans store interesse var at arbejde med heste, og han købte og solgte selv heste i den periode.

Da 2. Verdenskrig kom til Danmark i april 1940, ja da var far indkaldt som soldat, og han lå ved kasernen i Sønderborg.

Ægteskab

Efter krigen mødtes mor og far – og sød musik opstod. Den 23. juli 1950 blev de så gift i kirken i Ejerslev og umiddelbart derefter flyttede de til Herborg.

I 1956 flyttede de til Skolevej 7 hvor de boede til deres alt for tidlige død i 1986.

Så Skolevej 7 blev mit barndom- og ungdomshjem.

FIGUR 49: NORA OG KRESTEN JENSEN

Børn

Nora og Kresten fik kun et barn – nemlig mig Niels, som er født i 1956.

Huset på Skolevej 7

De første år Nora og Kresten boede på Skolevej 7, boede de til leje. Huset var ejet af Laust Holm og han havde udover at leje til Nora og Kresten også udlejet dele af huset til Ellen Pedersen og Stinne Iversen. Huset var nemlig inddelt i tre lejligheder – den største, som Nora og Kresten boede i var længen ud mod vejen – lejligheden til højre var udlejet til Stinne Iversen og Ellen Pedersen havde så den mindste lejlighed, som lå mellem de to andre.

Huset var bygget i 1916 og vistnok det ældste hus i Herborg. Niels Halkjær havde engang en købmandsforretning i denne bygning.

I midt tresserne kom det Nora og Kresten for øre, at der var nogle der ønskede at købe huset af Laust og de ville så bo der hvor Nora og Kresten boede.

Så fik Kresten travlt – og han kontaktede Laust som meget gerne ville sælge huset til Nora og Kresten. Så for den fyrstelige sum af kr. 25.000 blev Nora og Kresten ejere af Skolevej 7.

Med købet af huset blev Nora og Kresten så også udlejere da både Ellen Pedersen og Stinne Iversen fortsatte deres lejemål.

Da Ellen fraflyttede lejligheden blev den sammenlagt med Nora og Krestens. Det betød bl.a., at jeg, Niels, fik et stort værelse i stedet for det lille jeg havde haft ved siden af soveværelset.

FIGUR 50: SKOLEVEJ 7 CA. 1965

FIGUR 51: SKOLEVEJ 7 CA. 1975

Arbejde

Kresten fik arbejde på Fiskbæk Briketfabrik – og der var han i en del år. Han var arbejdsmand på fabrikken, men efter nogle år tog Kresten en kedelpassereksamen i Esbjerg – og de næste år arbejdede han som kedelpasser.

Sidst i 1960'erne kom han til Kondenseringsfabrikken i Videbæk – det senere Arinco – og det var også som kedelpasser, han arbejdede der.

Det var også et arbejde hvor han arbejdede i treholdsskift, og det var også med arbejde både lørdage og søndage.

Kresten var glad for arbejdet og for kollegaerne og arbejdede der, indtil helbredet svigtede i 1985, hvor han gik på pension.

Nora var i mange år hjemmegående og sørgede for hus og til dels også have. Men i slutningen af 1960'erne begyndte hun så småt at hjælpe til forskellige steder. Blandt andet hjalp hun på posthuset omkring december hvor der var en masse at lave. Hun hjalp også af og til i Brødudsalget på Møllevej, og endelig var hun privat hjemmehjælper hos naboen Kristian Hansen.

Senere blev hun "rigtig" hjemmehjælper og arbejdede i en del år i Videbæk kommune som sådan.

FIGUR 52: NORA OG KRESTEN JENSEN

Gæstebud

I alle årene var der rigtig mange gæster på Skolevej 7. Nora og Kresten var meget glade for at få besøg, og da de jo begge havde en del søskende, var der ved højtiderne som regel besøg af familie.

Da Nora og Kresten ikke havde bil kom deres søskende som regel til Herborg og det var mest i ferier og mærkedage, at de selv tog på besøg hos deres søskende.

Nora og Kresten kom også meget sammen med mennesker der boede i Herborg – og derfor var der ofte "kaffebord" i hjemmet på Skolevej.

1986

Nora blev juleaften 1985 desværre ramt af en blodprop som hun aldrig rigtig kom sig over – og den 4. februar 1986 døde hun kun 60 år gammel.

Det var et hårdt slag for Kresten der på dagen hvor Nora døde netop var blevet opereret for kræft. Den kræft kom han sig aldrig over, og den 22. december 1986 døde han.

Frederik Richard Nielsen, boede på Genforeningsvej 2, Herborg

Frederik Nielsen, der blev kaldt Frederik Didrik, var født i Herborg den 14. november 1903. Han var gift først med Birtha, der døde som 26-årig, og siden blev han gift med Lis, der i forvejen havde børnene Berit og Bent, og de blev skilt, hvorefter Lis og børnene rejste fra Herborg. Frederik havde en del søskende, og jeg husker, at hans brors søn Peder Nielsen boede ude i Risdal.

Frederiks forældre var husmand Niels Jakob Nielsen og hustru Jakobine Andrea født Jensen, og han er født i Vester Herborg.

Frederiks søskende var Niels Didrik, Ane, Jakob, Lars Chr., Jens Jakob, Birthe Marie, Marie Kirstine, Niels Jakob og Adolf. Frederik var nummer 9 i søskendeflokken.

Frederik blev af mange kaldt Frederik Didrik selv om han ikke havde navnet Didrik i modsætning til hans storebror Niels Didrik

Frederik gik i Herborg skole, og gik blandt andet i klasse med Harald Pedersen (kaldet Harald Vejmand) fra Skolevej 8.

Beskæftigelser

Arbejdsomt fortalte Frederik mig ofte om hans arbejde som landbrugsmedhjælper på Lønborggård samt på et landbrug i Lunderskov. Han var også på andre gårde.

Han arbejdede mange år på Fiskbæk Briketfabrik, og Frederik der var en mester i at fortælle, fortalte mig flere gange om, at han og store Niels Madsen fik vognene som de skulle læsse sidst, men de formåede at have vognene læsset først, så Frederik der ikke var så stor, har virkelig slidt hårdt.

Frederik var også på Grønland omkring 1960 i sommerhalvåret, og han fortalte om rigtig mange oplevelser derfra, og husker at jeg fik en sølv-dollar af ham, da han kom hjem. Min storesøster fik en bog om Grønland af Frederik i konfirmationsgave.

FIGUR 53: HUSET PÅ GENFORENINGSVEJ HVOR FREDERIK BOEDE

Fritidsinteresser

Frederiks store fritidsinteresser var jagt, fiskeri og at læse bøger.

Jagtkammerater havde Frederik mange af, og de kom ofte på besøg hos Frederik. Jeg besøgte selv Frederik hyppigt, og nød at høre, når de hver især fortalte om, hvad de havde oplevet og skudt.

Fiskeri sammen med Frederik har min storebror, min far og jeg gjort masser af gange sammen med Frederik.

De ture jeg selv husker sammen med Frederik var turene til Skjern å, hvor jeg de første gange sad bag på hans knallert, senere var jeg på slæb, hvor han kørte på knallert og jeg selv på cykel, og de sidste mange år i bil med min storebror og senere min far, da han gik på efterløn, hvor min far så kunne betale tilbage på alt det, Frederik havde gjort for min storebror og jeg. Frederik tattede i sommermånederne al sammen med min far og storebror, og så spiste vi fangsten efterfølgende.

Har også fisket sammen med Frederik en del gange i Herborg bæk, og det passede ham også godt, når jeg nogen gange kom med pæne bækørreder til ham, som jeg havde fanget. Rækker Mølle og i en å mellem Hanning og Skjern som jeg ikke husker navnet på, prøvede vi også af.

Bøger læste Frederik en del af og især af forfatteren Lars Nielsen.

Sjove historier

Et utal af gode historier har jeg og andre af Frederiks gæster fået gennem årene.

Jagthistorie

Frederik havde ikke hund i den tid jeg kan huske. Han havde haft det tidligere. Han havde et stykke jord i Vester Herborg omme i nærheden af Kristian Kragemose, hvor der var lidt skov samt Herborg bæk, som han drev jagt på. Vi sad altid helt stille, og vi havde den aftale, at hvis han skød af og vi kunne se, at Frederik ramte, så skulle jeg finde vildtet. Jeg kan ikke mindes, at han skød forbi.

Jeg oplevede nogle gange, at han skød skovduer, som jeg også fandt. En gang jeg var med ham på jagt, kom der en hare hoppende hen mod os, og den var meget tæt på os. Frederik kunne så nem som ingenting have skudt haren, men valgte i stedet for at skyde den at sige en bestemt lyd, og så fes haren bare af sted. Det var et stort øjeblik for mig at se, at haren fik lov til at sprinte væk uden at blive skudt.

Salonriffel fra Grønland

Frederik havde en utrolig flot salonriffel med hjem fra Grønland, og det var en Browning, kaliber 22. Da Frederik døde fik Frederiks brors barnebarn Mogens denne riffel, og jeg har taget billede af Mogens og riffel.

FIGUR 54: MOGENS NIELSEN MED RIFLEN FRA GRØNLAND

Børstehandleren

Der kom en børstehandler på besøg hos Frederik, mens min storebror og jeg var på besøg. Børstehandleren ville sælge børster til Frederik, hvor Frederik gav udtryk for, at han ikke på dagen manglede børster. Børstehandleren blev ved med at presse Frederik, og det blev på et tidspunkt for meget for Frederik (der ikke var ret stor), som resolut tog i kravetøjet på børstehandleren og smed ham ud, og der lå efterfølgende flere børster omkring blommetræet, der stod uden for Frederiks køkkenvindue.

Husskader - stuevinduet

Frederiks yndlingsfugl var helt klart solsorten. Husskaden var han ikke glad for, og nogen gange lukkede han vinduet op i stuen, og skød skaden ned fra daværende træer over for stuevinduet.

Regnspove

Var vi på jagt, hvor Frederik kunne se, at der lidt langt ude kom regnspove, så prøvede han at fløjte ligesom dem, og det lykkedes ham flere gange, at få dem til at ændre kurs uden, at han fik skudt nogen af dem.

Røde pølser

Hans Hansen (søn af murermeister Ejnar Hansen, Skolevej 12) kom på besøg hos Frederik. Hans var nok mindst 10 år ældre end jeg. Vi fik lidt at spise, det vil sige, at jeg fik meget at spise. Vi kom til at drøfte røde pølser, og jeg mente jo godt, at jeg kunne spise mange pølser. Aftalen mellem Hans og jeg blev, at hvis jeg kunne spise 20 pølser, så ville han betale dem, og hvis jeg ikke kunne, så skulle jeg selv betale.

Jeg slog i hvert fald større brød op end jeg kunne bage, da jeg måtte indse, at jeg ikke kunne spise flere, da jeg havde spist 14. Hans og Frederik morede sig kostelig over min spisen, og rare Hans nænnede ikke, at jeg skulle betale. Jeg har nok har været omkring konfirmationsalderen.

Frederik Richard Nielsen døde i 1977 og han blev 73 år.

Birtha Nielsen døde i 1938, og hun blev kun 26 år.

Ovennævnte er ud fra oplevelser jeg haft med Frederik Nielsen/Ole Stræde Dalgaard.

Eva og Peter Bach, Møllevej 18

På Møllevej 18 boede Eva og Peter Bach.

Eva var født i Vejle i 1927, og Peter var født i Salling i 1915.

Eva var ud af en børneflokk på hele 20 børn, og da hun var nummer 12 fik hun også mellemnavnet "Dusine" Peter havde noget færre søskende. De var nemlig kun tre søskende.

Bryllup

Eva og Peter blev gift efter krigen. Da Eva endnu ikke var fyldt 21 år skulle der et Kongebrev til før de fik lov at gifte sig.

Bopæl

Efter brylluppet boede Eva og Peter en tid i Fiskbæk inden adressen blev Møllevej i Herborg. Huset på Møllevej 18 er opført i 1954. Huset kostede den fyrstelige sum af kr. 12.000 at opføre. Huset var med kakkelovn, fastbrændsels-kogeplader og ovn. Der var ingen bad, og toilettet var udendørs. Siden kom der indendørs bad og toilet, ligesom der også kom oliefyr og gaskomfur.

FIGUR 55: EVA OG PETER BACH

Børn

Eva og Peter Bach fik 4 børn.

Kurt som blev født i 1948, Tove blev født i 1949, Torben blev født i 1956, og Jens Jakob kom i 1957.

Gennem barndommen sov alle børn i samme rum, og som Jens Jakob udtrykker det: Bad var en ugentlig begivenhed i en zinkbalje.

Tove arbejdede som centraldame, hos B&O, og senest hos Holstebro Garnspinderi. Tove døde i 2010 og ligger begravet i Holstebro.

Kurt arbejdede som tømrer, og senest var han sekretær i Snedker og Tømrer Forbundet i Skjern. Kurt døde i 2023, og er begravet i Lønborg.

Torben var gennem livet Smed, fisker og senest var han Forbundssekretær i SID. Torben døde i 2002, og han er begravet i Ringkøbing.

Jens bor i dag i Viborg, men har gennem mange år boet i Aarhus. Jens er uddannet arkitekt MAA, og han har arbejdet som IT-specialist, marketingschef og direktør.

FIGUR 56: ØVERST TORBEN OG TOVE, NEDERST JENS TV. OG KURT

Arbejdsliv

Eva Bach har gennem tiden arbejdet som husmor, rengøringsassistent og hjemmehjælper.

Peter Bach arbejdede som landbrugsmedhjælper, "brunkulsbisse", og gennem mange år teglværksarbejder.

Peter var ansat på Trøstrup Teglværk.

Fritidsinteresser

Eva var meget glad for at sy, og hun kunne også lide, at gå og arbejde i haven og så kunne hun lide at gå til banko i skolens gymnastiksal.

Læsning var også en stor del af Evas fritid, og i Herborg var det sådan, at rigtig mange fik leveret et stort antal ugeblade som så gik på skift blandt byens borgere. Derved kunne alle spare nogle penge. Politiken blev også læst om søndagen.

Peters fritidsinteresser var historie og politik ligesom også haven havde hans interesse. Også Peter fik læst Politiken om søndagen.

Politik

Som far så også børnene – politik var en stor interesse i huset på Møllevej 18. Torben var aktiv socialdemokrat gennem mange år, og han blev også formand for SID i Ringkøbing. Senere arbejdede han sig til tops i fagbevægelsen, og blev Forbundssekretær i SID fra 1996-2002.

Også Kurt havde interesse for politik, og han blev sekretær i Snedker- og Tømrerforbundet i Skjern.

Jens var lidt mere til venstre end de øvrige på Møllevej 18, og han valgte, at blive medlem af SF.

Jeg, Niels, kan huske, at der var rigtig mange i Herborg, der var imponerede over, at både Jens og Torben sendte læserbreve til avisen – og at de fik dem trykt.

Jeg, Niels, kom ofte og gerne i hjemmet, og jeg kan huske, at det altid var meget interessant at diskutere politik med både sønnerne, men også med Peter.

Jeg tror egentlig, at Peter og jeg var meget enige, men som ung var jeg en drillepind og spillede sommetider lidt "borgerlig", og det kunne godt gøre Peter vred.

Sjove ting

Når jeg spørger Jens om sjove episoder fra Herborgtiden kommer han i tanke om et vers der var flere i Herborg som brugte – det var:

- Der er de gode
- Der er de unde
- Og så er der dem fra Herborg

Jens husker også, at der i Herborg var rigtig mange mennesker der havde såkaldte "øgenavne" – som i Herborg dog blev brugt kærligt, og for at kunne identificere folk. Blandt navnene er:

Harald Vejmand (han var vejmand)

Peter Vognmand (han havde engang været vognmand)

"Buller" (en af Jens' tætte barndomsvenner og nok mere fordi, han var mere livlig end gennemsnittet)

"Fine Niels" (fordi han som landmand altid gik i bad før han hentede rundstykker om søndagen – og så havde han engang set Paven i virkeligheden)

Dres Træhus (fordi han boede i et træhus)

Maren Hyt (fordi hun boede i et hus, som hed "Hytten")

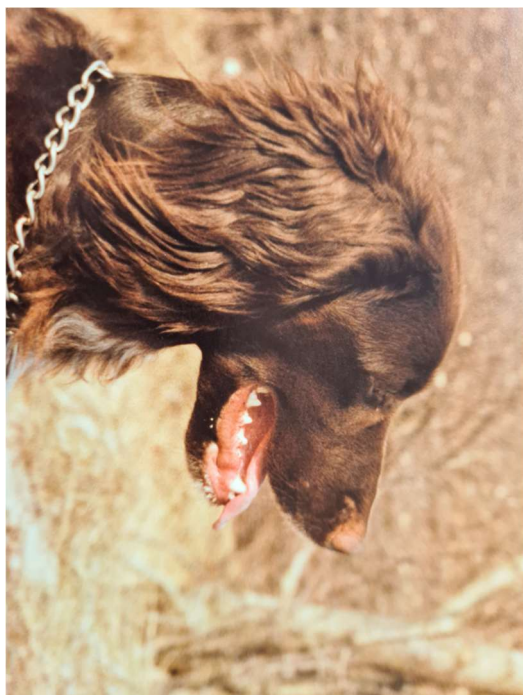
Henning Sigfred (fordi hans far hed Sigfred)

Og sådan var der mange flere der havde andre navne end dem de var døbt med i Herborg.

Hunde

Familien Bach havde i mange år en hund og de hed Vaks, Lady og Freya.

Jeg, Niels, har rigtig mange gange været med Jens ude at gå med især Lady og Freya. Det var som oftest på togsinnerne hundene blev luftet.

FIGUR 57: FREYA

Fremmedarbejdere

I 1960'erne begyndte der at komme en del såkaldte fremmedarbejdere til Danmark. De kom hovedsagelig fra Tyrkiet, og nogle af dem kom også til Vestjylland. Nogle af dem fik arbejde på Trøstrup Teglværk, hvor Peter jo også arbejdede.

Hvert år afholdt Dansk Arbejdsmands og Specialarbejder Forbund (det vi i dag kender som 3F) en juletræsfest/bal. Det blev holdt 2. juledag i Astrup. Et år samledes der en flok, som arbejdede på teglværket, hos Eva og Peter. Der iblandt også nogle tyrkere – og hurtig spottede Eva, at de jo var muslimer og dermed ikke spiste svinekød. Så derfor fik de serveret æg på maderne som de fik. Dengang var oksekød alt for dyrt.

Til sammenkomsten blev der også drukket både øl og snaps. Som Eva sagde: Det prøven bliver man snydt ved. Men prøver man ikke, bliver man også snydt.

Ringkøbing

Omkring 1990 valgte Eva og Peter at flytte fra Herborg til Ringkøbing.

Der boede de så resten af livet.

Peter døde i 1992 og Eva i 1996.

De ligger begge begravet på Ringkøbing Kirkegård.

Sognefoged og gårdejer Kristen Hamborg Jensen, Adelvej 3, Vester Herborg

Kristen er født 1. Maj 1915, og er søn af Niels Hamborg Jensen, der var født på Brogård i Videæk, og Kirstine Margrethe Jensen, der er født i Vorgod Præstegård som datter af Jens Dyrvig Jensen og Mette Knudsdatter. Kristen var den yngste og eneste dreng i en søskendeflok på 3. Hans 2 ældre søstre var Mette født i 1909, der senere blev gift med Ejnar Poulsen, og de drev Bakkegården på Birkmosevej i Herborg i mange år samt Jenny der var født i 1912, og hun blev gift med Laurids Kamp, der var handelsuddannet, og han drev købmandsforretning i Vinding ved Holstebro. Jenny døde allerede i 1942.

Kristen blev i 1944 gift med Elise Solveig Merrild Nielsen, der er født i 1920, og Elise var datter af Bertha og Jens Merrild Nielsen. Elise var enebarn.

Hedegården, opvækst, skolegang, uddannelse og beskæftigelser

I 1905 tog Kristens forældre fat på opdyrkningen af 67 tønder land med påstånde bygninger, 6 køer og et spand heste på Hedegården i Vester Herborg. På en af mindestenene i Kongenshus Mindepark står forældrene Niels og Kirstine Margrethes navne indgraveret.

Kristen er således opvokset på Hedegården i Vester Herborg, og han startede i Herborg skole, da han var 6½ år. Man kunne dengang i 1921 begynde til maj eller november. Skolen var 4-klaset. Det var med den "Vestjyske skoleordning" der fungerede på den måde, at første og anden klasse gik hver anden dag hele året, medens tredje og fjerde klasse om sommeren kun gik en halv dag om ugen, men om vinteren hver dag i ugens 6 søgnedage.

Han blev konfirmeret i 1929, og var derefter yngste karl hjemme, hvorefter han kom på efterskole (Askov Sløjdscole ved Vejen) i vinteren 1930-31, og det var en stor oplevelse for en vestjysk dreng. Kristen skriver i hans erindringer, at der var elever fra næsten alle egne af landet, og at der dengang endnu taltes med uforfalskede dialekter (skønt).

I vinteren 1937-38 var Kristen på Ladelund Landbrugs- og Mejeriskole, hvor de var 143 landmænd og 108 mejerister. Efter skoleopholdet fik Kristen plads på en gård i Andst ved Vejen, og han fik 750 kr. i løn for perioden april-november. Herefter rejste han hjem, og han var igen karl hjemme på gården.

Elise voksede op i Enslev på en gård (20 km fra Randers), hvor forældrene Bertha og Jens havde en gård (forældrene stammede fra henholdsvis Nøvling og Snejbjerg). I 1939 hvor Kristen og Elise traf hinanden, var Elise i huset på Store Ahlegård i Vorgod. Hun var også på Danebod Højskole i 1939, og havde senere en plads i Videbæk.

Hedegården i Vester Herborg overtog Kristen og Elise ved deres giftermål i 1944. De drev gården, og havde deres virke der indtil 1986. De sidste 7 år fra 1979-86 i halvpant med sønnen Jens, som efterfølgende drev gården videre sammen med ægtefællen Ruth, og de har stadig gården her i 2023. Kristen og Elise flyttede til Dalsvinget 10 i Videbæk i 1986 i det hus som Elises far havde boet i fra 1969 til 1979 (han blev enkemand i 1958, og han havde solgt gården)

FIGUR 58: GÅRDEN SOM DEN SÅ UD INDTIL TRESSERNE - STAKLADEN SOM BRÆNDTE CA. 1962 ER MED

Kristen og Elise havde i øvrigt fremmed pige hjælp til 1963, og sidste karl var til omkring 1965-1966 skriver Kristen Hamborg Jensen i hans erindringer om forholdene og livet på landet gennem ca. 80 år.

Børn, børnebørn og oldebørn

Elise og Kristen har 5 børn.

Niels - bor i Værløse sammen med Karen.

Birte - bor i Holstebro sammen med Karsten.

Jens - bor på fødegården i Herborg sammen med Ruth.

Inger Margrethe - bor i Videbæk sammen med Finn.

Bodil - bor i Farum sammen med Henrik.

Herudover er der 12 oldebørn pr. 4. september 2023.

FIGUR 59: GÅRDEN SOM DEN SER UD I DAG

Sognefoged

Kristen Hamborg Jensens søn Jens, der bor på fødegården, har skrevet følgende til vores skriv om hans far som sognefoged.

Kristen blev sognefoged i 1958. Hans far Niels Hamborg Jensen havde været sognefoged fra 1931 og op til 1958, og før ham var det sviger faderen Jens Dyrvig. Jeg hørte ikke så meget om det at være sognefoged.

Sognefoged i Herborg stoppede som så mange andre steder i 1970 ved Kommunalreformen bortset fra nogle øer.

Der var forskellige opgaver forbundet med at være sognefoged. Kristen Hamborg Jensen har aldrig fortalt om udpantning, men sønnen Jens har hørt om, at hans farfar i et tilfælde blev sat på den opgave at udpante. Han nåede ikke det med kørekort og bil, så vejen frem var på cykel. Hvor meget han fik udpantet ved Jens ikke, men til sidst var der tale om et klædeskab. Efter pålidelig kilde sagde personen, der skulle udpantes "Så må vi jo se om du kan have skabet med på cyklen". Mon ikke skabet fik lov at stå!

Sønnen Niels husker, at der en gang om året blev uddelt hundetegn på Afholdshotellet i Herborg. Fra skoletiden kan sønnen Jens også huske, at han havde hundetegn med i skole til andre elever hvis forældre, der havde hund. Så der må have været mere registrering af hunde dengang. Tilsigelser og stævninger kørte Kristen også ud med. At være med til sessionen, som alle 18-årige unge mænd skulle igennem, var også en opgave for sognefogeden.

Kristen Hamborg Jensen havde et politiskilt. Det var ikke gemt væk, da skiltet hængte på et lille søm i soveværelset.

Det var ikke meget man hørte om eventuelle problemer med folk; men Jens fik engang fortalt, at der var kommet en af landevejens farende svende hos vognmand Sigfred Pedersen i Herborg. Dengang gik der flere rundt på vejene - i dag er det jo sjældent at se. Vedkommende havde bragt sig selv i en situation "Kikket lidt dybt i flasken" så han ikke kunne overskue noget. Han havde ringet fra Herborg til Kristen Hamborg Jensen, hvor han beklagede sig, og han gentog sig selv flere gange: "Jamen hvad skal jeg gøre hr. sognefoged, det regner, og jeg fryser". Hertil havde far svaret "vi må nok have dig til Ringkøbing". Her kunne han jo sove rusen ud hos politiet. Egentlig var det jo ret uskyldigt.

Sognefoged i 2023

Her i 2023 er der 14 sognefogeder tilbage i Danmark, og de er på danske øer, hvor der er 5 ved de jyske øer, 5 ved de sjællandske øer og 4 ved de fynske øer. Jeg har kontaktet Henrik Iversen, der er sognefoged på Orø, og har været det de sidste 40 år, og han har skrevet følgende til mig i august 2023.

Hej Ole.

Jeg har lige fået skrevet lidt op her i dag, hvor regnen bare væltede ned. Orø er en ø i Isefjorden med ca. 1000 fastboende, og 1200 sommerhuse.

En kort fortælling:

Min farfar Laurits Iversen var Sognefoged fra 1 januar 1933 til 1 januar 1958 i 25 år.

Harald Petersen var derefter Sognefoged fra 1 januar 1958 til 1 januar 1983 også i 25 år.

Fra 1 januar 1983 har jeg så haft opgaven som Sognefoged, Strandfoged og Stævningsmand.

Jeg har dagbøger tilbage fra 1943 fra de tidligere sognefogeder, interessant at læse.

Dengang var der flere opgaver som:

Tilladelse til biograf som kom til øen engang imellem

Udpantning

Mælkeprøver

Hundeforsikring

Bødeforlæg

Vielser

Forespørgsel om høstpantebreve

Anmeldelse om indbrud mm.

Flere af de ting har jeg ikke mere, det har kommunen overtaget.

I dag har jeg opgaver

Som stævningsmand har jeg tilsigelser og stævninger, jeg kører ud med.

Som Strandfoged når der er løsrevne både, bådebroer og andet som driver ind.

Som Sognefoged har jeg opgaver, når politiet ringer om hjælp.

Det kan være Nabostridigheder, nogle spiller for høj musik ud på natten.

Ved færdselsuheld at køre derud, indtil politiet når frem. Det tager jo godt en halv time før de kan være fremme med færgen.

At tilbageholde spritbilister indtil politiet når frem.

Vielser.

Sommetider kan jeg finde folk, hvor de opholder sig, fordi jeg er lokalkendt.

Det er også sket, at jeg er kørt ud sammen med politiet.

Der er også mange, som ringer til mig for at høre mit råd inden, de ringer til politiet. Så kan jeg guide dem.

Det var lidt om mit job som Sognefoged på Orø

I er velkommen til at stille flere spørgsmål.

Men I kan jo også komme en tur til Orø!!

Som "Orø Guide" kan jeg fortælle en masse om øen.

mvh Henrik Iversen

Bestyrelser og foreninger

Kristen var sognefoged 1958-1970.

Menighedsråd i 1961 hvor Kristen sad 12 år.

Vurderingsmand til ejendomsskyld fra 1968-1986 (blev valgt til dette af kommunalbestyrelsen).

I Kristen Hamborg Jensens erindringskriv oplyser han, at udadvendte aktiviteter som bestyrelsesposter i sognets forskellige foreninger som foredrags-, husholdnings-, elektricitets-, mejeri- og landbrugsforening og lignende, er vel noget de fleste prøver. Vi gjorde da også vores pligt, men sørgede altid for at komme ud efter en passende tid.

FIGUR 60: ELISE (KALDET LISE) OG KRISTEN HAMBORG JENSEN

I ungdomsårene deltog Kristen i gymnastikforeningens og ungdoms- og foredragsforeningens arbejde, var med i bestyrelserne, og spillede også dilettant.

Fritidsinteresser og dagligdagen på gården

Kristen gik meget op i fortiden. Han har taget en del ture til landsarkivet i Viborg sammen med Gjøde Carlsen. De har listet de tidligere ejere på gårdene i Herborg op (jeg har set fortegnelsen, og det har været en kæmpe arbejdsindsats Kristen og Gjøde har gjort her).

Slægtsforskning har han også brugt en del tid på. Det historiske interesserede i det hele taget Kristen rigtig meget, og han har også i hans erindringer skrevet meget historisk om hans opvækst, familien og gården hvor de boede mv.

Han var heldig engang først i tresserne med at finde en kværnsten. Der har været ca. 2 hektar hede hos naboen nord på ved vores skov. Ejendommen var lige blevet handlet. Der kom yngre kræfter til, så det var klart, at heden blev pløjet. Her var det så en søndag eftermiddag Kristen gik på den nypløjede jord. Kunne han finde noget - heden havde ligget urørt i flere hundrede år, og jo han fandt en kværnsten - det er vildt. Han gik så over til den nye nabo, som dengang var Johannes Jensen, og tilbød ham stenen, men han sagde, at den måtte Kristen gerne beholde, og det havde han vist ikke noget imod. Kværnstenen er sikkert brugt for ca. 2.500 år siden i jernalderen. Vildt at tænke der har boet folk herude dengang. Det må have været hårdt at komme igennem vinteren og det med at have nok forråd.

FIGUR 61: KVÆRNSTENEN SOM KRISTEN HAMBORG JENSEN FANDT

Elise havde aldrig arbejde uden for hjemmet. Arbejdet var delt op på en sådan måde, at Kristen klarede stalden og marken. Elise klarede det huslige arbejde, herunder børnepasning, madlavning, rengøring og vask.

I starten efter etablering var der ikke de hjælpemidler i husholdningen, som vi kender i dag, så som opvaskemaskine og vaskemaskine samt køle- og fryseboks. Kælderen var datidens køleskab. Da Jens selv var dreng (Jens er født i 1955) var det første møde med en frostboks i Opsund, hvor der var et fælles frysehus, hvor familien kunne leje sig en lille fryseboks.

Elise var medhjælpende hustru. Hun havde småjobs i stalden, og hun passede hønsene. Der blev i nogle år solgt æg til købmand Mølhede. Det tog toppen af købmandsregningen, som blev betalt 1 gang hver måned.

Hun var altid meget flittig. Der blev syet meget tøj til børn- og børnebørn, lavet smykker, broderet lampeskærme mv. Trængte huset til en omgang maling, klarede hun også det.

Elise gik meget op i haven, herunder forskellige blomsterbede, køkkenhave og drivhus. Det gav jo en masse forskellige bær samt tomater og agurker. En enkelt vinplante var der også i drivhuset. Engang var Elise med i en lokal vinklub, hvor man lavede noget vin - og senere blev vinen prøvesmagt. Kristen var også med til prøvesmagningerne, og de var rundt ved de forskellige familier. En god hyggeklub.

Sidst og ikke mindst så var Elise god til at samle familien, og helt naturligt hjalp hun til, hvis en af børnebørnene var for syge til at komme i skole.

Kristen Hamborg Jensen døde 9. marts 1996, og han blev 80 år.

Elise Solveig Merrild Jensen døde 31. december 2001, og hun blev 81 år.

Nanny og Svend Aage Bendtsen, Møllevej 11, Herborg

Som barn og ung kom jeg meget i hjemmet hos Nanny og Svend Aage Bendtsen, og havde rigtig mange gode og sjove timer der. De boede på Bakkegården i Herborg sammen med deres 5 børn Kurt, Anni, Jette, Karsten og Gunnar.

Svend Aage er født 8. juni 1928 i Fiskbæk, og er søn af Sinne og Hans Chr. Bendtsen. Han er nr. 2 i en søskendeflok på 6 drenge. De andre drenge er Hans, Ejgil, Christian, Villy og Knud, men de er alle døde.

Nanny er født 24. marts 1929 i Lintrup i Sønderjylland, og er datter af Agnethe og Harald Hansen. Hun er nr. 2 i en søskendeflok på 4 og de andre søskende er Erling, Hertha og Villy. Hertha og Villy lever stadig.

FIGUR 62: NANNY OG SVEND AAGE BENDTSEN

Opvækst og beskæftigelser

Svend Aages forældre drev landbrug i Fiskbæk, og efter endt skolegang i Fiskbæk, var Svend Aage ude og tjene på forskellige gårde i Lintrup og Hjerting, hvor han mest arbejdede som fodermester.

Nannys forældre drev landbrug i Lintrup. Efter endt skolegang i Lintrup var hun i huset i Hjerting, og hun var også et par andre steder.

Nanny og Svend Aage mødte hinanden i Lintrup, og de blev gift 2. november 1952.

Bakkegården

Nanny og Svend Aage kom til Herborg i 1956, og de har boet på Bakkegården siden den 1. april 1956. I starten var der ca. 20 hektar jord, hvoraf noget var lejet.

Ud over at drive landbruget arbejdede Svend Aage i udvejningen på Herborg Andelsmejeri indtil den lukkede i 1968. Efter mejeriets ophør, byggede han ny stald og lejede mere jord, og fik dobbelt så mange køer.

Nanny ordnede alt det huslige, og ud over at passe hus og have samt 5 børn, så var hun medhjælpende ægtefælle på gården.

FIGUR 63: BAKKEGÅRDEN

Børn

Sønnen Kurt er gift med Gitte, og de bor i Herborg. De har 3 børn.

Datteren Anni er gift med Kresten og de bor i FASTER. De har 2 børn.

Datteren Jette er gift med Mogens, og de bor i Ringkøbing. De har 3 børn.

Sønnen Karsten var gift med Dorthe og de har 2 børn. Karsten døde 18. november 1994, hvor han i en trafikulykke var så uheldig at køre op bag i en bus, da han blev blændet af solen.

Sønnen Gunnar bor sammen med Lisbeth i Herborg, og han har 3 børn med Bettina.

Ud over børn og børnebørn så har Nanny og Svend Aage 11 oldebørn.

FIGUR 64: SØNNEN GUNNAR SOM EJEDE GÅRDEN FRA 1992-2007

FIGUR 65: DATTER ANNI OG ÆGTEFÆLLE KRESTEN

FIGUR 66: DATTER JETTE OG ÆGTEFÆLLE MOGENS

FIGUR 67: SØNNEN KURT OG ÆGTEFÆLLE GITTE

Bestyrelser, foreninger og øvrige fritidsinteresser

Svend Aage var i bestyrelsen i Herborg Brugsforening.

Han var på et tidspunkt også i bestyrelsen for leverandørkredsen i forhold til landmænd der gik til Arinco efter at mejeriet i Herborg lukkede.

Han spillede meget kort (Nanny og Svend Aage var i en del år i kortklub med hans forældre, broderen Christian, Lisbeth og Christian Pedersen, Esther og Peder Krogsgaard samt mine forældre Ingeborg og Holger Dalgaard).

Nanny var i bestyrelsen for 4h, og hun var tillige i husmoderforeningen.

Hun spillede også kort samt strikkede og hækede en del.

Flyt til Solsøhedevej 1, Videbæk

Nanny og Svend Aage flyttede til Videbæk den 1. august 1992, og sønnen Gunnar og daværende ægtefælle Bettina overtog Bakkegården, som de senere solgte i 2007.

Sjov historie fortalt af sønnen Kurt Bendtsen

Kurts nabo Ammon Momme og Kurt far Svend Åge Bendtsen væddede på et tidspunkt (husker ikke årstal) om de kunne lade være med at ryge. Hvis en af dem begyndte at ryge igen, så kostede det en ko. Der var ingen af de to der begyndte at ryge igen, så væddemål af en sådan størrelse kunne måske få endnu flere til at holde op med at ryge.

Sjov historie

Svend Aage og naboen Ammon Momme indgik også et andet væddemål. Væddemålet der også er omtalt under Herborg Andelsmejeri gik ud på, om Ammon kunne bakke hele mælkeruten på 6-7 km med vogn. Turen varede normalt en halv time, og Ammon bakkede den på 50 minutter. Han sluttede herudover af med en æresrunde i Herborg by.

Ud over væddemål med flere leverandører fortalte Ammon mig mange år efter, at han også væddede en halv flaske snaps med Svend Aage Bendtsen. Han fortalte med hans sønderjyske accent, at han godt nok havde ondt i "æ nak" bagefter.

Svend Aage døde 28. oktober 1992 og han blev 64 år.
Nanny døde den 26. juni 2015 og hun blev 87 år.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra interview den 15. januar 2024 med sønnen Kurt Bendtsen.
/Ole Stræde Dalgaard

Merete Graakjær Nielsen, Helenelyst 221, Brabrand

Merete, der er enebarn, er født 28. august 1958, og er datter af Irene Nielsen og Peder Graakjær Nielsen. De sidste mange år boede hun og hendes forældre i huset på Finderupvej 18 i Herborg.

Merete fortæller, at Herborg ligger ca. midt mellem Herning og Ringkøbing, og fortæller nedenstående som hun husker det fra hendes barndomstid.

Erhvervslivet i Herborg, da Merete var barn

Det var en aktiv og livlig lille by. Der var næsten erhverv i hvert andet hus. Der var en brugs og købmændene Mølhede og Knudsen, en slagter hvor der også til at begynde med var et missionshus, en baker, en blomsterbutik, en butik hvor man kunne købe garn, knapper, sytråd, stof og påklædningsdukker, og det er nok derfor, jeg kan huske butikken.

Der var en smed og en tømrer, et foderstof hvor korn blev malet til mel og et posthus, hvor der til at begynde med også var togstation, hvor man kunne køre med tog til Skjern og Videbæk.

Der var skrædder Augusta Siig, vognmand Peder Nielsen, cykelhandler Peder Krogsgaard. Et mejeri hvor der også var en kartoffel koger. Her kom landmændene med deres kartofler, som skulle koges og bruges som foder til grisene. Så sad mange af byens børn også og ventede på, at kartoflerne blev færdige, da vi fik lov til at tage en kartoffel, som vi pillede og spiste. De smagte super godt.

Frisør var der også, skomager, telefoncentral, tankstation, to værksteder hvor Poul Viftrup havde det ene, og han lavede biler og motorcykler, og det andet værksted havde hans bror Mads, som reparerede knallerter. Og så var der selvfølgelig kirken og skolen og et lille ishus ved sportspladsen, som senere flyttede til Finderupvej 5 ved Tove Dahl Pedersen og ægtefællen Holger.

Fiskehandler kom til Herborg i sin bil hver uge om mandagen. Han boede i Videbæk. Der kom også en uldkræmmer i sin bil, og han solgte strømmer, undertøj og andre ting.

Grusgrav havde vi også i Herborg, og det var døtrene Hanne og Connies far Aksel og hans bror Marinus der ejede grusgraven, hvor jeg mener de lavede mørtel. Der legede vi børn også ofte, og så fik vi boller med marmelade og saftvand hos Connie og Hannes mor Nora

Posten blev i mange år gennem min barndom bragt ud af postbude til fods, på cykel og på knallert. Jeg var ofte hos Dagmar Jørgensen på Finderupvej 1, som var en reserve bedstemor for mig, og når postbud Danielsen en vinterdag kom med posten, blev han altid inviteret ind på kaffe og en lille snaps, inden han gik videre på sin postrute.

Leg i Herborg

Dengang var der ikke vuggestue eller børnehave. De fleste mødre gik hjemme og passede børn og hjem. Derfor var der altid liv i gaderne. Vi børn legede sammen på kryds og tværs af aldre. Der blev spillet dødbold, leget røver og soldater, gået på stylter og løbet på rulleskøjter.

De større børn hjalp os mindre med at lære at cykle. Vi havde også sæbekassebil ræs. Vi lavede alle selv vores biler, og så kørte vi om kap rundt i landsbyen, mærkelig at ingen gammel dame eller mand blev kørt ned af os. Engang fik vi den ide, at vi i lille skoven skulle lave en by med underjordiske huler. Så mange af byens børn var i gang med at grave huler. Det var der så nogle voksne, som fik sat en stopper for det, da de mente, det var for farligt. Vi kunne jo risikere, at hulerne faldt sammen over os.

Jeg og mine veninder Irene Dalgaard, Hanne Pedersen, Eva Vilstrup og Anne Korsholm legede meget på Jens Jensens gård (der hvor Esther og Gjøde Carlsen bor i dag). Vi legede på høloftet, hjalp med at genne køerne ind i stalden sådan at de kunne blive malket, fodrede grisene og gav kalvene mælk. Det var rigtig sjovt.

Vi børn kiggede også ind til dem der lavede noget derhjemme. Vi så hvordan Mads Thomsen syede sko i kælderen på Finderupvej 5, og så gik vi op ovenpå til Maren Thomsen og fik saftevand og spillede lidt æsel med hende. Hun sad i kørestol, og hun var meget hårdt ramt af leddegigt. Vi kiggede på hvad smeden, tømreren, og hvad Poul og Mads lavede. Når vi skulle hente noget ved bageren eller slagteren, så fik vi for det meste et stykke slik af Elna bager eller en rød pølse af Viggo slagter.

Sport

Der var også en idrætsforening i Herborg. Næsten alle gik til gymnastik, håndbold, fodbold og atletik. Mange gik også til danseskole. Dilettant blev der også spillet i gymnastiksalen.

I Herborg havde vi ikke et svømmebassin, men det havde de i Videbæk. Der var et udendørs svømmebassin. Vi børn fra Herborg blev hentet af en bus ved skolen og kørt til svømning i Videbæk, hvor vi lærte at svømme.

Fritidsarbejde

Da vi blev lidt større hakkede vi roer ved landmændene og tjente lidt penge ved det. Det gjorde vi især hos Jens Chr. Jensen og hos Eigil Keseler.

Herborg Skole

Skolen i Herborg gik fra 1-7 klasse, herefter måtte man til Videbæk.

Herborg skole var en dejlig lille skole, Vi var ikke så mange i vores klasser. I min klasse var vi 14 elever, 6 piger og 8 drenge. Det var en dejlig klasse. Vi havde det godt i skolen. Vi sang morgensang hver morgen. Alle klasser stod på gangen uden for vores klasse og Inger Jeppesen spillede på klaver til morgensangen. God måde at starte dagen på.

Til jul var der andespil i gymnastiksalen. Der kunne man være heldig og vinde flæskesteg, medisterpølser, fars og ænder. Der var også to slikkasser fra bageren, og det var selvfølgelig det, vi børn gerne ville vinde. I gymnastiksalen blev der endvidere afholdt julefest, forårsfest, høstfest, gymnastikopvisning og afdansningsbal som jeg tror vi kaldte det samt meget andet.

Ved Karl Graakjær Jespersen og søster Dagny, Finderupvej 28

I Karl Graakjær Jespersens skov kan man i dag se små påskeliljer, som fem piger plantede der for mange år siden. Irene Dalgaard, Maren Madsen, Hanne Pedersen og Inge-Dorthe Kaasgaard og jeg legede nemlig indianere der i skoven.

Vi fik lov at bygge en rigtig flot hytte af træ. Træet fik vi af Karl. Selv om vi legede indianere syntes vi nu, der skulle være en have med blomster ved hytten, så derfor blev der sat påskeliljer og krokus. Vi inviterede det voksne søskendepar Karl og Dagny til kaffe og kage, da hytten stod færdig. Vi fik også lov til at lave bål og stege pølser, men Karl skulle være med, det syntes vi var alletiders.

De voksne

Ja dengang var der meget plads og tid til os børn. Fik aldrig fornemmelsen af, at vi forstyrrede de voksne. Vi havde frihed til at lege i skovene og på hølofter osv. Vi var ikke voksen overvåget, som børn er i dag. Det var bare alletiders.

De voksne nød også hinandens selskab. Man drak kaffe hos hinanden, man spillede kort sammen, og man hjalp hinanden med mange forskellige ting. De passede hinandens børn, hvis der var behov for det. Min mor og Dagmar Jørgensen bagte altid kager sammen, det var hyggeligt.

Skærslibere

Der var ofte landevejs strygere/skærslibere som vi kaldte dem dengang, som var på visit i Herborg. Hvis de bankede på mine forældres dør, blev de inviteret til spisning. Så jeg har som barn spist samme med mange skærslibere.

Jul

Til jul var der altid et juletræ med lys ved skolen, og på genforeningspladsen ved posthuset. Det var hyggeligt.

I butikkerne var der lodsedler fra Røde Kors, som man kunne købe, og gevinsten var ofte en dejlig flot dukke, jeg ved ikke om det er noget drengene i Herborg husker.

Ovennævnte er ud fra skriftlig indlæg den 30. juli 2023 af Merete Graakjær Nielsen, der er gift, og har et barn. Merete har egen speciallægepraksis i Reumatologi (gigtsygdomme og idrætsskader) i speciallægernes hus i Aarhus.

/Ole Stræde Dalgaard